

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 61, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Kammaren åtskiljdes kl. 11 f. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 19 April 1873.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 17 och protokollet för den 4 dennes e. m.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 21, angående medgifvet tillstånd för vederbörande låntagare att få bibehålla och i stadgad ordning återgålda beviljad statslån för uttappning af sjön Wesan i Blekinge län;

N:o 22, angående indragning af åtskilliga till utgående från manufakturmedlen anvisade anslag;

N:o 23, angående förändring i föreskrifterna rörande premier för inom Westernorrlands län tillverkade lärfter;

N:o 24, angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 25, angående beviljad anstånd med erläggande af ränta och kapitalafbetalning å ett till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen i Elfsborgs län från Riksgälds-kontoret utbetaldt låneunderstöd;

N:o 26, angående beviljadt statsunderstöd för iståndsättande af staden Ystads, genom storm skadade hamn;

N:o 27, angående beviljadt anslag för åstadkommande af ny farled från Uddevalla stads hamn ut till Kattogat genom Björnsund och Malösund.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 17 dennes bordlagda nådiga proposition angående anslag till bestridande af kostnader, förenade med emottagandet och ordnandet af framlidne Hans Maj:t Konung Carl XV:s till svenska staten testamenterade konstsamlingar m. m. och till inlösen af Hans efterlemnade boksamling.

Föredrogs ånyo sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 12 och 16 dennes bordlagda betänkande N:o 1, angående antagandet af en för Sverige, Norge och Danmark afslutad myntkonvention samt dermed sammanhängande lagar.

Härvid anmälte sig och yttrade:

Herr Ekman, Johan Jakob: I afseende på föredragningen af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets nu föreliggande betänkande anhåller jag, att densamma måtte ske punktvis och att dervid konventionen måtte betraktas såsom *en* punkt, emedan den icke kan annat än i sin helhet antagas eller förkastas. För öfrigt tager jag för gifvet, att Herr Talmannen behagar föredraga betänkandet i den ordning, detsamma blifvit af Sammansatta Utskottet uppställt.

Herr Rydqvist: Jemte det jag instämmer med den föregående talaren deruti, att betänkandet må föredragas punktvis, och att konventionen dervid må betraktas såsom en punkt, ber jag dock, att i afseende på föredragningen af de båda öfriga punkterna, eller de, som röra de särskilda lagförslagen, få hemställa, att dessa måtte få föredragas paragrafvis och icke punktvis, emedan de i dessa punkter innehållna förslag äro af den beskaffenhet, att de kunna ändras i vissa delar, utan att det hela derigenom bör anses förfallet.

Sedan öfverläggningen rörande sättet för ärendets föredragning förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende derå hade föreslagits, att betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande, hvarvid den medelst Utskottets första hemställan å sidan 24 tillstyrkta myntkonventionen borde anses såsom en punkt och i sin helhet göras till föremål för Kammarens öfverläggning och beslut, men de öfriga båda lagförslagen paragrafvis genomgås och afgöras, allt i den ordning betänkandets uppställning angifver; och

hemställde Herr Grefven och Talmannen. huruvida Kammaren bifölle hvad sålunda föreslagits.

Ropades ja.

1:sta punkten, eller Utskottets å sidan 24 gjorda hemställan om antagande af den utaf Kongl. Maj:t med Norge och Danmark afslutade myntkonvention.

Herr Bergstedt: I afseende å en så stor fråga som denna, tror jag det vara af vigt, att hvar och en, som derutinnan hyser några betänkligheter, framlägger desamma för att få dem besvarade. Jag kan icke neka till att, oakadt stora skäl tala för bifall till den nu förevarande Kongl. propositionen, åtskilliga deruti förekommande saker icke synas mig så utredda, som jag önskat, att de hade varit, för att jag med fullt godt samvete skulle kunna gifva min röst för denna proposition. Jag anhåller derföre att, utan anspråk på att kunna förete någon uttömmande bevisning, få anföra hvad jag anser tvifvelaktigt, i det hopp att här få mina betänkligheter undanröjda, så att jag med lugnt samvete må kunna lägga min voteringsedel i urnan. Jag ber då i första rummet att få fästa uppmärksambeten vid motiveringen af det Utskottets förslag, som förekommer på 24:de sidan i betänkandet, och hvilket går ut på, att vi måtte antaga den af Kongl. Maj:t afslutade myntkonventionen, samt anhåller att få relevera en del punkter i denna motivering, som förefalla mig behöfva något närmare belysas.

På sidan 2 omtalas, såsom en anledning att bifalla den Kongl. propositionen, det möte af "fackmän" från de tre rikena, som förliden sommar sammanträdde i Köpenhamn. Dervid framställer sig i första rummet den frågan, huruvida dessa fackmän, i den mån de kunna hafva representerat Sverige och Norge, hafva uttalat ett instämmande uti det förslag, som väcktes från danska sidan af Etatsrådet Levy, och som sedermera blifvit lagdt till grund för myntkommissionens utlåtande samt den förevarande Kongl. propositionen. Enligt hvad jag emellertid erfarit, har ingen af hvarken de svenska eller de norska deltagarne i mötet uttalat sig för ett godkännande af Etatsrådet Levys förslag, och huru det förhöll sig med voteringen kan man naturligtvis icke veta, då det endast heter i mötesförhandlingarne, att förslaget med stor majoritet bifölls. Dervid är dock att bemärka, att de danska deltagarne förhöll sig till de svenska och norska tillsammans ungefär såsom 4 till 1, och att det är ganska troligt, att största delen af dessa sednare icke med sina röster biträdt förslaget, hvilket jag äfven funnit bekräftadt af ett yttrande i den norska Handels- och Industritidningen, der det säges, att mötets beslut bestämdes uteslutande af de danska deltagarne. Detta är en sak, vid hvilken jag visserligen ej fäster stor vigt, men som jag i alla fall ansett mig här böra anföra.

Vidare säger Utskottet på sidan 4: "Sveriges Riksdag har härutaf hemtat den fördelen, att, då nu frågan om öfvergång till ett nytt mynts-system

mynts-system ånyo förekommer till afgörande, dess ledamöter redan kunna anses förtrogna med de synpunkter, ur hvilka hon är att betrakta, och att de icke på en gång och i bråds-kande hast behöft sätta sig in i de många och svåra spörsmål, som dermed äro förknippade“. I den Kongl. propositionen till norska Stortinget redogöres så väl i den Kongl. regeringens indstilling af den 1 Februari 1872 som samma regerings underdåniga indstilling den 11 Juli samma år för den diplomatiska behandling, som myntfrågan undergått, mellan de tre nordiska rikenas regeringar. För den svenska Riksdagen äro inga dylika diplomatiska handlingar tramlagda, men af den norska propositionen framgår, att den danske finansministern uti December månad år 1871 i ett samtal med Sveriges och Norges sändebud i Köpenhamn yttrat sin önskan att få veta, huruvida Sveriges och Norges regeringar hade för afsigt att inför representationerna framlägga något förslag i afseende på öfvergång till guldmynts-systemet, samt få kännedom om detta förslag, i fall ett sådant finnes, emedan han ansåg det vara viktigt och nyttigt, att alla dessa länders regeringar handlade i öfverensstämmelse med hvarandra. Han framställde emellertid ingen önskan om att en identisk proposition skulle till samtliga representationerna aflätas, utan ansåg endast, att det ena landets regering icke skulle handla utan att hafva kunskap om hvad som förhades i de båda öfriga länderna.

I samma underdåniga indstilling upplyses vidare, att norska och danska regeringarne hade från svenska finansministern emottagit ett förslag, stödjande sig i korthet på den grundsatsen, att Sverige skulle nedsätta sitt mynt med en half procent och Danmark och Norge uppsätta sitt så, att en identifikation mellan de olika mynten kunde på denna väg åvägabringas. Men i sammanhang härmed förekommer i den norska indstillingen ett yttrande, som jag anhåller att få uppläsa: det heter: "Han (svenska finansministern) tiltræder, hvad i denne Henseende er yttret af den danske Finantsminister, at Forskjellen mellem den danske og norske Mynt er saa ringe, at der ikke kunde være noget i Veien for ved Overgangen til Guld at reducere den ene, saaledes at den blev ligestor som den anden, *men at Forskjellen mellem de nævnte to Landes Mynt og Sveriges er saa stor, at der maa opstaa Betænkeligheder ved en saadan Foranstaltning og Vanskelighed ved at tilveiebringe Enighed i Anskuelseerne om sammes Iværksættelse*". Samma tanke, att skilnaden mellan det danska och norska myntet å ena sidan och det svenska å den andra är allt för stor för att kunna genom en eliminering upphävas, bitrædes också af norska regeringen, som längre fram i indstillingen upprepar ungefär det-samma som svenska finansministern här yttrat.

Jag ber dessutom att få upptaga ännu ett yttrande af Herr Statsrådet, som förekommer i hans note till norska och danska finansministrarne. Då det i Utskottets betänkande säges, att i fråga om det nya mynts-systemet allting är så utredt, att ingenting vidare behöfver vara dunkelt, säger deremot Herr Chefen för Finans-departementet i den nämnda noten. sådan den är refererad i norska regeringens indstilling, att "Tiden endnu ikke kan være kommen til at

Anskuelserne om en saa vigtig Sag kunne fuldstændig have fæstet sig“. Dette är skrivvet den 4 Maj förlidet år och således efter det svenska Riksdagen vidtagit alla de åtgärder, som omnämnas i utskotts-betänkandet, hvarföre det icke är möjligt, att någon ytterligare utredning i afseende på myntfrågan kunnat tillkomma, som förmått rubba åsigten om att tiden för dess genomförande ännu icke var kommen. Det synes mig derföre, att Utskottet hellre bort säga, att det delar Herr Finans-ministerns åsigt om frågans ofullständiga utredning och anser en sådan önskvärd och behöflig.

Såsom bekant hafva både danska och norska regeringarne tillsatt särskilda komitéer för frågans behandling, hvaremot i Sverige något sådant icke förekommit. Mig har det förefallit som om det skulle hafva varit önskvärdt, att en dylik särskild komité äfven hos oss blifvit tillsatt och att uti densamma äfven blifvit insatte lagkunnige personer, hvilka förmått redigera den civilrättsliga delen af förslagen, som borde läggas till grund för Kongl. Maj:ts proposition. Så har man nemligen tillvägagått i andra länder, t. ex. i Holland, der Konungen nedsatte en kommission, som bestod af landets förre finansminister, flere framstående finansmän och äfven af utmärkte rättslärde. Jag tror, att det hade varit önskvärdt, om äfven den svenska regeringen hade följt detta exempel.

På sidan 5 i betänkandet talar Utskottet om den stora bekvämlighet, hvarmed nu en öfvergång till guldmyntet skulle kunna ske, samt säger att Kongl. Maj:ts förslag bereder oss alla fördelar af reformen, “utan att pålägga oss bördan af någon som helst förändring af vår *räkneenhet*, det vill säga utan någon rubbning i allmänhetens dagliga vanor“. Ser jag deremot på § 5 i Öfvergångslagen, så finner jag der det stadgandet, att alla offentliga räkningar skola föras i det nya myntsystemet från och med den 1 Januari 1875. Jag hemställer huruvida icke motiven möjligen stå i mindre god öfverensstämmelse med sjelfva lagen, då på det ena stället står taladt om det nya system, som skall införas i räkenskaperna, och på det andra säges, att icke någon som helst förändring i vår räkneenhet skall inträffa.

På sidan 8 läses: “Af de europeiska staterna har nu, utom de tre nordiska konungarikena, äfven Holland sitt myntsystem grundadt endast på silfver; man antager, att Holland i Europa eger för ungefär 125 millioner gulden eller 187½ millioner R:dr silfver i myntad form och derutöfver naturligtvis mycket omyntadt silfver i offentliga kassors och bankers förvar“. Utskottet har hemtat dessa nppgifter ur en handling, till hvilken jag anhåller att sedermera få återkomma, eller “Verslag an den Koning omtrent het Muntwezen. nitgebracht door de Staatscommissie“ o. s. v., hvilket betänkande afgafs den 18 Januari detta år.

Vidare yttrar Utskottet: “Efter hvad af officiela handlingar framgår, är det knappt något tvifvel om, att detta land inom kort kommer att utbyta sitt silfvermyntsystem mot guldmyntsystem, och så torde äfven der, efter afdrag af 20 till 30 millioner R:dr för skiljemynt, ett förråd af minst 160 millioner R:dr i silfver blifva ledigt för verdensmarknadens behof“. Vid det nu anförda anhåller jag att särskildt

få fästa mig, emedan det är ett hufvudargument i hela Utskottets resonnement. Det talas nemligen om den stora massa silfver, som skulle demonetiseras och nedtvinga denna metall till ett prisfall, som förut varit okänt. Den holländska kommissionen har dock icke fattat en så sorglig åsigt om denna depreciation af silfret, som här omtalas, ty den säger att, långt ifrån att denna massa demonetiseradt silfver, 160 millioner R:dr, skulle tynga på silfvermarknaden, skola "de årliga försändningarna af silfverstandard-mynt till de orientaliska besittningarne för så väl regeringens som enskildas räkning, hvilka uppgå till millioner, *i ansenlig mån* bidra till att förminska silfvercirkulationen i moderlandet", der man fäst ögonen på den definitiva öfvergången till enkel guldstandard och följaktligen kommer att inskränka utmyntningen af silfverpenningar. På ett annat ställe i samma betänkande säges det ännu skarpare accentueradt, att "förrådet af disponibelt silfver skall småningom förminskas genom utflödet till våra ostindiska besittningar". Således förfaller all anledning, som man velat se i den holländska kommissionens utlåtande, till förskräckelse för hvart dessa 160 millioner skulle taga vägen, då kommissionen sjelf säger, att de skola konsumeras af de orientaliska besittningarne, samt äfven, såsom särskildt yttras på ett annat ställe, att ingen svårighet förefinnes att, sedan afdrag skett för utmyntningen af billoneradt silfverskiljemynt, få det återstående silfret utvexladt mot guld. Det synes mig således, att Utskottet använt ett motiv, som icke är berättigadt, alldenstund kommissionen yttrat sig på ett annat sätt än hvad Utskottet citerat.

Det är ännu en annan omständighet, vid hvilken jag tror, att man bör fästa vikt, då man talar om den massa af demonetiseradt silfver, som skulle komma att nedtvinga priset på denna metall. Vi veta uti hvilket tillstånd de flesta större europeiska länder just nu befinna sig: de hafva en papperscirkulation, som de stå på väg att utbyta mot en speciecirkulation. Detta gäller i första rummet Frankrike. Det kan emellertid icke vara något tvifvel om, att detta land, som alltid betett sig så lojalt mot sina kreditorer, i den mån det återvinner sitt välstånd, äfven skall återtaga sin speciebetalning. Följden deraf blir då den, att Frankrike, som har dubbel standard, i första rummet skall använda silfver att dermed inlösa sina banksedlar. Huru mycket silfver landet för detta ändamål kommer att absorbera kan jag naturligtvis icke beräkna, men säkerligen skall det uppgå till milliarder.

Frankrike befinner sig emellertid icke ensamt i detta predikament, utan förhållandet är enahanda med äfven andra länder, och främst bland dessa må nämnas Italien. Detta land har, såsom bekant, under de tre å fyra sista åren förbättrat sin ekonomiska ställning ofantligt, och kursen på dess banksedlar har stigit från 23 procent till 11 å 12 procent agio, och i den mån denna förbättring fortgår försvinner ock allt tvifvel om att Italien kommer att snart återtaga sin metallcirkulation och således absorbera betydliga belopp silfver. Liknande är förhållandet med Österrike och kanske i ännu högre grad med Ryssland, hvilket äfven bereder sig att återtaga sin speciebetalning. Om man således lägger tillsamman alla

de konjunkturer, som för närvarande finnas i Europa för användningen af silfver som hufvudmynt, så förefaller det mig ganska sannolikt att, långt ifrån att ett enormt prisfall på silfver skulle inträffa, tvärtom denna metall kommer att hållas uppe i någorlunda öfverensstämmelse med det värdeförhållande, som de flesta stora nationer uppställt, eller 1 : 15,50. Jag vill dermed icke säga, att 15,50 vore den rätta siffran för Tyskland vid dess öfvergång till guldmyntsystemet, och att det icke varit fördelaktigare, om guldets blifvit tarifferadt något högre, så att den närmast sig Hamburger-bankens konverteringssiffran, som är 15,67. Ser man deremot på en sådan siffran som 15,81, hvilken blifvit uppställd för Sveriges konvertering af silfvermyntet, så är det säkert, att den är högre än hvad som blifvit ifrågasatt i något annat europeiskt land, som har för afsigt att öfvergå till guldstandard.

Jag ber vidare att få fästa uppmärksamheten på en annan sak, som icke är utan sin stora betydelse. Såsom bekant har hela den latinska unionen uppställt värdeförhållandet 1 : 15,50 mellan guld och silfver. Nu kan man väl säga, att hela argumentationen i detta betänkande stöder sig på det antagandet, att silfret nödvändigt måste sjunka, och att värdeskillnaden mellan guld och silfver skall öka sig. Om vi undersöka huru härmed verkligen kan förhålla sig, så finna vi, att de länder, som samtidigt begagna båda mynten, förut hafva beräknat guldmyntet till ett högre värde än det skall få enligt den tyska myntlagen af den 4 December 1871. Den holländska kommissionen upplyser om några dylika förhållanden, hvilka förefallit mig ytterst märkliga.

I Frankrike, säges det der, är värdeförhållandet redan sedan längre tid tillbaka fastställt till 1 : 15,50; i Lombardiet var det ännu lägre eller såsom 1 till 15,287; i Spanien, der alltid guldets stätt högt, emedan landet laborerar med dåliga affärer, har värdeförhållandet varit 1 : 15,508, men huru har förhållandet varit i Preussen? Jo, der har silfrets värde till det gamla guldmyntet, långt ifrån att vara lägre än 15,50, varit högre, enär den gamla Fredriksd'oren var tarifferad till 5 Thaler 20 Groschen, hvilket gör ett värdeförhållande emellan guld och silfver af 1 : 15,692. Således har Preussen med prisstegring för silfret reducerat sitt guldvärde från 15,692 till 15,50. På samma sätt har Holland gjort; dess gamla Wilhelmsd'or stod ända till år 1847, då Holland antog sin ensamma silfverstandard, såsom 1 : 15,604. Således har Holland, som är beredt att öfvergå till dubbel standard, långt ifrån att sätta sitt silfver lägre, tvärtom satt upp det så mycket som från 15,604 till 15,50, och detta är så mycket mera anmärkningsvärdt, som holländska kommissionen hade full kännedom om det prisfall på silfver, som i slutet af förra året inträffade, hvilket synes af de utförliga tabeller öfver detta prisfall, som åtfölja kommissionens betänkande. Jag tror således, att det är af vigt att, då man diskuterar konverteringssiffran, man tager hänsyn till huru andra länder betrakta samma sak och med hvilket lugn de motse det här så mycket fruktade prisfallet på silfver.

Jag hade i går nöjet att befinna mig i en större enskild krets, der, på tal om myntfrågan, en af de närvarande begagnade en bild

som en gång varit använd af en celeger svensk vetenskapsman. Han sade nemligen att då man befinner sig vid ett dukadt bord och har en stekt gris framför sig samt knif och gaffel, så skall man hafva sitt förstånd på ett särskildt sätt konstrueradt för att icke begagna knifven och gaffeln och taga för sig af steken. Tyskland och Holland hafva ju också lika väl som vår Riksdag den stekta grisen för sig; de se det aktuella låga silfverpriset, men begagna icke knifven och gaffeln utan låta grisen stå, och jag undrar om vådan för oss vore så stor att i detta fall följa deras exempel.

Förlidet är inträffade, såsom bekant, på Londonbörsen ett alldeles ovanligt prisfall på silfver; det gick en gång, jag tror den 15 November, till och med ned så långt, att det stod till 59½ pence pr. oz. standard silfver, hvilket representerar en relation till guldets af 1: 15,949. Det steg emellertid kort derefter, så att det, om jag icke missminner mig, redan den 2 December var uppe i relationen 1: 15,76, hvilket enligt min tanke bevisar huru vanskligt det är att till grund för öfvergången till ett nytt myntsysteem lägga ett värdeförhållande mellan guld och silfver, som uppkommit genom ett börsrykte. Att orsaken till priset icke var någon annan, upplyses äfven af "The Economist", som säger att det var ryktet om att den holländska banken icke mera skulle köpa något silfver, som åstadkom priset, hvilket nästa dag, då ryktet var vederlagdt, åter upphörde.

Jag går längre fram till hvad Utskottet säger på sid. 10 i betänkandet, och efter som Utskottet synes lägga så mycken vikt på den holländska kommissionens yttrande, så skall jag äfven följa detsamma litet vidare och upplysa om några omständigheter, som Utskottet helt och hållet förbigått. Utskottet säger: "Hvad Holland beträffar, har en i slutet af 1872 nedsatt kommission visserligen ej nu genast vågat tillstyrka antagandet af guld, som ensam värdemätare, emedan man i September 1872 ännu icke visste något om innehållet af det förslag, som nu i Mars framlades för tyska riksdagen, och i ovisshet härom ej trodde sig kunna afgöra, huruvida Tyskland skulle fasthålla guld som ensam värdemätare eller möjligen antaga dubbel värdemätare." Förhållandet var verkligen det, att holländska regeringen, som tyckes vara mycket väl underrättad om hvad som föresiggår i det öfriga Europa, icke i September 1872 utan i slutet af Januari 1873 uttryckligen säger, att ehuru förslaget till tyska riksdagen ännu icke var framlagdt, men kunde väntas till påsk — det kom verkligen den 18 Mars, och således var det äfven i fråga om tiden en icke dålig förutsägelse — och ehuru man icke bestämdt kunde veta, hvad det komme att innehålla, så vore det antagligt, att det skulle följa ett af tre olika alternativ. Af dessa tre alternativ har Utskottet i sitt betänkande endast upptagit ett såsom den holländska kommissionens tanke, åt hvilket kommissionen endast inrymmer en aflägsnare möjlighet, och på detsamma grundat sin argumentation. Jag skall deremot anhålla att få med några ord fullständigt redogöra för holländska myntkommissionens resonemang i detta hänseende.

Såsom sagdt är, uppställer den tre olika alternativ. Det första af dessa är, att Tyskland för närvarande förblifver vid sin dubbla standard, eller såsom det heter: "Deutschland geeft bij voorraad

geengevolg aan zijn voornemen om den gouden standaard alleen aante nemen en blijft bij den dubbelen standaard volharder". Det vill säga, att Tyskland förblifver vid status quo enligt myntlagen af den 4 December 1871, i hvilken uttalas såsom princip, att Tyskland i framtiden skall öfvergå till *étalon d'or unique*, men under närvarande förhållanden vill bibehålla sitt silfverkurantmynt bredvid guldet. Om således å ena sidan Tyskland förblifver vid status quo och å andra sidan Frankrike återtager sin speciebetalning, så skall det inträffa, att det i flertalet af Europas länder lagstadgade värdeförhållandet mellan guld och silfver af 1:15,50 "kommer att på handelsmarknaden" bevara en förr okänd fasthet, eller såsom kommissionen säger: "zij zou de werkelijke verhouding op de handelsmarkt zoodanig beheerschen dat de prijs der edele metalen eene vroeger ongekende vastheid verkreeg."

Detta alternativ är af Utskottet alldeles förbigånget, då det deremot refererat det andra, hvilket lyder så: "Tyskland antager enkel guldstandard och Frankrike förbyter sin papperscirkulation mot metall. Då kan, derigenom att den dubbla standarden eger bestånd inom den latinska myntunionen, mycket silfver absorberas inom denna unions område, och priset, som skulle blifva följden af silfrets demonetisation i Tyskland, blefve derigenom förekommet, ehuru man väl kan betvifla om inflytandet blefve välgörande."

Det tredje alternativet lyder slutligen så: Tyskland inför enkel guldstandard och Frankrike förblifver vid sin papperscirkulation. Detta alternativ behöfva vi dock icke fästa oss vid, ty Tyskland är ännu icke färdigt att införa enkel guldstandard, och Frankrike har icke visat något tecken till att det ämnar förblifva vid sin papperscirkulation.

Den holländska kommissionen synes mest böjd för det första antagandet, och säger att man kan våga den förutsättningen att "till slut Tyskland vidblifver dubbel standard med fri utmyntning af guld och silfver och att Frankrike återtager sin speciebetalning." Den holländska kommissionen anser ock, att det skulle vara en stor välgörning för världen, om den effektiva dubbla standarden bibehölles med ett värdeförhållande af 1:15,50. Nu har detta visserligen icke gått i fullbordan, men, säger kommissionen, det kan vara möjligt, att sakerna gestalta sig på annat sätt. Det kan hända att under tidernas lopp Tyskland kommer att gifva vika för de framställningar, som från många håll göras om dess öfvergång till enkel guldstandard, och då blir detta, såsom Utskottet ock anfört i fullt exakt öfversättning, ett skäl för Holland att äfven för sin del öfvergå till ensam guldstandard. Emellertid, såsom jag förut sökt visa, ligger icke den förutsättningen enligt holländarnes åsigt i närmsta hand, utan tvärt om anses den tidpunkt, då detta kan komma att inträffa, vara ganska aflägsen. Efter hvad jag hört har icke heller holländska regeringen, äfven med kännedom om det tyska förslaget, för afsigt att i år ingå till Generalstaterna med något dylikt förslag, och detta gifver mig anledning att tro, att Holland, som har full kännedom om prisförhållandena, icke med samma förhågor motser ett prisfall på silfret, som Utskottet.

Midt på sidan 11 säges det vidare: "Utskottet har anförut detta yttrande, för att visa, huru förhållandena betraktas i ett land, som står den stora handelsverlden och dess intressen närmare än Sverige; och enär nu Tyskland har tydligt visat sig vilja antaga guld som ensam värdeämbare och således i denna punkt haft den af kommissionen uttalade tvekan, synes kommissionens yttrande bestämt styrka den öfvertygelsen, att silfret inom kort kommer att såsom bytesmedel och värdeämbare inom hela Europa blifva utträngdt af guld." Jag ber med afsende härå få hänvisa på ett dokument, som ingifvit mig åtskilliga ytterligare betänkligheter mot Utskottets resonnement särskildt i denna punkt, och det är tyska kejsarens myntförslag till tyska riksdagen. I § 10 af detta förslag, hvilken är af Utskottet citerad, heter det, att utmyntningen af groft silfvermynt hädanefter skall inställas, men långt ifrån att fästa den vigt vid denna paragraf, som Utskottet gjort, skulle det verkligen hafva förväntat mig om tyska regeringen icke framställt detta förslag, då, såsom af motiven inhemtas, inom utgången af denna månad icke mindre än 600 millioner mark i guld äro utmyntade. När jag dessutom tager i betraktande den besparing på klingande mynt, som införts genom bruket af vaxlar och andra kreditmedel, så förefaller det mig högst otänkbart, att Tyskland, äfven med bibehållande af sin silfvercirkulation, skulle behöfva utmynta mera silfvergrofkyrurant än de 1,000 millioner som för närvarande anses vara i cirkulation.

Det är emellertid åtskilliga viktiga paragrafer i det tyska myntförslaget af den 18 Mars detta år, som Utskottet underlåtit att citera. Bland dessa ber jag först att få påpeka den första, som börjar på följande sätt: "An die Stelle der in Deutschland geltenden Landeswährungen tritt die Reichsgeldwährung." Detta är ingenting annat än detsamma, som säges i lagen af den 4 December 1871, eller att Tyskland arbetar på att komma öfver till ensam guldstandard; det är således ett löfte och ingenting vidare. För att bevisa, att Tysklands nya myntlagsförslag ännu icke proklamerar enkel guldstandard, ber jag att få fullständigt uppläsa andra momentet af samma paragraf, hvilket Utskottet icke citerat, och som lyder så: "Der Zeitpunkt, an welchem die vorstehende Bestimmung im gesammten Reichsgebiete in Kraft treten soll, wird durch eine mit Zustimmung des Bundesrathes zu erlassende, mindestens 6 Monate vor dem Eintritt dieses Zeitpunktes zu verkündende Verordnung des Kaisers bestimmt. Die Landesregierungen sind ermächtigt auch vor diesem Zeitpunkte für ihr Gebiet die Reichsmarkwährung in Verordnungswege einzuführen." Det förekommer mig alltså, att denna uppsägningstermin af 6 månader, utan hvilken en enkel guldstandard under ingen händelse skulle få inträda, bevisar, att den tyska regeringen, långt ifrån att vara beredd att ingå på denna enkla standard, tvärtom sträfvar att upprätthålla den alternativa standarden, och jag har ett ytterligare skäl för denna åsigt deruti, att om Tyskland nu skulle demonetisera sitt silfver, så skulle deraf förorsakas ett prisfall på denna metall, som för Tyskland vore högst obehagligt. Jag föreställer mig alltså, ehuru jag icke utgifver det såsom något annat än en helt och hållet subjektiv mening, att, då det ligger i

Tysklands intresse att kunna afsätta sitt öfverflödiga silfver till Frankrike, i den mån detta förmår absorbera detsamma för återtagandet af sin speciebetalning, Tyskland därför bereder sig på en ganska lång termin för öfvergången till ensam guldstandard, under det att Frankrike söker stärka sin ekonomiska ställning för att kunna minska sin sedelmassa och ersätta den med silfver.

Ännu en annan paragraf i det tyska förslaget har för mig varit särdeles upplysande, då deremot Utskottet icke omnämmt densamma i sitt betänkande. Det är § 15, som säger, att det gamla guld- och silfver-myntet skall vara gängbart, till dess det uppsäges genom en särskild förordning. Hvad betyder då detta? Jo, att tyska regeringen vill att silfverstandarden skall bibehållas så länge som möjligt just för att hindra det prisfall, som skulle inträffa till följd af en forcerad demonetisering.

Till stöd för denna min uppfattning af det nya tyska förslaget ber jag att få återropa några yttranden af Tysklands handelskamrar, som kommit till min kännedom. Bland andra säger handelskammaren i Köln, att det kejsrerliga myntförslaget har öfverraskat densamma på ett mindre angenämt sätt, emedan den funnit, att den tyska förbundsregeringen, långt ifrån att realisera sitt program af 1871, söker att för lång tid såsom gångbara hålla i omlopp båda myntmetallerna. Då nu en tysk handelskammare kan få en sådan uppfattning af förslaget, så må det vara förlåtligt, om äfven jag ser det på samma sätt.

Jag anhåller äfven att få ur furst Bismarcks motiv uppläsa några stycken, för att ytterligare belysa det ifrågavarande tyska myntförslaget. På första sidan af dessa motiv säges, att Tyskland icke genom det tillstånd, som skall blifva en följd af detta myntförslag, kommer att öfvergå till ren guldstandard eftersom betalning af förbindelser tills vidare skulle kunna ske till obegränsadt belopp äfven i silfvergrofukurant, ej heller bibehålla dubbel standard på samma sätt som i Frankrike, emedan det icke skulle vara gäldenär tillåtet att för beständigt välja hvilkendera metallen som helst för att fullgöra sin betalning, utan det skall blifva ett öfvergångsstadium till den rena guldstandarden, som skall räcka någon tid. Den tyske rikskanslern yttrar vidare: "Es wird also, um die Operation nicht zu einer überaus verlustvollen zu machen, mit der Einschmelzung der groben Silbermünzen und dem Verkauf desjenigen Silbers, welches nicht zur Herstellung der Silbermünzen des neuen Systems Verwendung findet, nur allmählig vorgegangen werden können, und es ist gegenwärtig nicht zu ermeszen, welcher Zeitraum zur Ausführung dieser Operation erforderlich sein wird." D. v. s. att det kommer att åtgå en oberäknelig tid innan den utlofvade enkla guldmyntfoten kan träda i verkställighet. Det förefaller mig alltså, som om den, hvilken skrifvit detta utskottsbtänkande icke haft fullt klart för sig hvad detta furst Bismarcks yttrande innebär, då han kunnat säga, att "Tyskland nu tydligt visat sig vilja antaga guld som ensam värdemätare och således i denna punkt häft den af Holländska kommissionen uttalade tvekan." Jag tror således icke, att den Holländska kommissionen, efter att hafva erhållit kännedom

om den tyska myntlagen, fått minsta skäl att frångå sitt antagande i första alternativet.

Jag anhåller nu att få helt och hållet lemna frågan om de utländska regeringarnes och kommissionernas förhållande i sak, hvilka dock för mig varit af den vikt, att jag ansett mig böra derpå fästa Kammaren uppmärksamhet, och jag skall hålla mig ensamt till Sverige.

På sidan 11 i utskottsbetänkandet talas om den stora förlust af 2 procent, som Riksbanken skulle göra på sina 16 millioner silfver, men det säges icke ett ord om den vinst, som banken skulle göra på sitt guld. I en not längre fram i betänkandet säges, att "Riksbankens behållning i myntadt och omyntadt guld utgjorde den 31 Maj 1873 omkring 8,404,000 R:dr R:mt." Riksbankens ställning den 31 Maj 1873 är en framtidsstanke. Jag ansåg detta först endast såsom ett tryckfel, och ehuru jag sedermera noga genomgått den omsorgsfulla tryckfelsförteckningen som åtföljer betänkandet, utan att finna någon rättelse af detta ställe, vill jag dock anse det såsom ett sådant. Emellertid synes det mig icke fullt riktigt, att Utskottet underlåtit att på sidan 11 omnämna den motsvarande vinst af 2 procent Riksbanken skulle göra på detta sitt guld.

Jag finner, att jag redan uppehållit Kammaren så länge, att jag icke vågar anföra alla mina anmärkningar, men jag hoppas att, då konverteringslagen, hvilken dock är hufvudsaken i förslaget, förekommer, få återkomma till de betänkligheter jag nu vidrört. Jag förbigår därför nu allt hvad jag funnit anmärkningsvärdt ända till sidan 19, der några ord förekomma, på hvilka jag anhåller att få fästa Kammarens uppmärksamhet. I förbigående vill jag anmärka, att hela detta betänkande är skrivet polemiskt mot en motståndare, som jag icke vet huruvida han i verkligheten förefinnes eller icke. På detta ställe fäktas dock mot en fiende, som jag bestämdt påstår aldrig i världen har funnits till. Der heter det nemligen, att Utskottet tillåter sig förutsätta, "att *man* medgifver det Sverige icke bör antaga ett guldmynt, möjligen 1 procent större än grannländernas; att en öfverensstämmelse mellan dessa mynt redan därför är önskvärd, samt att den måste garanteras genom en konvention". Jag vet icke hvem, som ej medgifver det första af dessa antaganden, men om äfven jag således gerna för min del erkänner, att Sverige icke bör slå ett guldmynt, som står en procent högre än grannländernas, så följer icke deraf, att vi för att få enhet i hufvudmyntet böra binda oss vid en konvention. Mig förefaller det, som om den uträkning norska regeringen gjort i sin Indstilling af värdeförhållandet mellan det danska och norska myntet och det svenska såsom 9,90 till 10 vore ett ganska konvenabelt förhållande att lägga till grund för utmyntningen af ett gemensamt mynt. Jag antager då att Sverige sluter sig till en konvention om utmyntning af ett gemensamt guldmynt, så att 248 stycken framställas af ett kilogram fint guld; då skulle detta gifva just den danska Rigsbankdaler, som Etatsrådet Levy föreslagit, och skulle dessutom gifva oss ett mynt, som i alla våra transaktioner med grannstaterna vore fullt användbart, och som i vår enskilda cirkulation icke skulle medföra några svårigheter. Om Sverige således ut-

myntade guldmynt, som tarifferades till 9,90 eller 19,80, så medförde det en mycket enkel beräkning, och bibehölle vi dertill vårt nuvarande silfvermynt såsom skiljemynt, så skulle denna tariff gifva oss den fördel, att den bekräftade den skilnad af nära en procent, som förefinnes mellan det danska och det svenska myntet. De klagomål, som nu ingå från våra södra provinser derom att det danska myntet tages al pari med det svenska, skulle derigenom kunna i väsentlig grad undanrödjas. Det är för öfrigt i ej ringa mån Sveriges eget fel, att det svenska myntet har i praxis blifvit identifieradt med det danska. Man har sett hvad verkan det hade att svenska jernvägsstyrelsen satte kurs på det danska myntet; detta har återverkat på handeln, och det är således nu de svenska handlandenas eget fel om de icke taga vara på skilnaden. Man har dock sett, att svenska mäns courtoisie mot den danska Rigsbankdalern gått så långt, att köpmän genom annonser i tidningarne förklarar, att för dem vore den danska Rigsbankdalern lika med den svenska två-riksdalern. Hade svenske män handlat på ett sätt, som mera öfverensstämt med deras egen fördel, så hade icke olägenheterna blifvit så stora. Om nu Sverige beslöte att slå ett burvudguldmynt, hvarmed våra banksedlar skulle inlösas, med en sådan fast tarifiering af silfvermyntet som 9,90 till 10, så tror jag, tvärt emot att olägenheterna skulle förvärras, att de skulle blifva mindre, ty då visste hvar och en, att han finge sitt guldmynt till 9,90 och mellangiften i silfver, alldeles som den norska regeringen föreslagit för inlösningen af Norges banks ifrågasatta guldsedlar.

Längst ned på sidan 19 står det: "Men då det från deras sida, som hysa farhågor för en konvention om skiljemyntet, alltid är tal derom, att den främmande med oss förbundna staten skulle kunna på ett eller annat sätt till vår skada begagna de förbindelser vi åtagit oss, föreställer sig Utskottet" etc. Hvad menar man här med orden "från deras sida"? Jag har aldrig hört någon ifrågasätta, att våra lojala grannländer skulle vilja begagna sin ställning att göra oss *skada*, och jag föreställer mig, att detta argument, långt ifrån att bekräfta den sats, som Utskottet vill uttrycka, tvärtom beröfvar den något af sitt stöd, derigenom att det vänder sig mot en helt och hållet fingerad motståndare. Vänder jag derpå om bladet, så finner jag i början af sidan 20: "Utskottet kan för sin del ej dela den uppfattning, att man i hvarje internationelt förhållande skall utgå från antagandet om ond och bedräglig vilja hos den främmande staten, men om en sådan uppfattning skall göras gällande vid betraktandet af de förhållanden, som skapas genom en konvention, så bör den afven tillämpas på de förhållanden, som måste råda utan en konvention". Jag vill fråga, *hvem* är det som antager något sådant? Jag vet det icke, men hoppas att möjligen få upplysning derom genom någon af Utskottets ledamöter. Hvad jag deremot *vet* är, att en annan invändning blifvit gjord mot en konvention beträffande skiljemyntet, men denna anmärkning, som blifvit framställd af professor Broch, har alls icke blifvit af Utskottet upptagen.

Professor Broch säger, att han under resor på kontinenten förliden höst kommit till erfarenhet om de olägenheter, som en dylik

konvention medför. Han har funnit Frankrike och Belgien öfversvämmadt af italienskt skiljemynt. Jag förmodar, att Utskottet icke ansett det såsom någon olägenhet att det ena landet förser det andra med mynt, då det på följande sida säger om guldmyntet, att det alldeles icke skulle skada, om Danmark komme att hålia oss dermed. Helt annat är dock verkligen förhållandet med skiljemyntet. I konventionen säges, att man i hvarje stat skall hafva rätt att in-
vexla skiljemynt mot guldmynt, och att den massa främmande skiljemynt, som finnes i hvarje stats kassa, skall kunna återförvisas till den stat, som präglat detsamma. Jag vet icke hvad inflytande detta kan utöfva på den större handeln, för hvilken det är lätt att remittera ett belopp skiljemynt till en bank, men i den allmänna trafiken man och man emellan ser jag ingen möjlighet att göra en sådan regress, ty hvar och en, som t. ex. emottager ett danskt tioöre-stycke, vet att han för 10 dylika kan få en svensk krona och har därför intet intresse vid att få det danska skiljemyntet utbytt mot ett svenskt. Jag anser därför, att konventionen kommer att medföra ett legaliserande af främmande skiljemynts cirkulation i landet. Den tyska myntlagen säger, att af skiljemynt får icke utmyntas mer än 2½ mark för hvarje person inom det område, för hvilket denna lag gäller, men i denna konvention finnes intet föreskrifvet om beloppet af skiljemynt, som får utsläppas, utan man har tänkt sig att rättigheten att remittera det tillbaka skall utgöra ett tillräckligt hinder emot en för stor utmyntning. Jag ser dock ingen tillfyllestgörande säkerhet deruti. Skiljemyntet blir ett slags sedelmynt, ett löfte om betalning, och det kan hända att de danska löfterna skola uttränga de svenska, hvilket visserligen ej gör något, så länge löftesgifvaren icke på något sätt förlorat sin förmåga att infria löftet.

Det är en ganska vigtig omständighet, som professor Broch påpekar. Han säger, att faran deraf, att tre länder hafva gemensam cirkulation för skiljemynt, består uti, att gärdet då är uppgifvet för myntförfalskning, som nu bedrifves med betydande mekaniska och kemiska hjälpmedel och lemnar stor förtjenst. Genom en dylik konvention ökas möjligheterna för falskmyntare, och det finnes ingen utväg för regeringarne att kontrollera hvarifrån och i huru stor mängd det underhaltiga myntet inkommit. Nu står det hvarje stats regering fritt att inkalla hela den cirkulation af småmynt, som blifvit uppblandad med falskt mynt, hvilket deremot icke kan ske enligt denna konvention.

Dessa äro några af de vigtigaste af de anmärkningar, som jag ansett mig böra framlägga för Kammaren, och jag förmodar, att de skola blifva på ett tillfredsställande sätt besvarade under den diskussion, som nu skall uppstå. Jag ber äfven Kammaren om ursäkt därför att jag så länge upptagit tiden; men jag har ansett det såsom en samvetssak, att i en fråga af så stor vigt, der det gäller att för så lång tid afsäga sig sin rätt till sjelfbestämning, ej gå förbi något af de tvifvelsmål, som hos mig uppstått rörande de föreslagna åtgärdernas lämplighet.

Jag ber slutligen att få tillägga endast en sak. Man har sagt, att 10 år betyda så litet i en stats lif, och att ett myntsytstem, som

efter så kort tid kan utträngas af ett annat, icke är något hvarvid man bör fästa så synnerligt stort afseende. Jag frågar då, huru blir förhållandet, om konventionen uppsäges? Då finnes kanske en öfvervägande mängd danskt skiljemynt i Sverige, och hvad medel har man att upptaga det ur cirkulationen och ersätta det med annat?

Jag skulle af dessa skäl anse det särdeles önskvärdt, i synnerhet med afseende å motivens beskaffenhet, om Kammarerna ville återremittera denna punkt, på det att Utskottet måtte få tillfälle att dels med fullständigare referater ur de handlingar jag påpekat supplera det jag nu anser ofullständigt, och dels att, der sådant är möjligt, söka åvägabringa de ändringar, hvilka kunna anses nödvändiga.

Friherre von Schwerin: Den föregående värde talaren har framställt åtskilliga anmärkningar, men det torde väl icke vara nödvändigt att upptaga dem alla till besvarande, helst som dessutom vederläggning från annat håll icke torde komma att uteblifva.

Talaren sade, att förslaget utgått från konferensrådet Levy, som framställt detsamma vid det national-ekonomiska mötet i Köpenhamn, och han undrade om mötet voterat deröfver. Huruvida votering egt rum, erinrar jag mig icke nu, men hvad jag vet är, att resultatet af mötet blef den internationela myntkommissionen, hvilken har förtjensten af att hafva på ett praktiskt sätt undanröjt en stor svårighet, nemligen skilnaden mellan de olika myntsystemen i de särskilda skandinaviska länderna. En liten bråkskilnad mellan specierna har vållat alla de olägenheter, hvarunder vi i många år suckat, och nu har kommissionen genom sitt förslag, att hvarje land sjelft skulle få ombestyrja konverteringen, på ett lyckligt och lätt sätt löst hela frågan.

Vidare klandrade han, att icke Sveriges regering tillsatt en särskild myntkomité. Här i landet torde väl varit tillräckligt komitéer, och vi hafva redan för denna fråga haft en sådan. Om jag utbyter ordet "guldfranc" emot "krona", tror jag, att det skall befinnas, att en stor del af hvad komitéen i sitt särdeles väl skrifna betänkande yttrat här eger sin tillämpning. Utskottet synes mig också hafva kunnat med fullt skäl förklara, att frågan redan på förhand var beredd dels genom komitéens betänkande och dels genom Riksdagens förhandlingar.

Talaren fäste sig dervid, att silfver kunde få tendens att stiga. Väl möjligt; men för närvarande gestalta förhållandena sig icke så, och i betänkandet finnes en tabell som utvisar fluktuationerna i silfrets värde. I Holland, menade talaren, befarade man icke prisfall på silfver. Nu medgifver jag, att de särskilda förhållandena mellan Holland och dess kolonier måhända kunna verka derhän, att för detta land silfver kan uppehållas i värde; men att man icke i längden skall kunna spjerna emot, visar sig deraf, att, enligt sista noteringarne, silfver fallit så, att det för närvarande står i den märkliga siffran 15,808, det vill säga helt nära 15,810.

En anledning dertill att priset på silfver icke vidare skulle falla, tyckte talaren sig finna deri, att Frankrike vid afskaffandet af nuvarande tvångskursen på sedlar kunde komma att återgå till den så kallade dubbla standarden och att Ryssland kunde vara böjdt till en

dylik åtgärd. Eftersom talaren citerat främmande språk tillåter jag mig att härvid erinra om det tyska ordspråket: Ihr Futter mit *Wenn* und mit *Aber*.

Vidare omnämnde talaren, att det ingalunda vore afgjort, att tyska riket bestämde sig för guld. Då har han läst § 1 i tyska myntlagen på ett sätt, som jag icke kan förstå, och särskildt har han illa läst § 10, ty denna paragraf innehåller uttryckligen, att från denna dag skall silfver icke förekomma annorlunda än såsom billo-neradt mynt, och hvad vill detta säga, om icke det att guld skall vara standard. Om man vill, för att få en öfvertygelse om frågans ställning i Tyskland, gå till de debatter, som der egt rum. så finner man, att Tysklands förnämsta finansmän betonat, att man borde hasta med förklarandet, att guld vore rikets mynt, och vice presidenten i förbundsrådet Delbrück bad om ursäkt, för det han icke skyndat med *intösning af silfvermynt* och försäljning af silfver, men lofvade, att derefter göra det så skyndsamt som möjligt.

Hvad en eller annan handelskammare sagt i frågan, betyder ingenting, ty: quot capita, tot census.

Beträffande i öfrigt konventionen med Danmark får jag säga, att äfven jag svärmat för ett universelt mynt; men numera finnes väl icke någon, som icke inser, att den frågan är ställd på en oviss framtid, nästan uppskjuten *ad calendas graecas*.

Vi från gränsprovinserna se bäst olägenheten af det nuvarande förhållandet vid samfärdsel mellan länderna. I Skåne är det coutume, (och som bekant spelar contumen en stor rol i handelsförhållanden), att i den mindre handeln och äfven temligen högt upp i landet mottaga danskt mynt al pari. Dervid förloras i det närmaste en procent. Reser man till Danmark och icke medför betydliga summor, i hvilken händelse man vänder sig till vaxlare, så betalar man sina uppköp med svenskt mynt, utan att dervid erhålla kursskillnad. Då förloras jemväl en procent. Sådant tarivar rättelse. Låt vara att framtiden kan medföra ett universelt mynt, så är dock ovissit när detta kan ernås, och icke kan jag se, att det är skäl, att vi, för möjligheten för våra efterkommande att få det bättre, sjelfva skola släpa oss fram med alla de nuvarande olägenheterna, hvilka så lätt kunna undanrödjas.

Jag röstar för bifall.

Friherre Skogman: Jag måste till besvarande upptaga de anmärkningar, som blifvit framställda af den näst siste talaren, och jag anser mig så mycket mera dertill förpligtad, då han särskildt framhållit, att dessa anmärkningar af honom framstälts, på det han måtte få upplysning i vissa för honom oklara saker. Jag vill dervid indela hans anmärkningar i tre grupper. Inom den första kommer hans förmenande, att frågan om guldmynnts införande i Sverige skulle framkallats af skrämsel och räddhåga för ett hastigt och betydligt värdefall å silfret. Derefter följa de anmärkningar, som afsett värdeförhållandet mellan guld och silfver på den europeiska marknaden och börserna, och slutligen vill jag öfvergå till de betänkligheter, han framhållit derom, att konventionens afslutande skulle föranleda, att vi öfversvämmades af främmande skiljemynt.

Med afseende å den förstnämnda afdelningen torde jag till en början böra påpeka, att, efter min uppfattning, frågan om öfvergång till guldmynt icke gerna för någon kunnat vara en öfverraskning. Redan under ständs-riksdagarne väcktes af en numera afiden ledamot af då varande Borgare-ståndet motion i sådant syfte, och såsom Herrarne nogsamta hafva sig bekant, har, efter det nya representations-sättets införande, ingen riksdag förgått, då icke åtskilligt i ämnet afhandlats. Det var också en framställning i sådan riktning, ehuru visserligen afseende ett annat mynts-system, som föranledde, att år 1867 utsändes ett svenskt ombud till den stora myntkonferensen i Paris, icke för att fatta något bindande beslut, hvilket ej kunde komma i fråga med den sammansättning konferensen hade, utan allenast för att erfara de olika åsikter, som rådde i Europa under inflytande af den starka böjelsen till åstadkommande af gemensamma förhållanden för hela Europa såväl med afseende å myntfrågor som åtskilliga andra likartade ämnen. Jag behöfver icke vidröra de historiska tilldragelser, som vållat, att den frågan måste anses undanskjuten till en framtid, hvars afstånd ej låter sig beräkna. Följden af myntsammanträdet i Paris blef sedan en förnyad framställning vid 1868 års riksdag, hvarefter frågan jemväl förekom vid 1869 års riksdag, hvaraf föranleddes nedsättande af en myntkomité, som 1870 afgaf ett, efter min uppfattning, temligen fullständigt betänkande i ämnet. Den omständighet, att ett sådant betänkande redan var afgifvet i Sverige, och således kunde antagas känt af samtliga de ledamöter af Riksdagen, hvilka hyste intresse för frågan, men att deremot något likartadt betänkande icke förefanns i Norge eller i Danmark, synes mig utgöra en fullt tillfredsställande förklaring för det anmärkta faktum, att de handlingar, hvilka för frågans slutliga behandling blifvit framlagda i Norge, äro utförligare än här, der det väsentligaste af frågan kunde anses undanstökadt; ty om ock det 1870 framlagda förslaget till öfvergång till nytt mynts-system med guld såsom värdemätare icke numera kan antagas, hade dock, genom betänkandet de förhållanden, som röra öfvergången till guldmyntfot, blifvit så fullständigt utredda, att något ytterligare i den vägen ej erfordrades. Under de år, som närmast derefter följt, har frågan icke helt och hållet hvilat, men man har varit obeslutsam om rätta sättet, hvarpå en lösning borde åstadkommas. Då nu frågan 5 å 6 år varit under behandling, och så ett förslag framkommit, som är egnadt att tillfredsställa den närmaste framtidens behof, synes mig, att man icke gerna skulle kunna antaga, att anledningen, hvarför detsamma nu framlades, skulle vara den, att man hyste räddhåga för silfrets hastiga fallande, så att man för den skull icke längre ville vänta. Det är icke en sådan räddhåga som gjort sig gällande, utan förslaget har frammanats af en klok omtänksamhet för att begagna de i vissa afseenden förmånliga omständigheter som nu erbjuda sig.

Innan jag öfvergår till nästa grupp af anmärkningar, vill jag i korthet besvara några smärre anmärkningar af samme talare. I fråga om de fackmän, som deltagit i öfverläggningarne och beslutet, yttrade sig talaren på ett sätt, att jag icke kunde klart uppfatta, hvilka han

menade. Åsyftade han dermed — såsom han just nu upplyser mig — det national-ekonomiska mötet, så är uppenbart, att dess beslut icke hade någon bindande kraft, och att Danmark der var talrikare representeradt än de förenade rikena, är ju helt naturligt. Men att detta skulle utöfvat någon inverkan på utgången, tror jag så mycket mindre, då bland de danska deltagarne meningarne voro mycket delade om det håll, på hvilket lösningen var att söka. En annan anmärkning, som likväl synes mig ligga på gränsen till skämtets område, var den, att talaren fann en motsägelse deri, att på ett ställe sades, att någon förändring i de närvarande förhållandena icke skulle inträda, under det på ett annat ställe sades, att den nya räkneenheten från den 1 Januari 1875 skulle införas i statens räkenskaper. Förutom det, att vi skulle få guld i stället för silfver, reducerar sig förändringen derhän, att vi skulle få en annan benämning för räkneenheten, och denna förändring betingades deraf, att den nuvarande danska riksbanksdalern är ungefär dubbelt så stor som den svenska riksdalern. För att vinna enhet i benämningen, måste man då utbyta "riksdaler" till "krona", delad såsom förut i 100 delar, kallade öre. I sjelfva verket är denna blott en gammal vän under ett nytt namn.

Jag kommer nu till en af de viktigaste punkterna, nemligen den om värdehållandet mellan guld och silfver, sådant det antagligen kommer att ställa sig för den närmaste framtiden. Hurudant förhållandet varit för tio år eller längre tillbaka, torde icke härvid böra tagas i betraktande, då verkan af de förändrade förhållandena redan börjat visa sig icke blott i England, der silfver, såsom bekant, ej är myntstandard, utan endast handelsvara, och guld det lagliga myntet, utan äfven på den tyska marknaden, der silfver hittills nästan uteslutande varit rådande såsom grundval för myntet. Enligt noteringarne i Hamburg under de sednaste tiderna, sedan silfver upphört att vara lagligt liquidationsmedel, har kursen mellan guld och silfver ställt sig sålunda:

sednare hälften af Februari	15,769,
Mars	15,773,
April t. o. m. den 10	15,766,
den 15 April	15,807.

Hvilken kan nu vara orsaken till denna noggranna öfverensstämmelse mellan noteringarne i London och Tyskland? Helt enkelt den, att silfver äfven i Tyskland börjat öfvergå till handelsvara, hvars olika notering på olika ställen endast är beroende på transportkostnaden. Men noteringarne utvisa dessutom ett annat ganska egenomligt förhållande. Enligt tyska myntlagen utmyntas ett halft kilogram fint guld till 139½ tiomarksstycken eller 1,395 mark. Noteringarne på guldplantsar hafva hållit sig något öfver 1,380 mark, utvisande en skilnad af en procent. Hvaraf kommer nu denna skilnad mellan värdet af den präglade metallen och af plantsen? Denna härrör deraf, att prägling af guldmynt för enskildas räkning ännu icke medgifves i Tyskland, dels därför att myntverken varit fullt upptagna för statens räkning, dels också därför att man befarade, att om sådant medgifvande lemnats, skulle, under nuvarande låga pris på metallen, den enskilde kunna göra sig obehörig vinst. För

mig är klart, att så snart den enskilde kan få sin guldklump utmyntad, skall skilnaden mellan guld i mynt och guld i plants nedgå i det närmaste till myntningsafgiften. Se vi nu till förhållandet med silfver, hvilket befinner sig i samma ställning som guld med afseende å utmyntning, eller att det icke får utmyntas annorledes än för statens räkning såsom skiljemynt, så visar det sig, att under det en half kilogram silfver efter utmyntningsgrunden för silfverhalern borde gälla 90 mark, efter 3 mark på thalern, så gäller silfver i plants endast omkring $87\frac{1}{2}$ mark.

Skilnaden $2\frac{1}{2}$ mark utgör $2\frac{3}{4}$ procent. Om nu den ena procenten afräknas emot nedsättningen af guld i plants mot dess värde i myntad form, måste den återstående skilnaden $1\frac{3}{4}$ procent utgöra det verkliga prisfallet på silfver. Den aktade talaren uttalade en förhoppning, att ett beslut af Holland i den riktning, att nämnda land skulle hafva dubbel myntfot grundad på förhållandet 1 : 15,50 skulle bidraga till upprätthållande af silfvervärdet, och likaså att detta skulle ernas genom återupptagande af sedelinväxling och ersättning medpräglat mynt i Frankrike och Italien. Jag vill icke förneka, att ju någon verkan deraf kunde uppstå, men enär franska banken lär hafva ganska betydliga förråd af dels myntadt och dels ommyntadt silfver, och förhållandet i Italiens bank torde vara detsamma, kan också inverkan af växlingens återupptagande blifva ringa nog. Hela talarrens resonnement gick ut på att upptaga den så kallade falliskärms-teorien, hvarigenom man skulle kunna hålla en temligen noggrann kurs af 15,50, och några större afvikelser icke skulle uppstå. Jag medgifver gerna, att om det skulle lyckas Ryssland att i hast återtaga speciebetalning, hvilket dock icke torde vara så lätt, då agiot för närvarande der utgör omkring 15—16 procent, skulle der ytterligare placering för silfver i stor skala ega rum. Men å andra sidan upplyser betänkanudet, hvilka stora belopp silfver nu finnas i Tyskland och hvilka stora kvantiteter skulle återstå äfven efter ett ganska rundligt afdrag för hvad som erfordrades till utmyntning af skiljemynt. Der har man 7 å 800 millioner, och om härtill läggas de 160 millioner, som skulle blifva lediga i Holland, så kommer man upp till en summa af bortåt 1,000 millioner, som blefve frigjorda; och icke lär det gå så hastigt att sprida hela denna massa, helst det ju är tänkbart, att Frankrike kunde finna sin uträkning att antaga endast guldstandard, och det icke heller är otänkbart, att ju Ryssland kunde göra detsamma. Att Ryssland skulle välja den dubbla myntfoten, vågar jag betvifla, aldraminst efter värdeförhållandet 1 : 15,50, hvilket vållat Tyskland så stora bekymmer, enär, till följd af den låga tarifferingen på guldmünt, det varit att befara, att gullet komme att nedsmältas och utskickas ur landet. Men Tyskland har äfven vid genomförandet af sitt nya myntsystem en annan svårighet att beakta, den nemligen att icke genom för hastigt indragande af silfvermynt och dess utkastande på marknaden skada priset på den vara, man vill afsätta. Häraf kan jag dock icke draga den slutsats, att Tysklands regering skulle för framtiden vilja hafva en dubbel myntfot, grundad på förhållandet 1 : 15,50. En sådan åsigt kan

ej heller grundas på den tyska myntförordningen, ty denna visar, enligt min uppfattning rakt motsatsen, enär enligt densamma silfver kommer att utmyntas allenast till skiljemynt. Hvarför skulle man också utmynta dessa 600 millioner mark guldmynt, hvilka nu ligga tillreds, om icke för att småningom sprida dem i rörelsen i ersättning för det ingående silfret. Myntning är kostsam och att mynta en massa mynt endast för att låta det ligga, torde icke öfverensstämma med de sparsamma och kloka vanor, som utmärka den preussiska staten. Således torde afsigten icke kunna vara annan, än att, så snart det låter sig göra, ersätta silfvermyntet, dock med fästadt afseende derå att man icke skadar sig sjelf genom brådstörtade åtgärder, hvilka skulle föranleda prisfall på den vara man vill afsätta. För min del är jag öfvertygad, att om ock Tyskland, med bibehållande af sitt nuvarande guldmyntsystem, ville bredvid detta sätta ett alternativsystem grundadt på silfver, det numera icke dervid skulle välja siffran 15,50, såsom uttryckande det lämpliga värdeförhållandet emellan de begge metallerna.

Hvad Holland beträffar, torde jag få omnämna att, enligt en artikel som förekommit i *Independance Belge*, en tidning som i allmänhet anses vara särdeles väl underrättad, man äfven i detta land är änyo betänkt på snara åtgärder för införandet af guldmyntfot, enär man icke anser silfret länge kunna upprätthållas i värde genom Frankrikes dubbla myntfot.

Det vill då synas, som om, sedan sista betänkandet afgafs, förhållanden inträffat, hvilka skulle förändrat den rôle siffran 15,50 förut haft. Den ärade talaren nämnde, att det vore tillfälle att till detta ämne återkomma, när konverteringsfrågan blefve föremål för öfverläggning, och jag vill derföre icke längre nu dervid uppehålla mig, förbehållande mig likväl att framdeles få till besvarande upptaga de anmärkningar, som då kunna komma att framställas.

Jag skall nu med några ord vidröra frågan om skiljemyntet. Såsom utgångspunkt för sitt anförande i denna del lade den aktade talaren en uppgift af Statsrådet Broch om de olägenheter, som i de latinska myntförbundsländerna uppstått genom spridning af italienskt skiljemynt. Anledningen till nämnda skiljemynths spridning är emelertid, efter min uppfattning, icke att tillskrifva någon konvention, ty förhållandet är, att det skiljemynt, som präglas i det ena förbundslandet, icke gäller såsom lagligt betalningsmedel i det andra landet. Artikeln 6 i konventionen af 1865 stadgar härom: Silfvermynt, prägladt i enlighet med artikeln 4, skola hafva laglig kurs emellan den stats undersäter, hvilken låtit prägla det, till belopp af 50 francs i en betalning, men till statens i obegränsadt belopp. Således är det blott inom eget land skiljemyntet är lagligt betalningsmedel; men ett undantag finnes i artikeln 7, der det stadgas, att de offentliga kassorna skola mottaga dem till ett belopp af 100 francs. Om nu spridning af främmande skiljemynt i alit fall eger rum, är detta oberoende af konventionen, och exempelvis beder jag få påminna om det kända förhållandet, att här i landet stundom varit i omlopp betydliga belopp preussiska thaler och danskt skiljemynt. Dessa förstnämnda

äro nu visserligen icke att hänföra till skiljemynt, och jag nämnde detta förhållande endast för att påpeka, hurusom främmande mynt kan förekomma i rörelsen, oberoende af konventioner. I Statskontorets utlåtande öfver myntkomiterades förslag fästes också uppmärksamheten på den fara, som hotar södra Sverige genom öfversvämning af tyskt skiljemynt, oaktadt någon konvention med detta land icke gerna kan komma i fråga. Det onda, man befarar, kan således inträffa vare sig konvention finnes afslutad eller icke, men för mig är klart, att en konvention, som förbinder de offentliga kassorna att uppsamla och mottaga både norskt och danskt skiljemynt, men tillika ålägger Norge och Danmark att med guld inlösa detta skiljemynt till dess fulla prägelvärde, bör vara en god utväg till förekommande af olägenheterna af främmande skiljemynts inströmmande i landet, enär man derigenom har en afloppskanal, hvarigenom man åter kan göra sig af dermed.

I sammanhang med frågan om skiljemynt vidrörde den aktade talaren, att Utskottet skulle inlåtit sig i polemik mot en diktad person, då det yttrat sig om farhågan för underslef från någon af de kontraherande makterna. En dylik tanke har emellertid icke blott muntligen blifvit uttalad, utan förekommer äfven i skrift, och om äfven jag icke vill motsäga, att det måhända varit öfverföddigt, att Utskottet inlåtit sig i ordvexling härom, kan jag icke underlåta att hänvisa till en tidskrift, som jag här har i min hand, och hvilken utvisar, att det icke är hvad samme talare kallade en "halmgubbe", som framställt erinringen, utan att den förskrifver sig från en man, som väl kan föra pennan.

Jag tror mig nu hafva till besvarande upptagit de flesta anmärkningarne, och då jag förmodar, att ganska lifviga samtal komma att uppstå äfven om de återstående punkterna, vill jag icke längre upptaga Kammarens tid, utan slutar med anhållan om bifall till den föredragna punkten.

Herr Greffen och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 7 e. m.

Herr Wallenberg: Den siste talaren började sitt föredrag med det förklarande, att den nu föreliggande frågan skulle vara densamma som vi här under föregående riksdagar behandlat. Det är likväl en himmelsvid skillnad emellan den sträfvan att, för underlättande af den internationela beröringen med flera bland Europas civiliserade nationer, åstadkomma ett på alla håll känt och antagligt mynt, hvaremot nu frågan gäller att upprätta ett myntsystem så litet som möjligt, och som icke torde blifva bekant i det öfriga Europa, om ej för den egendomliga företeelsen, att man hos några fåtaliga nationer år 1873 velat grunda ännu ett *nytt* myntsystem, i stället för att ansluta sig till något som af talrikare nationer redan antagits. I denna riktning hafva alla sträfvanden hittills gått, och jag hemställer till den ärade talaren, huruvida han ej erinrar sig Kongl. Maj:ts proposition den 17 Mars 1868 angående "förändrade bestämmelser i fråga om utmyntning af guldmynt", uti hvilken proposition åberopas

Statskontorets utlåtande, som upplyser "att i Sverige sedan ett par sekler tillbaka präglats ett slags guldmynt kalladt *dukater*," hvarjemte anföres: "såsom mynt både dukaterna nästan försvunnit ur europeiska handelsrörelsen, derifrån utträngda af engelska och franska guldmynten." Statskontoret yttrar slutligen: "På grund af hvad sålunda och i öfrigt anförts, tvekade Statskontoret icke att i underdånighet tillstyrka, det Kongl. Maj:t måtte i samråd med Riksdagen besluta, att hädanefter, så snart sig göra låte och med rikets fördel kunde finnas förenligt, guld skulle förklaras vara i Sverige ensam värdemätare; att utmyntning af dukater må upphöra och i *deras ställe ett guldmynt af alldeles samma beskaffenhet som franska tio-francsstycket* präglas och antagas till i Sverige gångbart mynt."

Uti den nädiga propositionen anföres vidare, dels att Kongl. Maj:t "fullt uppskattat fördelarne af ett för alla civiliserade nationer gemensamt myntsystem". Konungens nuvarande rådgifvare uppskattar *icke* fördelarne af ett internationelt myntsystem särdeles högt, enär de, för att öka splittringen och aflägsna möjligheten af gemensamhet i mynt, nu framkommit med ett förslag af så små dimensioner att det blifvande nya myntet aldrig kommer att tillerkännas någon internationel betydelse, utöfver Norges och Danmarks gränser.

Uti ofvan åberopade Kongl. proposition förklaras vidare, att ehuru Kongl. Maj:t "för närvarande låter berörda viktiga fråga (om införande af ett internationelt myntsystem) tillsvidare anstå, anser Kongl. Maj:t deremot hinder icke möta för att redan nu afgöra och antaga det särskilda förslaget om upphörande af dukatutmyntning och att *i stället* skulle härstädes präglas guldmynt af samma beskaffenhet som det franska tio-francsstycket och som tjugofem-francsstycket, så snart Frankrike en gång beslutat sig för att utgifva dylikt mynt. En sådan förändring skulle icke innebära något annat, än att Sverige, för ett mynt som icke eger något fastställt, af själfva myntmetallens värdeexling oberoende värde i förhållande vare sig till landets egna öfriga mynt eller till främmande länders, för *framtiden* låter hos sig förfärdiga mynt, som till *halt* och *vigt* samt följaktligen äfven till *värde* öfverensstämma med myntsorter, hvilka redan ega gångbarhet i en betydlig del af Europa. Dessa nya svenska guldmynt skulle väl på den inländska marknaden utöfva lika ringa inflytande som nu dukaterna, men deremot *i internationelt hänseende ega en användbarhet som de sistnämnda mynten helt och hållet sakna*. Till denna fördel kommer äfven den, att, i händelse Sverige framdeles finnes böra omfatta ett myntsystem på de af 1867 års myntkonferens godkända grunder, ett nu fattadt beslut om prägling af tio-francsstycken och tjugofem-francsstycken i guld skulle för öfvergången till ett sådant system utgöra ett förberedande steg, som bör underlätta dess genomförande, bland annat genom den bekantskap med det franska myntvärdet, som medelst de nya mynten skulle här i landet beredas." Dessa motiv åberopas i den Kongl. propositionen angående prägling af karoliner i stället för dukater, och då Konungen beslutade att den skulle till Riksdagen afgifvas, *tillstyrktes* detta af då vid Konungens rådsbord sittande Excellenserne Friherre *De Geer* och Grefve *Mauderström*, Statsråden Grefve *von Platen*, Friherre af *Ugglas*, La-

gerstråle, Carlsson, von Ehrenheim och Abelin, hvilka alla vi hafva den lyckan att ega såsom medlemmar af denna Kammare, och det vore eget nog om Friherre Skogman kunde få deras vitsord, att då nämnda Kongl. proposition afgafs, man tänkte på införande af det nu ifrågagavarande lilla myntsystemet. Man tänkte ej heller på något dylikt, då Riksdagen långt sednare aflät sin underdåniga skrifvelse den 7 Maj 1869 "i fråga om ett *nytt* myntsystem grundadt på guld". I denna skrifvelse omförmäles, att "antagandet af ett annat myntsystem skulle medföra öfvervägande fördelar för landets handel och industri, och att genom dettas (vårt nuvarande myntsystems) olikhet med andra länders, *stora fördelar* gå förlorade, hvilka gemensamhet i myntväsende medför". Den begärda utredningen anförde Kongl. Maj:t åt en komité bestående af Herrar *C. J. Malmsten, Axel Bergström, J. Åkerman, C. Skogman och J. J. Ekman*. Komitéen afgaf ett sakrikt betänkande den 13 Augusti 1870, uti hvilket visst icke angifves, att myntreformen borde begränsas till hvad som nu blifvit föreslaget. Komitéen åskådliggjorde, att man borde sträfva i internationel riktning för att komma till antagande af något myntsystem, som kunde hafva hopp om någon längre tids bestånd. Detta betänkande *tillstyrker* på det aldra amplaste, att Sverige borde *ansluta sig till guldfrancssystemet*, och det lærer väl icke kunna bestridas, att de åsikter, som deruti uttalades, stå i uppenbar strid med det nu i dag till vårt afgörande föreliggande förslaget. Jag tror det vara angeläget, att Kammaren får klart för sig, att den förändring i åsikter hos vederbörande, hvilken sistlidne sommar försiggått, är en så beskaffad förändring, att man saknar all befogenhet till det påståendet, att det är *samma fråga* som i dag och under flera föregående riksdagar blifvit underställd Kammarens pröfning.

Enär den ärade talaren sagt sig icke veta, huru meningarne rörande denna fråga voro vid 1872 års nationalekonomiska möte i Köpenhamn delade i förhållande till de olika nationaliteter som der voro representerade, och då detta nationalekonomiska mötes uttalande blifvit i föreliggande Kongl. proposition återopad, torde det ur de tryckta handlingarne kunna inhemtas, att genast efter det förslaget om en gemensam kommission af män från de tre rikena blifvit väckt, ordföranden tillgrip den utväg att spörja församlingens medlemmar "om de icke ansågo sig tillräckligt instruerade för att kunna gå till afstämning"? hvilken fråga af flertalet besvarades jakande. Der fattades således beslut om ett framställt förslag, som *icke* blifvit diskuteradt och pluraliteten vanns *för* förslaget om en gemensam myntkommission, derigenom att danskarne voro till antalet mer än dubbelt så många som de tillstädesvarande svenskarne och norrmännen. Mitt förslag vid nationalekonomiska mötet var helt enkelt: "mötet uttalar den önskan, att vid blifvande myntreform och öfvergång till guld de tre skandinaviska rikena må fullständigt ansluta sig till något myntsystem, som redan blifvit af en eller flera bland Europas talrikare nationer antaget." Detta förslag blef grundligt diskuteradt, och jag hade tillfredsställelsen finna, att vid omröstningen delades mitt åskådningssätt af det stora flertalet bland vid mötet tillstädesvarande svenskar och norrmän. Många af denna Kammares aktade ledamöter

kunna vitsorda uppgiften, emedan de voro vid nationalekonomiska mötet tillstädes, och att samma uppfattning af verkliga förhållandet gjort sig i Norge gällande kan ses af en fullständig relation i "den Norske Handels- och Söfartstidende" för den 11 Juli nästlidet år.

Emellertid blef, som bekant är, begäran framställd om en skandinavisk myntkommissions tillsättning, och det torde anses betecknande för den riktning, man redan då beslutat sig gifva frågan, att hvarken från Sverige eller Norge kallades af de respektive regeringarne någon medlem af nationalekonomiska mötet att deltaga i myntkommissionens arbeten. När en riksdag eller annan församling begär, att en komité skall nedsättas, brukar man vanligen välja någon eller några af de personer, som visat så mycket intresse för saken, att de inställt sig *der* tillfälle yppats att söka göra sina åsikter gällande. Till komité-ledamöter från Sverige utsågos af regeringen en professor, som var och fick stanna hemma i Lund, samt tvänne andra ledamöter, hvilka varit medlemmar af den svenska myntkomiteén af år 1869 och der fullständigt tillkännagifvit sina dåvarande åsikter. Den skandinaviska myntkommissionen blef fort färdig med sitt betänkande, hvilket i den Kongl. propositionen erhållit vitsord att vara särdeles fullständigt och innehållsrikt. När man känner huru stor denna fråga är, måste man förundra sig öfver att en fullständig utredning skall kunna innehållas på tio tryckta quartblad. I de begge grannrikerna hafva likväl dessutom särskilda kommissioner varit tillsatte. Men hos oss har endast Statskontoret blifvit hört, som emellertid *afstyrkt sjelfva hufvudgrunden* för förslaget. Ingen handelsförening, inga uppboordsmän, hvarken Kommerskollegium eller andra auktoriteter hafva i frågan blifvit hörda, ty allt var ju så fulländadt att det icke kunde blifva bättre eller behöfde underkastas någon ytterligare granskning. Upplysningar har man icke sökt; att de varit behöfliga hoppas jag kunna i det följande ådagalägga. Emellertid må det gerna erkännas, att förslaget i den skandinaviska myntkommissionens betänkande är bättre affattadt än sjelfva myntkonventionen, som nu föreligger till Kamrarnes definitiva afgörande.

Innan jag upptager till skärskådande de särskilda bestämmelserna uti konventionen, må det tillätas mig att fästa Kamrarnes uppmärksamhet på den ledighet, hvarmed skandinaviska myntkommissionen i sitt betänkande afvisat all tanke på, att de tre rikerna skulle ansluta sig till något af en eller flera talrikare nationer redan antaget myntsystem, grundadt på guld. Kommissionen afstyrker det engelska myntsystemet, på den grund att England bibehåller det barbariska sättet att på siste innehafvaren af ett slitet guldmynt, som kanske under tretio år gjort tusentals liqvider, kasta hela slitningskostnaden, derigenom att när ett sådant guldmynt inlemnas i liquid till Englands bank, klippes det och innehafvaren återbekommer ett par guldbitar, som han, naturligtvis med förlust, får afyttra. Kommissionen har gjort rätt uti att, så länge detta förhållande fortfar, *icke* inrymma någon möjlighet för andra nationer att ansluta sig till Englands myntsystem.

Olägenheterna af att ansluta sig till Tysklands nya myntsystem

har kommissionen uppenbarligen förstorat, då den bland annat anfort, att det tyska myntsytstemet ännu icke är fardigt och att derfore gränsorterna skulle komma att drabbas af en lång öfvergångs många vanskligheter. Det lider likväl intet tvifvel att med den kraft som tyska kejsrerliga regeringen utvecklat, sättes nog det nya tyska myntsystemet i verket fortare än vi hinna tillämpa de beslut, som möjligen här komma att fattas. Kommissionens fruktan för besväret med förbindelsers omskrifvande spelar en alltför stor rol, såvida man har för afsigt införa en myntreform, som kan få varaktighet och icke blott vill inskränka sig till att åstadkomma någonting provisoriskt, hvarigenom flera öfvergångar blifva af nöden i stället för en enda. Den politiska obenägenheten mot Tyskland, som, af lätt begripliga skäl, är rådande i Danmark, gör det motbjudande för danskarne att antaga det myntsystem, som Tyskland nyss antagit; ehuru det i sjelfva verket skulle medföra största fördelarne för Danmark.

Kommissionen har gifvit *francssystemet* hedersrum vid den kassationsmönstring, som kommissionen företagit. I dess betänkande läses följande: "I detta afseende har vår uppmärksamhet först måst fasta sig på det franska systemet, ehuru detta icke uteslutande är baserad på guldröten, både emedan tanken för få år sedan var riktad på att se detta system antaget såsom *universelt*, åtminstone för större delen af de europeiska staterna, och särskildt emedan den i Sverige år 1869 nedsatta myntkomité förordat detsamma. Men sedan tanken på antagande af det franska myntsystemet sasom universalsystem nu, i följd af Englands och Nordamerikas kända stämning samt det i Tyskland nyligen inträffade antagandet af ett särskildt system, kan betraktas såsom öfvergifven, åtminstone för en *öfversködlig framtid*, har kommissionen måst lemna å sido all fråga om anslutning till detta system". Detta är hela den knapphändig motivering som kommissionen anfort för att förmå oss att öfvergifva all tanke på att fullfölja de beslut, som här blifvit fattade i syftning att införa *guldfrancssystemet*. Kommissionen och sedermera Utskottet talar om "universelt myntsystem". då likväl aldrig de djerfvaste förhoppningar hos den stora myntreformens vänner sträckt sig derhän, att något som helst myntsystem kunde komma att förtjena benämningen *universelt*. Men de som ingenting vilja göra för främjandet af ett *internationellt* myntsystem, de pläga öfverdrifva derhän att förklara sin åsigt vara, att förrän alla andra ingått på ett och samma myntsystem, behöfva vi ej besvara oss med att taga frågan i öfvervägande. En annan påtaglig öfverdrift i uttrycken låter kommissionen komma sig till last, då densamma peremptoriskt förklarar, att franska guldfrancsystemet *icke* vidare kan hoppas på någon utbredning under en *öfversködlig* framtid. När man är kortsynt och står lågt, så kan ett dylikt talesätt vägas. Franska guldfrancsystemet är ännu gilladt af flera och talrikare nationer i Europa än de engelska och tyska myntsystemen tillsammans. Svenska myntkomitéen upplyser, att, 125 millioner människor i vår verldsdel antingen fullständigt eller delvis anslutit sig till detta system. Det är *detta* system som man, derfore att de politiska vindarne icke på sednare åren varit gynnsamma för Frankrike, anser sakna all framtid. Jag är af motsatt

öfvertygelse och finner desto mera anledning dertill, som vi nyligen bevitnat, huru de två stora nationer, som ännu blöda af den nyss afslutade kampen mot hvarandra, icke desto mindre kunnat komma öfverens uti ekonomiska frågor till ömsesidig båtнад. Men kommissionen förkastar för en öofverskådlig framtid tanken på möjligheten att erhålla ett internationellt mynt. Det ligger i sakens natur, att den förhoppningen måste undanrödjas för att gifva rum åt ett alldeles nytt myntsystems införande i de tre rikena.

Ma det ärven tillåtas mig att kasta en blick in i framtiden för att möjligen upptäcka, huruvida guldfrancssystemets dagar redan skulle vara räknade. En ärad ledamot af det nationalekonomiska mötet Herr Professor *Broch* framkastade den tanken, att franska tiofrancsstycket torde kunna komma att bestämmas till full likhet med åtta tyska riksmark. Såsom stöd för denna förutsättning kan anföras, att Frankrikes bank snarare än någon föreställer sig återtager invexlingen vid anfordran af sina utelöpande banksedlar. Sedan kommer frågan om upphörande af den dubbla myntfoten, och när silfvermyntfoten afskaiffas, så kan utan att förnärma rättsbegreppen en liten reduktion af guldmyntfoten ega rum. Den som nu innehåller förbindelser lydande å francs, får, till följd deraf att guldet stigit i pris, mindre betaldt om förbindelsen infrias med två femfrancsstycken i silfver än om den inlöses med ett tiofrancsstycke i guld. Fördelen att icke erhålla likvid i det mynt, hvars metallvärde för tillfället står lägst, är af den betydighet att de kapitalegande kunna medgifva att tiofrancsstycket blir jemlikt i värde med åtta tyska riksmark. De äro förvissade att få likvid i guld för hvarje förbindelse som lyder å francs. Hvad Frankrike gör eller låter i myntreformfrågan är troligen bestämmande för hela den latinska myntkonventionen som förutom Frankrike utgöres af Belgien, Schweiz, Italien, Grekland och Rumanien. Spanien har francräkning under benämning *Peseta* och Finland under benämningen *Mark*. Österrike och Ungern låta prägla tio- och tjugofrancsstycken, till halt och vikt alldeles lika med de franska. Dessa myntstycken hafva åsatta värden fyra och åtta floriner. Ryska rubeln gäller fyra francs, och det var måhända ett förutseende af rysk statsmannavishet, då Finland erhöi tillåtelse att upprätta sitt eget myntsystem med en *räkneenhet* lika med $\frac{1}{2}$ rubel. I Ryssland göres allvarliga bemödanden för att återkomma till speciebetalning, d. v. s. att rubelsedlarne må kunna vid anfordran invexlas med mynt. När detta stora mål uppnås, är *rubeln* såsom räkneenhet för stor, och då ligger det nära till hands att fördela densamma i fyra delar, hvarigenom hela det stora ryska riket inkommer på francräkningen. Så ser framtidsperspektivet ut i myntfrågan, och jag hemställer vördsamt, om det kan vara lämpligt att med stora kostnader och olägenheter upprätta ett nytt myntsystem, som vi icke kunna utan förlustbringande ansträngningar upprätthålla.

Äfven om man icke vill fästa afseende vid dessa framtidsstankar, så äro de faktiska förhållandena fullt tillräckliga för att visa okloket af att undertrycka det enda internationella mynt, som man har i Sverige. Karolinen är icke allenast tio francs utan den är äfven tio finska mark, och beröringen med vår östra granne är fullt ut af

lika stor vigt som med någon i vester eller söder. Jag har uppgifvit huru det förhåller sig med det ryska myntet, och jag trodde, att man numera bort komma till insigt derom, att Ryssland kan blifva vårt förnämsta handelsområde i fall vi ej försomma våra egna fördelar. Den ställning som Ryssland intager i det europeiska stats-samfundet ger all anledning till den förmodan, att man handlade klokt att underlätta den iredliga beröringen med detta land, och ett ibland medlen dertill är att icke utplåna det mynt, som är lättast kommensurabelt med de ryska och finska mynträkningarne. En sådan åtgärd skulle försvåra handelsgemenskapen.

Sedan Regeringen och Riksdagen gemensamt beslutat, att i stället för svenska dukater skulle präglas svenska tio-francsstycken, utkom författningen af den 31 Juli 1868, och sedan myntkomitéen afgifvit sitt betänkande af den 13 Augusti 1870, lät Regeringen öfersätta på franska språket de delar af detta betänkande, som buro vittne om komitéens vackra sträfvan att här förorda införandet af guldfrancsystemet. Denna öfersättning är tryckt 1871 och kring-sänd till de makter, som deltago i myntkonferensen. Denna åtgärd kunde icke hafva någon annan förnuftig mening, än att svenska regeringen dermed afsåg att introducera det internationela myntet karolinen. Så har också sändningen blifvit uppfattad, och man kunde icke skäligen begära eller förvänta, att franska regeringen år 1871 skulle finna tid och tillfälle att sysselsätta sig med sådana frågor. Men år 1872 har franska regeringen, efter tagen noggrann kännedom om det samvetsgranna och utmärkta sätt, hvarpå karolinerna här blifvit utmyntade, beslutat den 6 sistlidne December, att *svenska karolinen skall i alla franska kassar emottagas i full likhet med franska tio-francsstycket*. Helt visst kommer samma åtgärd att vidtagas af de öfriga medlemmarne i den latinska myntkonventionen. Aldrig har ett mynt på så kort tid vunnit ett så stort erkännande. Må det nu också vara ett prof på erkänsla för det deltagande, som här visades under Frankrikes olyckor. Österrike och Ungern hafva begärt samma fördel, men framställningen har blifvit afböjd till dess en konvention kunde affattas. Sådant har man icke fordrat af Sverige. Man har oförbehållsamt gifvit, utan att begära någon ersättning, och en mycket egendomlig företeelse blir det i myntväsendets historia, om ett folk, som icke räknar mer än 4,200,000 människor, får ett sådant erkännande, ett sådant tillmötesgående af en nation, som räknar åtminstone 37 millioner människor, men försmår detsamma.

Jag öfveriemnar till andras bedömande, huruyida det är klokt eller grannlaga att förfara såsom här blifvit föreslaget.

Hvarje mynt har ett prägelvärde och ett annat metallvärde. Prägelvärdet beror af huruyida myntet är allmänt gängbart. Den spanska piastern har det högsta prägelvärde, dernäst den engelska sovereign, tredje rummet tillkommer franskt guldmynt och det är därför, då det icke af redan uppgifna skäl låter sig göra att söka få någon öfverensstämmelse med engelskt guldmynt, man bör fasthålla fördelarne af att ega ett guldmynt, som på hela kontinenten snart blir likställigt med det der mest och bäst kända. Det är af vigt för handeln och sjöfarten och all internationel beröring, att ett sådant mynt

finnes. Förr kunde man, då fartyg utsändes, gå till Riksbanken för att förse sig med spanska piastrar, som voro internationellt mynt. Nu gör karolinen samma tjänst såsom reservkassa åt den sjöfarande. I Frankrike, Spanien, Italien, Algier, Grekland och Egypten, med ett ord hela Medelhafvet är den användbar, utan att utgifvaren ådrages förlust. Med den lättare internationela beröringen som ökat, ja mångdubblat resandes antal, har det internationela myntet en större användning, och man ådrager oss en onödig kostnad om man undertrycker detta mynt. Den skandinaviska myntkommissionen har *icke* fördrat karolinens undertryckande. Den har tvärtom i sin motive-ring anfört såsom en fördel för det nya myntet, att 10 kronor förhölle sig till 1 karolin noggrannt som 100:72. Det är således icke någon nödvändighet att undertrycka karolinen, som visst icke står i vägen för införandet af det nya skandinaviska myntsystemet, tvärtom borde det nu såsom förr anses nyttigt, att man i Sverige bibehåller *ett* internationellt mynt. Herr Finansministern bestämde för något öfver ett år sedan, att karolinen skulle i uppbörd samt tull-, post- och jernvägskassor emottagas till Riksbankens utvexlingspris. Detta beslut må gerna återkallas, liksom Riksbankens åliggande att in- och utvexla karoliner. Det är icke min afsigt att söka framtvunga detta mynt och sedan nu blifvit ådagalagdt, att Finansministern Herr Wærn, utan all anledning, föreslagit utstrykandet af 1868 års författning, så hemställer jag vördsamt, huruvida han ej behagade taga i förnyad ompröfning, om ej 1868 års författning må kunna tillätas i förättningssamlingen kvarstå. Nu kan det tyckas som jag uppträdde endast för att rädda karolinerna, men det är icke hufvudsaken, ty jag önskar söka rädda de svenska statsmakternas anseende för betänksamhet och anseende för att handla lugnt och klokt i viktiga frågor, hvilket man icke kan säga, om nu kastas öfver bord ett af dem för några få år sedan fattadt beslut. Betecknande blir det också, om Sverige, som alltsedan Gustaf II Adolfs dagar haft ett internationellt mynt, skulle under Ocar II:s första regeringsår undertrycka det enda *internationela mynt* vi ega, i syftning att rätt fullständigt isolera oss.

Jag öfvergår nu till de anmärkningar, som böra föranleda till rättelser och som icke afse att förhindra antagandet af en ny guldmyntfot, utan blott att göra det nya mindre olämpligt än det föreslagna. Af betänkligaste art är den brist i förslaget, att man här år 1873 vill inrätta ett nytt myntsystem utan *myntenhet*, ty förslaget har två hufvudmynt, hvilka icke grunda sig på likartade bestämmelser. Tjugo-kronestycket blir i värde något mer än dubbelt mot tio-kronestycket. Den, enligt § 8, tillättna afvikelse eller tolerans i vikt, får för tio-kronestycket utgöra $\frac{20}{10000}$, men för tjugo-kronestycket endast $\frac{15}{10000}$ under den vikt mynstycket rätteligen bör ega. En annan olikhet är, att *slagskatten* blifvit bestämd till $3\frac{1}{2}$ pro mille för tio-kronestycken, hvaremot den utgår med $2\frac{1}{2}$ pro mille för tjugo-kronestycken. Det är således uppenbart, att då tjugo-kronestycken kunna erhållas noggranna i vigten och billigare i myntningskostnaden än tio-kronestycken, så framgår af dessa faktiska förhållanden, att tjugokronestycket blir mer än dubbelt i värde emot tio-kronestycket, och att det nya myntsystemet saknar *myntenhet*. Uti myntkomitéens betän-

kande lyder 1 § 2 mom. af förslag till lag för rikets mynt sålunda: "Myntenheten kallas karolin, dess betydelse som värde mått bestämmes deraf, att 31 karoliner innehåller 90 franska gram fint guld". Här finner man den riktiga uppfattningen af nödvändigheten att strängt definiera det värdebegrepp, som man antager till myntenhet. Men om man i allmänhet bör gå så till väga, så bjuder försigtigheten det ännu mera, när en konvention på tio år med Norge och Danmark ifrågasättes. Uti 1868 års almanackor finnes en liten innehållsrik tabell, som utvisar huru norskt mynt, som blifvit undersökt, visat sig vara till halt och vikt i full öfverensstämmelse med lagen, utan begagnande af tillåtna afvikelser. Händelsen är icke densamma med det danska myntet. Men om de blifvande skandinaviska mynten skola komma att tillerkännas något prägelvärde utanför de tre rikenas gränser och icke genast blifva nedsmälta, när de komma i främmande händer, så fordras dertill ovilkorligen — särdeles som föga talrika befolkningar omöjligt kunna tillvinna sig samma fördel för ett litet myntsystem, som de talrikare nationerne alltid åtnjuta för sina mynt — att präglingen blir sorgfälligt och *myntenheten* på det nogaste bestämd.

Nödvändigheten att hafva en myntenhet är ögonskenlig, då man vet, att eljest alla jemförelser med andra länders guldmynt göras på grund af det af de två hufvudmynten, hvilket har *lägsta* värdet. Behofvet af en noggrannt bestämd *myntenhet* är lika stor som att ega en noga bestämd *vigtenhet*. Jag tillåter ingen jemförelse. Utmärkte vetenskapsmän hafva nedlagt mycket arbete på att erhålla de mest noggranna typer för *vigtenheten* och dessa kallas "riksslikare". Hvar till skola väl dessa användas? Icke är det för att dermed väga i kryddbodarne, utan derföre att man skall hafva en noggrannt bestämd och fullt tillförlitlig jemförelsepunkt, som icke kan rubbas. När detta är nödvändigt i och för mätande af tyngder, så borde det icke kunna förnekas, att man afven för mätande af värden bör hafva en i författningen noggrannt bestämd myntenhet.

Den förändring i *slagskatten*, som blifvit föreslagen och i konventionen intagen, innebär ingen förbättring och kommer naturligtvis att motverka spridning af guldmynt i allmänna rörelsen. I konventionens 12 artikel, punkten 2 läses följande: "I alla tre rikena skall tillfälle beredas hvar och en att erhålla hufvudmynt utmyntade för inlemnadt guld emot erläggande för tjugo-kronestycket af $\frac{1}{2}$ procent och för tio-kronestycket af $\frac{1}{3}$ procent af det utmyntade beloppets värde. För öfrigt erlägges ingen slagskatt". Det är ett mycket roligt och naivt yttrande, "för öfrigt erlägges ingen slagskatt", när man vet, dels att myntkomiteén afstyrkt all slagskatt, dels att sjelfva myntningskostnaden är mindre på större mynt som präglas, och slutligen att karolinen blifvit utmyntad för 2 pro mille, hvaremot tio-kronestycket, som är $33\frac{1}{3}$ procent större än karolinen, nu blifvit betungad med en slagskatt af $3\frac{1}{2}$ pro mille, hvilket är en förhöjning i denna präglingsavgift, motsvarande 67 procent! Icke desto mindre talas om, att man "för öfrigt icke erlägger någon slagskatt", alldeles som om man varit betänkt på en ytterligare förhöjning deri. Om jag icke kunnat forstå hvarföre denna slagskatt blifvit höjd, då myntverket kommer i tillfälle att förtjena 5 å 8 procent på tillverkningen af

silfverskiljemynt, så har det ännu mindre lyckats mig begripa hvarföre bestämmelsen om slagskatt finnes intagen i en tioårig konvention med grannländerna? Uti den latinska myntkonventionen finnes icke ett ord om kostnaderna för utmyntningen, utan detta är hvarje lands ensak. Att bestämma huru stor slagskatt, som skall gälla under tio års tid, förutsätter att man icke vill tänka sig möjlighet af framsteg i den tekniska färdigheten att präglä mynt. Det rätta föremålet för en konvention är att betrygga sig mot ett undervigtigt och underhålligt mynt, hvaremot det är en hushållsfråga, som hvarje lands regering för sig bör kunna afgöra, huru och med hvad kostnad de öfverenskomna mynttyperna skola präglas. Sakert är, att en hög slagskatt förhindrar, att guidmynt kommer i cirkulation inom landet, hvilket man likväl från alla håll eftersträfvat såsom ett bland de förnämsta önskningsmålen i en myntreform.

Den olika slagskatten för de tvänne guldmynten, som begge förklaras vara hufvudmynt, kommer sannolikt att vålla, vid liqvider medelst guldtackor, att man alltid iordrar den högre slagskattens afdragande, förebärande att man behöfver låta utmynta endast de mindre guldmynten. Sedan liquiden är gjord ändrar man åsigt och låter utmynta de större guldmynten, hvarigenom man på den betalandes bekostnad och författningens bristfällighet kommer i åtnjutande af vinst.

Det föreslagna tio-kronestycket, som skall väga 4,4803 gram, är utsökt svårt att jemföra med andra länders guldmynt, det blir enligt myntkommissionens uppgift lika med 13,89 francs och 8 kronor blifva lika med 9 tyska riksmark eller 1 krona lika med $1\frac{1}{2}$ riksmark. Nu vet en hvar huru svårt det är att göra jemförelser mellan åttendedelar och decimalräkning, hvilket sålunda kommer att vålla förluster, ifall man bjuder till att använda det nya myntet i liquider utom landet. Ingen kan misstänka mig vara motståndare till införandet af guldmyntfot, men till och med guld kan köpas för dyrt, och då i alla fall det är känt att vid öfvergången från den nuvarande silfvermyntfoten till guldmyntfot man ifrågasätter, att antingen galdenär eller borgenär skall göra uppoffring, så kunde man med samma uppoffring hafva uppnått ett större mål. Hvad sjeliva konverteringen i öfrigt beträffar, så vill jag ej nu yttra mig derom, ty detta är för tidigt innan den tredje paragrafen i förslag till öfvergångsstadganden blifvit föredragen, men jag har länge sedan och förnyade gånger uttalat min åsigt, att ingen bör tillåtas göra vinst och ej heller någon drabbas af förlust, dertföre att en ny myntfot införas.

Den siste talaren yttrade, att det varit nödvändigt ändra räkneenhets benämning från riksdaler till krona, och visserligen kan man säga så, men ifall man icke varit alltför mycket efterlåten och tillmötesgående mot danska önskningsar, hade det mycket väl gått an att behålla vår benämning, då det icke kommer att göras någon skillnad i värde mellan *riksdaler* och *krona*. Danskarne hade kunnat till skillnad emellan sitt gamla räknesätt tillagt på banksedlarne K. M. eller konventionsmynt. På silfvermynten misstager sig ingen. Nu skall i och för detta tillmötesgående Riksbanken och alla andra banker förskaffa sig nya sedlar, och alla räkenskaper ändras, utan

att sådant varit af behovet påkalladt. Hufvudsaken är att de tre ländernas guldmynt blir identiskt. Huru räkneenheten benämnes är en underordnad fråga, men då man vill att den nuvarande skall representera samma värdebegrepp som den nya, så tjänar namnförändringen till ingenting.

En mycket viktig bestämmelse saknas helt och hållet i konventionen, och det är *begränsning för hvarje lands rätt att låta utmynta silfverskiljemynt*. En sådan begränsning finnes i den latinska konventionen, och tillåtes intet land, som deltagit i densamma, låta utmynta mer än 6 francs silfverskiljemynt för hvarje individ af landets befolkning. Sex francs motsvarar 4 R:dr 32 öre. Om man vill gå längre, så kunde ju fem kronor bestämmas såsom maximum. Erfarenheten har lärt, att en sådan bestämmelse är alldeles nödvändig. Jag tror icke att för närvarande någondera kontrahenten tänker överflygla de andra, men när man gör ett långvarigt aftal, är det en skyldighet att iakttaga varsamhet, och redan timade tilldragelser i andra länder hafva gifvit vid handen, att försigtighet i detta afseende är af nöden. Det är icke heller förenligt med billighet att låta Danmark med 1,800,000 innevånare häruti åtnjuta jemnlighet med Sverige, som har 4,200,000 innevånare. Nu svarar man härpå, att förbindelsen att inlösa sitt skiljemynt med guldmynt är tillräcklig, och att ingen annan bestämmelse är af nöden. Hvad skulle Herr Finansministern säga, om de enskilda bankerna anförde: vi behöfva icke någon begränsning för sedelutgifningsrätten, då vi åtagit oss in-
vexla våra sedlar vid anfordran? Men denna bestämmelse är hvarken tillräcklig i fråga om banksedelutgifningsrätten, ej heller i nu föreliggande fråga om rättigheten, för hvilken af de kontraherande staterna som helst, att till obegränsadt belopp prägla och i allmänna rörelsen utgifva silfverskiljemynt. Man säger visserligen att man kan befria sig från det öfverflödiga skiljemyntet. Men att uppsamla det ådrager ränteförlust och att hemsända det kostar frakt. Derföre föredrager man att utgifva det i liqvid till sin granne, som i sin ordning får frigöra sig bäst han kan.

Men om bestämmelser om silfverskiljemyntets mängd saknas, så träffar man i stället i konventionen en öfverloppsbestämmelse, som i myntväsendets annaler är alldeles ny. Det nya kopparmyntet tillägges *tvångskurs* och äfven detta utan all begränsning i den kvantitet hvarje land får utmynta. Det är mycket svårt att inse, hvarför kopparskiljemynt skall tilläggas någon betalningskraft annorstädes än inom det land der det blifvit prägladt. Något behof af denna reform finnes visserligen icke, ty då man reser från det ena landet till det andra, är väl det minsta man vid afresan kan gifva i drickspenningar de kopparslantor man har kvar.

Jag har nu för min del påpekat de felaktigheter i konventionen, som hindra mig att votera för densamma, och jag är öfvertygad, att önskvärda rättelser kunna vinnas. Åtminstone tror jag, att en framställning derom icke skulle illa upptagas på andra sidan sundet. Betänkligheterna angående skiljemyntets mängd och beskaffenhet delas af ganska många i Norge. Det är dessutom föga tidsenligt, att lägga ända till 40 å 60 procent koppar i silfverskiljemyntet. Ame-

rikas silfverskiljemynt håller 90 och Englands 92½ procent fint silfver. Man slösar icke der med koppar, då intet annat ändamål vinnes än att betunga allmänna rörelsen. Då jag emellertid icke har anledning motsätta mig införande af guldmyntföt, så uttalar jag den önskan, att de tre rikena må antaga *en* gemensam, fullt identisk *myntenhet* af guld, äfven om den blir provisorisk, men för närvarande inskränker jag mig till att yrka återremiss af första punkten i betänkandet, på det att regeringen måtte komma i tillfälle att sätta sig i beröring med grannländerna och se till, huruvida man ej kunde vidtaga de antydda förändringarne i konventionen, innan densamma oåterkalleligen underskrifves för en tid af tio år.

Herr Bennich: Det är icke min mening att besvära Kammaren med något föredrag i denna fråga; ty Kammaren får nog tillräckligt deraf af mera sakkunnige än jag; ej heller vill jag upptaga till bemötande åtskilliga yttranden som förekommit, då de helt säkert få sitt svar af rätter person. Anledningen hvarföre jag begärt ordet, som för Kammaren kan vara ligkiltig men icke för mig, är, att jag jag under riksdagens lopp mer än en gång erfarit, att en eller annan af anledning eller för ändamål, som jag icke känner, sökt göra troligt, att jag vore fiende till ifrågavarande reform. Jag är det för visso icke, och det är blott detta jag velat gifva tillkänna. Sedan en lång tid tillbaka har jag, lika varmt som någon annan, omfattat idéen att utbyta standarden från silfver till guld. Jag har väl icke velat, att en sådan förändring skulle genomföras i strid med eller genom en förtolkning af grundlagen, utan den borde ske i grundlagsenlig form; men sedan det hinder, grundlagen i den vägen uppställde, vid denna riksdag upphört, återstår hos mig ingen tvekan i den delen af frågan.

Onekligen hade också jag gerna sett, om vi, på samma gång silfver utbytes mot guldstandard, tillika kunnat sluta oss till ett internationellt myntsystem af större omfattning än endast för de tre skandinaviska rikena; men det behöfver ju icke sägas — ty frågan derom är så fullkomligt utredd genom myntkomitéens betänkande, likasom genom det föreliggande särdeles utmärkta utskotts-utlåtandet — att man i närvarande stund icke kan med något hopp om framgång tala om anslutning till det ena eller andra af de större staternas myntsystem, och att man derföre för stunden måste öfvergifva denna tanke och nöja sig med ett internationellt system, som endast omfattar de tre skandinaviska rikena. Jag tror, att antagandet af detta system för närvarande är för oss af stor vikt, under det det icke medför någon enda uppöfrring, och jag tror tillika att detta antagande icke innebär något hinder att, då omständigheterna i öfrigt befinnas gynnsamma, öfvergå till ett mera omfattande internationellt system, som kan vinna godkännande. Jag anser nemligen att, om något sådant lämpligt tillfälle skulle erbjuda sig för Sverige, det är alldeles otvifvelaktigt, att de öfriga skandinaviska länderna jemväl skola finna för sig lämpligt att, trots denna konvention på 10 år, under tiden öfvergå till ett sådant mera omfattande system. Så fort går det dock vanligen icke med genomförande af stora reformer, att

det band, vi pålägga oss genom denna konvention för 10 år, kan vara i någon mån tryckande, under det deremot fördelarne af den föreslagna myntreformens genomförande just nu, enligt min öfvertygelse, äro synnerligen eftersträfvansvärda. För min del röstar jag således för bifall till Utskottets förslag, icke blott i den nu föredragna punkten, utan ock, hvad jag begagnar tillfället att nu förklara, i de efterföljande.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag skall ej så länge som jag annars måhända skulle hafva ansett mig skyldig nu taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk, då så mycket redan i detta ämne blifvit taladt, och jag skall särskildt vid detta tillfälle afhålla mig från att ingå i bemötande af de utaf den förste talaren gjorda anmärkningar, hvilka ej rörde den föredragna punkten, utan åtsågo omständigheter, som tillhöra de delar af frågan, hvilka ligga *utanför sjelfva konventionen*. Lika med en talare, som för en stund sedan yttrade sig mot den nu förevarande delen af betänkandet och som förbehöll sig att, när tredje paragrafen uti den föreslagna öfvergångslagen blifvit föredragen, få ingå i granskning af de frågor, som ega samband med *konverteringen*, anhåller äfven jag att nu få göra samma förbehåll som han, på det att diskussionen nu endast må beröra den föredragna punkten. Det kan nemligen ej förbises att, äfven om man antager konventionen, man likväl har sin fulla frihet att, för så vidt man så åstundar, sedan bestämma annan konvertering än den Utskottet i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition ansett såsom den lämpligaste.

Den talare på stockholms-bänken, som nyss hade ordet och som, efter att hafva förklarat att han ville antaga konventionen, slutade med att yrka återremiss på den nu föredragna punkten, invände åtskilligt emot denna konvention, och jag anhåller nu att få ingå i en granskning af hans yttranden. Till en början framställde han några anmärkningar rörande frågans tidigare behandling, rörande hvilka det ej egentligen tillkommer mig att yttra mig. Jag förmodar, att Chefen för Finans-departementet, som nu är här närvarande, skall upptaga de i detta hänseende framställda anmärkningarna till besvande. För min del tillåter jag mig emellertid anmärka, att frågans tidigare behandling synes mig hafva föga betydelse vid detta tillfälle. Här föreligger nu till afgörande ett på Kongl. Maj:ts proposition i ämnet bygd betänkande, och det är öfver *detta* och ej öfver den föregående undersökningen i frågan, som Kammaren har att yttra sig. Frågan gäller nu endast, huruvida Kammaren vill antaga detta betänkande eller ej och om genom detsamma ärendet slutligen blifvit fullt utredt. Detta betänkande har i åtta dagar varit utdeladt bland Kammarens ledamöter, och desse torde sålunda haft tillräckligt tillfälle sig lemnadt att taga kännedom om detsamma. Hvad den tidigare behandlingen vidkommer, tillåter jag mig dock i förbigående och efter det densamma nu blifvit berörd, emot den *mättstock*, efter hvilken den ärade talaren ville bedöma skillnaden i den utredning, som här och i ett främmande land egt rum, eller en jemförelse mellan *omfattningen* af de utlåtanden, som i ärendet afgifvits här och i

det uppgifna främmande landet, erinra, att ett betänkandes värde ej mätes uteslutande efter dess volym. En annan anmärkning, som talaren framställde, var att det var klandervärdt att ej någon af dem, som varit närvarande vid nationalekonomiska mötet i Köpenhamn, blifvit insatt såsom ledamot i kommissionen. Häremot tillåter jag mig invända, att ingalunda endast *den* omständigheten att en person deltagit i detta möte synes mig böra vara af den betydelse, att detta kvalificerar honom att deltaga i kommissionens arbeten. Hvad talarens slutliga yrkande på återremiss vidkommer, förstår jag ej att en sådan skulle kunna innebära något annat än ett afslag. Ty hvar-till tjenar att återremittera ett förslag, som, om deri vidtoges den ringaste förändring, är förkastadt? Konventionen är ju af de respektive ländernas regeringar antagen under förbehåll af de särskilde representationernas gillande af densamma; och det ena landets representantförsamling kan således ej ensidigt göra någon förändring deri. Jag måste således, fastän talaren förklarade sig vilja antaga konventionen, tyda hans yrkande på återremiss lika med ett yrkande om afslag å konventionen! Man skulle dessutom mot försök att åstadkomma förändringar i konventionen kunna åberopa, att då Riksdagen ej är församlad mera än ytterligare omkring en månad, ligger också i *denna* omständighet en tillräcklig anledning att omöjliggöra dels behandlingen af denna fråga ånyo inom Utskottet och dels vidtagandet af de beslut och åtgärder, som derefter kunna finnas erforderliga för åvägabringandet af förändringar; och då dertill kommer, att Norge ej torde vilja fatta beslut i frågan före oss, så är det gifvet, att ju längre vi dröja med frågans afgörande, desto mer riskera vi att få densamma helt och hållet undanskjuten. Samme talare har ansett, att det ej vore alldeles osannolikt, att ett internationelt mynt mellan Europas förnämsta kulturländer i den närmaste framtiden blifve antaget, och att det vore orätt att, för den händelse något dylikt skulle ega rum, binda oss genom en konvention för 10 års tid, som skulle för oss omöjliggöra en anslutning till detta myntsystem. Men utan att i någon mån bestrida, att ju i en framtid ett internationelt mynt kan komma att antagas, tror jag dock, att man har alla anledningar att förutse, att sådant ej kommer att så snart inträffa, och att man kan grunda en dylik åsigt på förhållanden, som hvar och en måste anse vara antaglige. Jag tror, att det ej är så mycket Frankrikes förändrade ställning i politiskt hänseende, som föranleder till att vi måste afstå från hoppet att få ett internationelt mynt, denna har visserligen ock sin stora betydelse, men det som egentligen, enligt mitt förmenande, gifvit dödsstöten åt hoppet att i den närmaste framtiden erhålla ett internationelt mynt i Europa, är Tysklands åtgärd uti ifrågavarande hänseende, genom hvilken vi fått ett nytt mynt att välja på, ett mynt med cirka 1½ procent understigande det franska, hvarigenom villrådigheten om hvilket mynt som skall antagas blir allt större och större. Hvad som emellertid onekligen är af högsta vikt är, att vi så snart som möjligt måtte kunna öfvergå till guldstandard. Genom det förslag, som framställts, beredes ett sådant tillfälle utan någon egentlig rubbning i allmänhetens dagliga vanor, och om den, enligt mitt förmenande, osanno-

lika händelse skulle inträffa, att under den tid, som vi äro bundne af konventionen och således ej ega rätt att uppsäga densamma, sådana omständigheter skulle inträffa, att giltig anledning yppades att öfvergå till ett internationelt mynt, vore det väl dock ej så farligt, om vi, sedan vi en gång fått guld, hvilket är hufvudsaken, dröjde några få år innan vi anslöte oss till ett sådant myntsystem. Jag är emellertid temligen viss derom, att om en sådan anslutning visade sig synnerligen förmånlig och vigtig, skulle den, till följd af den gemensamhet i intressen, som alltid måste råda mellan de skandinaviska rikena, utan svårighet, trots konventionen, genom ömsesidiga öfverenskommelser länderna emellan kunna åstadkommas. Samme talare har grundat sin åsigt, att det franska myntet åter skulle taga öfvervälde, på en hypotes, som framstälts af Professor Broch, och hvilken förutsätter en relation mellan de ädla metallerna som 1:15,70, till följd hvaraf ett franskt tjugofem-francsstycke skulle blifva i det närmaste lika med det tyska tjugo-markstycket. Detta var, på den tid den framställdes, en mycket plausibel tanke och kunde då hafva rätt mycket skäl för sig, men jag hemställer, om ej tiderna nu så förändrats, att den nämnda förutsättningen får betraktas såsom en öfvervunnen ståndpunkt, ty med det värdeförhållande, som de ädla metallerna nu intaga till hvarandra och som väl knappast kan väntas i längd ställa sig mera till förmån för silfret än nu, synes det lika sannolikt, att Frankrike, då det återtager specieutvexlingen, hvarvid jag ej tror att det kommer att använda silfver utan hålla sig till guld, kommer att förfara mot Tyskland på samma sätt som Tyskland nu förfarit mot Frankrike, d. v. s. fastställa värdeförhållandet mellan den legala silfverfransen och det nya guldmyntet sådant att 25 francs ställa sig litet under 20 mark o. s. v.

Detta är visserligen endast en gissning, men en gissning som kan hafva lika sannolikhet för sig, som den att Frankrike skulle ställa sitt mynt i fullkomlig öfverensstämmelse med Tysklands.

Med anledning af hvad som här yttrats i afseende å ställningen i Holland må jag medgifva, att Utskottets motivering skulle kunnat vara fullständigare. Den talare som vidrörde denna omständighet, anmärkte, att man ej finge förbise, att en stor del af Hollands silfver skulle gå till dess kolonier. Jag tror, lika med honom, att silfver i mängd kommer att gå till kolonierna, men jag kan ej inse, att myntförändringen kan komma att förorsaka en sådan rikligare utströmning af silfver, emedan denna ju hufvudsakligen betingas af efterfrågan inom kolonierna, hvilken icke ökas af en myntförändring i moderlandet, och jag tror, att det quantum af Hollands silfver, som utgör skilnaden mellan det nu inom landet cirkulerande myntet och det sedermera behöfliga billonerade silfvermyntet, kommer att bilda ett öfverskott, som kommer att föras på den stora europeiska marknaden, företrädesvis till England, der utbudandet af detta öfverskott måste verka nedtryckande på silfrets pris. Dessutom tillåter jag mig erinra, att Utskottet ej så väsendtligt, som denne talare påstod, fäst sig vid den omständigheten, att silfret skulle *falla*. Utskottet har väl ansett troligt, att silfret kommer att falla, men derjemte antagit,

tagit, att detsamma äfven då och då kunde komma att stiga, och just i den omständigheten, att silfret säkerligen hädanefter kommer att ega ett föränderligt värde, har Utskottet funnit de väsendtligaste betänkligheterna för myntfotens grundande på denna metall. Det är just detta förhållande som, enligt min tanke, gör nödvändigt att man ej dröjer med att vidtaga den ifrågasatta åtgärden.

I en motion, som väcktes sista riksdagen, yttrade motionären, Herr Wallenberg, beträffande vigten för oss att skyndsamt öfvergå till guldstandard, åsigt, som jag för min del i allo gillar, och då nämnde motionärens bedömande af en fråga sådan som denna otvifvelaktigt bör tillerkännas stor vikt, tillåter jag mig uppläsa några ord ur nämnda motion. Der heter det: "Det relativa *fixa* värde emellan guld och silfret, som nu genom exceptionel lagstiftning upprättades i Tyskland, kommer efter all sannolikhet att upphöra då Tyskland hunnit *demonetisera* sitt silfvermynt och genom lag förklara detsamma endast vara *skiljemynt*, som tillerkännes betalningsförmåga till små belopp, ej uppgående till det minsta guldmyntets värde. Vid den tidpunkten, som med den raskhet i handling, som utmärker Tysklands tillvägagående, snart torde vara för handen, inträffar otvifvelaktigt sådant prisfall i silfret, att de, som nu med likgiltighet betrakta myntfrågan, skola komma att förvånas öfver den rubbning i de ekonomiska förhållandena, som kommer att drabba de länder, hvilka alltför länge uppskjuta att grunda sitt hufvudmynt på guld".

Jag tror, att hvad motionären här förutsagt till alla delar slagit in, och då vi måste medgifva detta, hafva vi ej anledning att blunda för de följder, som motionären antyder kunna komma att inträffa. Den talare, som först yttrade sig och som ingick i ett noggrant skärskådande af myntförhållandena i Holland, påstod att detta land antagit värderelationen 1 : 15,50. Mig veterligt har Holland ännu ej antagit denna relation, men om Holland *kommer* att antaga densamma, visar sig, att denna stat ej skyr de förluster, som uppkomma derigenom, att guldmyntets spridning försvåras genom ett oriktigt värdeförhållande mellan guld- och silfvermyntet. Då jag, för min del, antager, att ett gemensamt internationelt mynt ej har några utsigter att för den närmaste framtiden i Europa blifva antaget, har jag trott, att Sverige borde tills vidare i detta hänseende intaga en afvaktande ställning, och långtifrån att sedet vi, genom att antaga denna konvention, försvåra för oss öfvergången i en framtid till ett allmännare internationelt myntsystém, tror jag, att vi derigenom underlätta en sådan öfvergång. Men jag anser dock, att vi ej böra antaga det nya myntet utan att göra alla de förbehåll, hvarigenom vi försäkra oss mot de olägenheter, som eljest möjligen kunde tillskyndas oss genom våra grannar. Och alla härför erforderliga mått och steg tror jag genom konventionen hafva blifvit vidtagna. Och tillåter jag mig nu med några ord söka bemöta de inkast mot en sådan uppfattning, som af föregående talare blifvit framställda. Här har t. ex. blifvit påpekad den olägenhet vi skulle kunna hafva att vänta deraf, att öfverenskommelsen de tre rikena emellan utsträcktes äfven till skiljemynten. En talare har redan i anledning häraf visat, att den olä-

genhet, som genom de främmande skiljemyntens spridning i vårt land kan komma att ega rum, skulle uppstå antingen vi hade konventionen eller ej, eller rättare, att denna olägenhet måhända skulle bli större, om vi *ej* hade konventionen, emedan vi då *ej* skulle kunna blifva af med dessa främmande skiljemynt. Genom konventionen åter undanrödjes denna fara af skiljemyntets kvarstannande, då, enligt densamma, tillfälle skulle beredas till en lätt invexling af dessa mynt mot guld. Då Skåne blir den provins i vårt land, som får erfaras det mesta intrånget af danskt skiljemynt, lär det vara temligen klart, att genom närheten mellan denna provins och Köpenhamn några olägenheter i följd deraf *ej* skola uppkomma, enär det hit till landet inströmmade danska skiljemyntet med största lätthet kan efter dess prägelvärde utbytas mot guld. Hvad angår de stora förtjenster, som någon af de respektive staterna förmenats skola på de andras bekostnad kunna skörda genom allt för stark spridning af detta skiljemynt, tillåter jag mig åberopa Statskontorets yttrande, att den stat, som gjorde sig skyldig till för stark utmyntning af skiljemynt och för tillfället genom en häftig spridning af detsamma sökte bereda sig någon vinst, snart skulle återfå det obehörigen utsläppta skiljemyntet och sedan förorsakas förlust genom att antingen låta det ligga till en aflägsen framtid utan gagn och ränta eller realisera det till metallvärdet. I alla händelser är billioneringsprocenten så obetydlig, att transaktionen skulle medföra så ringa vinst, att, då *ej* mera skiljemynt kan spridas än rörelsen behöfver, dylika spekulationer säkerligen aldrig skola förekomma. Men då man anförd ett yttrande af Professor Broch i denna del af frågan, såsom stöd för sin uttalande farhåga, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på, att hans åsigt i *detta* hänseende, huru mycket värde jag än sätter på hans omdöme i öfrigt, *ej* torde få tillerkännas allt för stor betydelse, då han den 4 Juli 1872 vid det nationalekonomiska mötet i Köpenhamn framlade förslag bland annat om "att Sölvmynter till delningsmynt blot maa präges af Staterne og kun i en for omsætningen fornöden udstrækning, samt at enhver stat overtager forpligtelsen at ombytte de af samme prægede delningsmynter imod guldmynt efter deres paalydende værd", "att en konvention maa afsluttes mellem de tre Skandinaviske riger angaaende cirkulationen af guldmynter, af sølvdelningsmynter og af skillemynt", ehuru han nu nyligen yttrat: "Jeg tror det är unødigt og endog kan have fare at gjøre fremmed skillemynt og fremforalt fremmed kobbermynt til tvunget betalingsmiddel, at give dem international karakter. Jeg maa bestemt fraraade enhver tvangskurs for fremmed skillemynt." Jag lemnar åt Kammarens ledanöter att bedöma hvad värde man kan tillmäta detta sednare uttalande, då Herr Broch några månader förut yttrat en alldeles motsatt åsigt.

Här har vidare blifvit anmärkt, att man kunde hafva låtit förändringen ske, utan att derföre behöfva utbyta namnet riksdaler mot krona. Kommissionen kunde naturligtvis desto mindre ifrågasätta, att benämningen riksdaler skulle gifvas den nya myntenheten, som man på den tiden *ej* kunde antaga, att värdet mellan silfver och guld skulle komma att ställa sig så som det nu förhåller sig och man

således då ej heller kunde förmoda, att en riksdaler skulle anses lika med en krona. Huru skulle man emellertid kunna begära, att Danmark skulle antaga en sådan benämning, då det hade ett mynt med samma namn ungefär dubbelt så stort, som den blifvande myntenheten. Den talare, som gjorde ifrågavarande antydan, yttrade att Danmark skulle kunnat i texten å de riksdalerssedlar, som skulle beteckna den nya myntenheten och i värde således motsvara hälften af deras nuvarande rigsdaler, angifva ett sådant förhållande, hvarigenom de lätt borde kunna skiljas från dessa sistnämnda. Jag hemställer dock: skola ej härigenom lätteligen trassel och svårigheter uppstå, i synnerhet som i alla förbindelser benämningen "rigsdaler" före och efter myntförändringen hade alldeles olika betydelse? Dessutom var det ej blott på grund af anspråk från Danmarks sida man måste afstå från tanken på att bibehålla benämningen riksdaler, utan i viss mån äfven för dem, som framställdes från Norges. När fråga var om att den nya myntenheten skulle benämnas "krondaler", en benämning, som jag för min del ansåg lämpligast, och hvilken äfven i kommissionens betänkande blifvit föreslagen, förklarades nemligen från norska sidan, att hvarje benämning, som slutades på "daler", icke kunde vara rätt välkommen i Norge, emedan förvecklingar lätt kunde komma att uppstå derigenom, att norska speciedalern allmänligen benämnas "daler". ett namn, som det nya myntet jemväl torde komma att af allmänheten erhålla. För öfrigt finner jag denna del af frågan vara af en alltför underordnad vikt, att här vidare behöfva diskuteras.

Att nu, såsom den ärade talaren på stockholmsbänken yttrade, ej i någon annan myntkonvention intagits bestämmelser i afseende å kopparskiljemynt eger sin fulla riktighet. Och jag tillåter mig nämna, att i den latinska konventionen ej ens blifvit intagen någon vidare bestämmelse beträffande de främmande silfverskiljemynten, än att de allmänna kassorna i hvarje af de länder, som denna konvention omfattar, äro skyldiga emottaga vid betalningar ända till 100 francs utaf de andra ländernas silfverskiljemynt uti hvarje liquid till samma kassor. Hvad emellertid angår dylika konventioner och särskildt den nu ifrågasatta mellan Sverige, Norge och Danmark, synes det mig, att ju större gemensamhet man kan åstadkomma, desto bättre är det, och då den här föreslagna förbindelsen i afseende å kopparmyntet aldrig kan blifva i någon afsevärd mån betungande för de respektive staterna, så mycket mer, som man har all anledning att antaga, att de goda kreditförhållandena i dessa länder skola fortfara, ser jag ej att någon slags olägenhet kan vara att befara af bestämmelsen rörande koppar- eller rättare bronsmyntet.

Det må vara, att det ej varit nödvändigt att i konventionen intaga öfverenskommelser rörande slagskatten eller myntningskostnaden, men att detta likväl ej är helt och hållet gagnlöst vågar jag påstå. Jag tror det vara af vikt, att icke det ena landet belastar sitt mynt med större myntningskostnad än det andra. Ty det landets mynt, som blefve belastadt med den största myntningskostnaden, skulle tydligen få minsta cirkulation, hvarigenom, om Sverige t. ex. hade mindre sådan skatt än grannländerna, vi skulle få förse dem

med mynt, något som alltid i viss mån vore till vår skada. Hvad sjelfva beloppet af myntningskostnaden angår, så är detta dessutom fastställt i konventionen och kan således ej nu någon förändring vidtagas i denna bestämmelse. Såsom bekant, föreslog myntkommissionen lika myntningskostnad för 20- och 10-kronestycken, men vid konventionens uppgörande höjdes afgiften för det mindre myntet eller 10-kronestycket.

Hvad angår den framställda anmärkningen angående det olämpliga i att nu tillintetgöra karolinerna, skall jag ej inlåta mig i ett fullständigare besvarande af densamma, då jag tager för gifvet, att Chefen för Finans-departementet kommer att närmare utveckla orsakerna dertill och framhålla skälen hvarföre man i konventionen afvikit från kommissionens förslag och gjort all fortsatt utmyntning af karoliner för enskildes räkning omöjlig. Då jag emellertid nu har ordet, kan jag ej underlåta att uttala den öfvertygelsen, att — om det ock kan vara mindre behagligt för den ärade talare, som nyss yttrade sig om denna fråga, att se ett beslut, hvilket han i väsendtlig mån genomdrifvit, nu åter upphäfdt — jag finner en fortsatt utmyntning af detta mynt för tillfället vara utan allt praktiskt ändamål. Jag anser detta vara förhållandet, äfven om den 6 December sistlidne år beslut skulle hafva blifvit fattadt i Frankrike att emottaga karolinen i statskassorna. Då nyssnämnda uppgift lemnats af en talare, som är förtrogen med allt, som rör detta ämne, har jag naturligtvis ingen rättighet att betvifla densamma, ehuruval det förefaller mig underligt, att uti Journal des Economistes för sistlidne December, ingenting härom finnes intaget, utan endast ett yttrande af E. de Parien, att man borde verka för, att de svenska karolinerna = 10 francs i guld kunde få emottagas i statens kassor. Att nu förse oss med karoliner endast för det att detta mynt öfverensstämmer med det franska tio-francstycket, anser jag emellertid, då ej det franska myntet med någon grad af visshet kan antagas komma att blifva ett internationelt mynt, vara, såsom jag redan nämnt, utan något gagn för oss, ty äfven för svenske resande i Frankrike torde under nuvarande förhållanden vara förmånligare att förse sig med vexlar. Jag tror snarare, att, när Frankrike om någon tid förmodligen åter börjar utmynta guld, det då kunde blifva en mera tjenlig åtgärd för oss att mynta 25-francstycken, något hvaremot konventionen ej uppställer hinder. Men jag anser, att vi böra dröja dermed till dess vi få se, dels att Frankrike börjar mynta, dels huru mycket guld de 25-francstycken, som der blifva utmyntade, komma att innehålla.

Jag anhåller om bifall till den nu föredragna punkten.

Herr Berg: Då jag för fem år sedan tog mig friheten att begära ordet med anledning af ett Banko-Utskottets utlåtande, yttrade jag, att det vore högligen önskligt, om någonting kunde göras för att minska den kvantitet finsilfver, som vårt mynt innehåller, samt göra vårt mynt lika med det i Danmark och Norge förekommande, hvarigenom vårt silfvermynt skulle bättre kunna bibehållas inom landet och vi icke blifva öfversvämmade af danskt silfvermynt. Det är der-

för icke utan glädje som jag omfattar det förslag som nu framlagts att minska, ja, till och med tillintetgöra de svårigheter, förluster och obehag, som ega rum till följd af det danska, norska och svenska myntets olika värde sinsemellan. Den ärade talare, som öppnade diskussionen i denna fråga, sade att det vore svenska folkets eget fel om det sämre myntet komme in i landet; i viss mån medgifver jag att han har rätt derutinnan, men han förrådde dock dermed, att han icke är affärsman eller har den erfarenhet, som en sådan eger. Det är ej så lätt för en affärsman att förlora sina kunder derföre att han ej vill taga emot ett mynt, uppå hvilket han förlorar en procent. Ett faktum är att vi förlora ganska betydliga summor årligen derigenom att vi förlora 1 procent på allt det danska mynt vi få och jemväl 1 procent på det mynt som vi betala till Danmark. Lika med den ärade representanten från Stockholm, som alltid ifrat så mycket för att vi skulle få en guldstandard, och lika med större delen af denna Kammares medlemmar, skulle jag önskat att vid en förändring af vårt mynt vi kunnat förena oss med en större stat såsom Frankrike och de öfriga länder som antagit det såkallade francsystemet. Jag får äfven bekänna att jag i någon mån delar de anmärkningar han nyss gjorde, dels deremot att utmyntningen af karoliner skulle upphöra, dels deremot att myntskatten upptagits i konventionen och att denna myntskatt bestämts väl hög. Detta oaktadt anser jag dock ej att några betänkligheter böra möta mot konventionens antagande, och ehuru jag således med den ärade talaren delar vissa åsichter kan jag dock ej derföre vilja att konventionen förkastas, och det blefve, såsom här redan anmärkts, ett förkastande, om vi nu beslöte en återremiss. Jag respekterar ofantligt den ärade representantens insigter och kännedom i finansväsendet, jag respekterar ofantligt de åtgärder, han lyckats vidtaga för utvecklingen af vårt bankväsende, jag har ej ett ögonblick satt hans fosterlandskärlek i tvifvelsmål, men jag kan ej inse hvarföre vi, derför att vi nu icke kunna få det superlativa, det bästa, d. v. s. ett universelt mynt, skola förkasta det komparativa, det bättre, som ligger deruti att komma till enhet med grannländer, med hvilka vi, isynnerhet å gränsorterna, stå i mycket liffig beröring. Den ärade talaren uttalade den öfvertygelsen att vi snart nog kunde komma till ett internationelt system och snart nog få den önskan uppfylld att hafva ett sådant mynt som det latinska, hvilket han antog skulle snart blifva antaget öfver hela den europeiska kontinenten. Jag för min del vågar deremot ej hysa den förhoppning att detta skall komma att inträffa inom de 10 år, för hvilka konventionen är bindande. Skulle det deremot verkligen inträffa före de 10 årens utgång, är jag förvissad om, att hvarken Danmark eller Norge skulle göra några svårigheter vid att låta oss beträda den bana, vi alla ansett vara den bästa. På dessa skäl tillåter jag mig nu att begära bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Wærn: Då jag ansett nödigt att öfvervara diskussionen i Andra Kammaren under början af plenum, så har jag här endast åhört de tre siste talarne, af hvilka två önskat rent bifall till myntkonventionen, men representanten på stockholmsbanken

bifall med en modifikation. Då denne talare vändt sig särskildt till mig, anser jag mig böra yttra några ord, och jag vill då först fästa mig vid några mindre väsentliga anmärkningar, som af honom framställdes.

Han förklarade till en början att hela uppslaget var så nytt, att man kunde hysa grundade farhågor, att den för en så viktig fråga erforderliga besinning och betänksamhet ej blifvit iakttagen. Hvad detta angår, vågar jag påstå, att frågan alldeles icke är ny, men då jag säger så, måste jag taga frågan i större utsträckning än den ärade talaren, som endast afsåg ett af de ändamål, hvilka ingå i sträfvandet efter ett nytt myntsysteem, nemligen underlättande af handeln med andra nationer. Jag tror, att den proposition, som nu föreligger, skall visa, att detta ändamål från början endast var en del af frågan, hvilken sedermera blifvit undanskjuten för saker af större vikt, som äro vida äldre än här blifvit ifrågasatt. Ingenting är nytt under solen, och jag ber att, mera för kuriositetens skull än såsom något på frågan inverkan, få nämna, att redan vid 1828 års riksdag väckt en motion hos Ridderskapet och Adeln om att $\frac{1}{2}$ -specien skulle blifva vår myntenhet och kallas krona. Men utom detta visade sig snart efter 1830 års myntrealisation, att hvad som då gjordes icke, i afseende på åstadkommandet af ett enkelt och redigt förhållande mellan Sveriges och dess grannländers mynt, var fullgjord gerning utan att ytterligare steg måste tagas för detta ändamåls vinnande, och de sträfvanden, som häraf föranleddes, erhöilo sitt bäst framställda uttryck uti Herr Björeks motion vid 1862--1863 års riksdag angående reduktionen af den svenska speciens silfverhalt för att förekomma de olägenheter, som följde af dess olika och något högre värde i förhållande till grannrikenas.

Hvad derefter angår den svenska myntkomitéens arbete, hvilket för det stadium, i hvilket myntfrågan dernäst ingick, var det mest karakteriserande, så protesterar jag på det bestämdaste mot talarens yttrande, att komitéen skulle hafva inskränkt sina sträfvanden till att åstadkomma ett internationelt mynt och icke sett på nödvändigheten af att införa guldmynt i stället för silfvermynt, liksom på angelägenheten af att vi skulle få samma mynt som våra närmaste grannar. Den som läser komitéens utlåtande kan ej misstaga sig härom, ty denna tanke genomgår det helt och hållet, men på den tiden ansåg man, och det med rätta, att man vann mest genom att ansluta sig till franska myntsysteem. Det vare långt från mig att vilja underskatta det sträfvande efter ett verkligan internationelt mynt, som låg till grund för denna åsigt, och, ehuru jag nu ej kan omfatta det, anser jag dock möjligt, att den framtid kan komma, då det ännu en gång kan vara på sin plats.

Den ärade talarens yttrande om national-ekonomiska mötet i Köpenhamn tror jag mig kunna förbigå, enär hvad som der försiggick visserligen har sitt kronologiska intresse, men ingalunda för oss såsom lagstiftare kan vara bestämmande. Man kan väl ej allvarligen vilja påstå att mötet, sammansatt af personer, utan all ansvarighet och till en del utan nödiga förberedande studier, i sina voteringar bör vara en auktoritet för oss.

Att icke en särskild komité tillsattes för att granska konventionen tror jag låter väl försvara sig, enär det var angeläget att frågan så fort som möjligt af representationen behandlades. Frågan var redan fullständigt utredd af myntkomitéen och att man ej fäst afseende vid dess utlåtande får jag bestrida, likasom ock att valet af ledamöter i myntkommissionen ej varit godt. Alla tre voro vid Riksdagen framstående män, som sysselsatt sig med bankfrågors behandling, och två af dem hade jemväl deltagit i myntkomitéens arbeten, hvadan de alla kunde anses fullt hemmastadda med frågan.

Det klander, som uttalats deröfver, att endast Statskontorets, och icke äfven andra myndigheters yttranden i frågan inhemtats, tror jag vara obefogadt. Andra upplysningar kunde kanske hafva haft sitt intresse, men deras inhemtande skulle dock onödigtvis hafva fördröjt saken, som var väl utredd dem förutan. Hvad särskildt beträffar de digra franska enquêter, hvilka af stockholmsrepresentanten här uppvisats och som innehålla flera hundra personers ofta mot hvarandra stridande vittnesmål, kan jag ej finna annat än att det är väl, att vi ej här i Sverige hafva antagit ett så vidlyftigt arbetssätt, som dock leder till så föga resultat. Den ärade representanten fick också, då han sednast deltog i en myntkonferens i Paris, höra, att man var glad att erfaras, att något i frågan här i landet utträttats, då man i Frankrike ännu ej lyckats åstadkomma det ringaste.

Efter de förberedande anmärkningar, hvilka jag nu bemött, öfvergick talaren till hvad han ansåg vara hufvudsyftet med den föreslagna förändringen eller underlättande af handeln och antagande af ett, icke universelt, ty den benämningen motsatte han sig, utan internationelt mynt. Utgående derifrån klandrade han att författningen af den 31 Juli 1868 om karoliner föreslås att upphävas. I denna fråga kan mycket sägas och jag vill ej motsäga hans påstående, att man skulle kunna tänka sig avslutande af en konvention, enligt hvilken, om Sverige insisterade derpå, det skulle vara Sverige tillåtet att fortfarande utmynta karoliner. Men jag frågar: hvartill skulle det tjena och hvilken risk skulle det ej medföra? Om vi nu efter mogen besinning besluta oss för en öfvergång till guld på ett sätt, som låter verkställa sig och derjemte upphäfver känbara olägenheter i förhållande till våra grannländer, samt dervid antaga ett myntsystem, som är alldeles skildt från det latinska, så finnes väl ej något skäl att längre utmynta karoliner. Det vore onekligen ett fortsatt sträfvanande efter något som man i princip öfvergifvit. När beslut om utmyntning af karoliner fattades, skedde detta icke såsom ett bestämdt steg till att antaga det latinska systemet, utan hufvudsyftet var att sätta guld i rörelse och att göra allmänheten förtrogen med guldmynt, för att sedermera en öfvergång till ett system grundadt på guld skulle kunna genomföras. I hvarje fall sträfva vi nu efter något nytt och en fortsatt utmyntning af karoliner är och skulle äfven tydas såsom en tveksamhet. Talaren förutsatte, för att det skall lyckas karolinen att blifva ett internationelt mynt, en reduktion af 25-franc-stycket till närmare öfverensstämmelse med det tyska 20-mark-stycket och han ansåg, att franska staten förr eller sednare skall bestämma sig för en sådan reduktion. Utom

det att antagandet, att det åsyftade målet på detta sätt skall vinnas, torde vara nog djerft, så skulle vi således, för att våra karoliner skulle blifva gängse, nu mynta ut dem efter ett förhållande, som talaren sjelf förutsätter icke skola blifva beständande, och dertill med en slagskatt af 2 per mille, en slagskatt, med hvilken man, ehuru den enligt alla myntmästares utsago är för låg, kunnat nöja sig då ändamålet varit att, äfven med uppoffring, göra allmänheten förtrogen med guldmynt, men som numera, då man helt och hållet bestämt sig för att införa ett guldmyntsystem, är alldeles onödigt låg och som dessutom icke är utan sin stora risk. Ty i Frankrike eger nu ingen invexling af sedlar rum, utan de gå med tvångskurs, hvarföre guldmynt naturligtvis der äro mycket acceptabla, och man för dem kan betinga sig ett agio. Då dertill kommer att författningen af 1868 säger att karolinerna skola väga 75,8876 korn eller i fransk vigt 3,22580 gram, men talaren just förutsätter att det franska guldmyntet för samma valör hädanefter skulle utmyntas af lättare vigt, förefinnes dubbel anledning antaga att ett öfverpris skulle för karolinerna kunna betingas, och det skulle således kunna blifva en god spekulation att mynta karoliner, der kostnaderna äro så ringa som här, och skicka ut dem till Frankrike. Jag tror dessutom, att vi under många år hafva fullt upp att göra med att anskaffa det guldmynt vi sjelfva behöfva, och att det redan af detta skäl ej är rätt att åtaga sig en förpligtelse mot allmänheten att låta den på vårt myntverk få slå karoliner. I sammanhang med den nu föreslagna myntförändringen bör denna förpligtelse upphöra.

Anledningen hvarför föreskrifterna om slagskatten intagits i konventionen, hvilket af talaren äfven blifvit tadtadt, är, efter hvad af protokollen kan inbemas, ingalunda för att förskaffa staten någon fördel, utan tvärtom för att bereda den enskilde en fördel genom säkerheten att skatten ej kan sättas högre än i konventionen föreslagits. Flere bankirer, hvilka skulle kunna namngifvas, hafva ansett det vara en stor förmån, att de särskilda myntverken åtaga sig att mot en icke högre ersättning än den föreslagna lemna allmänheten tillfälle att utbyta guldbarrer mot mynt. Detta var anledningen men ej att skaffa staten en förmån, ty denna så kallade förmån är så beskaffad att alla myntmästare, som blifvit hörda, protesterat mot densamma.

Danska regeringen ifrågasatte slagskattens sättande till något högre belopp än det föreslagna, och den norska regeringen föreslog dess bestämmande till $\frac{1}{2}$ procent. Men då det genom de myntmästare, hvilka biträdde konferensen, blef utredt att $\frac{1}{4}$ procent, isynnerhet vid utmyntning i större skala, var tillräcklig att betäcka myntningskostnaden för 20-kronestyckena och att det egentligen var kostnaden för utmyntning af tio-kronestycken, som för myntverken skulle blifva dyrare, så ansåg konferensen det rättast att bibehålla kommissionens förslag för tjugo-kronestyckena, hvilka utan tvifvel blifva mest gångbara, och deremot särskildt för tio-kronestyckena höja den föreslagna slagskatten. Hvad angår talarens förutsättning att en fordringsegare skulle af en gäldenär, som med guldbarrer ville betala sin skuld, kunna betinga sig den högre slagskatten, under förvärdning af att

han i liquid önskade tio-kronestycken, men genom att derefter låta utmynta endast tjugo-kronestycken, göra sig en obillig vinst på gäldenärens bekostnad, så tillstår jag att den för mig är obegriplig, ty när tjugo-kronestyckena äro fullt lagligt betalningsmedel, så ankommer det uteslutande på gäldenären sjelf att i tid låta på billigaste sätt utmynta sina guldbarrer, och derigenom förhindra hvarje prejeri, hvarför han kan blifva utsatt, om han vid förfallodagen ej har lagligt mynt utan endast omyntad metall.

Flera jämförelser hafva af den ärade talaren gjorts mellan de utländska myntlagarne och den föreslagna konventionen till den sednares nackdel, men jag tror icke, att de utländska myntlagarne äro så oöfverträffliga, att vi nödvändigt måste taga efter dem. Han klandrade, att då så stora kostnader gjorts för att få metern riktigt bestämd och vetenskapsmän för detta ändamål härifrån skickats till utlandet, man ej vidtagit samma åtgärder för att bestämma myntet och ville ej erkänna det föreslagna myntet såsom hufvudmynt, då myntstycken af två olika valörer skola slås, och dessa hade olika remedier, samt olika slagskatt vore för dem bestämd. Visserligen vore det bäst att få myntet absolut riktigt, men då detta ej är möjligt, och vi hafva skarpere bestämmelser angående remedium än de för det franska myntet gällande, så vågar jag påstå att vi i detta hänseende dragit försorg om att komma närmare fullkomligheten. För öfrigt är det väl måttets noggrannhet, som är bestämmande för dess godhet, och icke de kostnader, hvilka äro förbundna med dess anskaffande, så att slagskatten har lika litet att göra med myntets bestämmande, som de kostnader hafva något inflytande på meterns längd som äro nedlagda för att få detta mått noggrannt utrönt.

Jag ber att få tillägga några ord om slagskatten. I Tyskland finnes ingen bestämmelse om dess belopp, utan det beror på rikskanslerens godtycke, och för öfrigt synes af innehållet i de derom befintliga stadganden, att man med slagskatten afsett att bereda riket en vinst; det finnes nemligen en föreskrift derom att det överskott, som uppstår öfver sjelfva myntningskostnaden, skall ingå till hela kejsarriket och icke till hvarje stat särskildt för hvad som vid dess myntverk utmyntas. Jag hemställer då, om icke det i konventionen förekommande stadgande är bättre.

En annan sak, som blifvit tadtad, är, att man vill gifva skiljemyntet tvångskurs. Detta är åter en fråga angående hvilken man, efter moget bepröfvande, ansett sig böra stadga olika mot den latinska konventionen. I Frankrike och Belgien klagas öfver att landet öfversvämmas af främmande skiljemynt, hvilket man velat förklara på det sätt, att dessa skiljemynt skulle vara myntade af stater, som ej ingått i konventionen och således icke äro bundna vid det maximum per hufvud, som är bestämdt för de i konventionen deltagande staterna. Men icke allenast påfvestatens skiljemynt, utan äfven konungariket Italiens, öfversvämma de andra staterna, och då nu Italien är medlem af konventionen och således äfven för det gäller bestämmelsen att icke utmynta mera skiljemynt än efter 6 francs för hvarje innevånare, så visar ju detta att hela systemet är förfeladt. Då är väl det i vår konvention föreslagna korrektivet vida bättre, nemligen

att så snart för mycket skiljemynt kommer från ett land till ett annat, så kan det skickas tillbaka för invexling. Häremot anmärkte talaren att skiljemyntet vore spridt i allmänna rörelsen och att det således skulle medföra olägenhet att samla ihop det för att återsändas, men vill man ej göra sig detta besvär, så äro väl olägenheterna ej heller så stora. Besväret för invexling torde också ej blifva så betydligt, enär, enligt den föreslagna myntlagen, enhvar skall ega att i Riksbankens hufvudkontor äfvensom i dess afdelningskontor i Göteborg och Malmö — om, såsom Utskottet föreslagit, kontoren i Wisby och Luleå uteslutas, mot hvilket jag ej har något att erinra, — få hvilket belopp som helst i skiljemynt utvexladt, och samma förmån kommer väl också att stå öppen vid nästan hvarje publikkassa. Det blir således från dessa kontor och kassor det öfverflödiga myntet utan någon kostnad för publiken kommer att återsändas till det rike der det blifvit utmyntadt.

Den aktade talaren på stockholmsbanken ansåg att den föreslagna rättigheten för de tre rikena att mynta skiljemynt efter behag skulle vara jemförligt med att låta de enskilda bankerna släppa ut så mycket sedlar som helst. Jag hyser visserligen stort förtroende för de enskilda bankerna, men dock större för staterna, och det är dessutom föreslaget i art. 14 att rikenas finansförvaltningar skola meddela hvarandra alla åtgärder rörande myntväsendet. Jag tror således att om utmyntningen af skiljemyntet i någotdera landet skulle taga alltför stora dimensioner, man snart skulle från de öfriga länderna göra invändningar deremot och komma öfverens om en inskränkning. Den vinst, talaren trodde skola kunna uppstå för en stat genom att mynta för mycket skiljemynt, uppstår dessutom på sin höjd endast *en* gång, ty lika möjligt som det är för en stat att med en billonering, lägre än som behöfs för betäckande af den verkliga myntningskostnaden, släppa ut en viss quantitet skiljemynt, lika starkt är den förbunden att inlösa allt sitt skiljemynt till dess prägelvärde. Enligt hvad mynt-technici yttrat är den i konventionen föreslagna billoneringen ej för hög, och Statskontoret har gjort den anmärkning, att den ej är tillräckligt hög. Då man sätter tro till Statskontoret när dess utlåtande motsäger konventionen, bör man väl också tro det när det gifver konventionen stöd.

Jag anser mig nu hafva bemött de anmärkningar, som blifvit framställda, och anhåller om bifall till konventionen.

Friherre Skogman: För att besvara några anmärkningar, framställda af en ärad representant på stockholmsbanken, har jag åter måst anhålla om ordet, men jag skall söka fatta mig så kort som möjligt.

Den ärade talaren riktade först en anmärkning mot ledamöterna af den skandinaviska myntkommissionen i Köpenhamn, för det att de icke besökt det national-ekonomiska möte, som kort förut der var samladt. Jag tillåter mig icke att ingå i någon pröfning af de skäl, på grund af hvilka Kongl. Maj:t hedrade de ifrågavarande personerna med förtroendet att deltaga i kommissionens arbeten, men då ett sådant nådigt förtroende blifvit dem lemnadt, tror jag icke, att

de såsom skäl för att afböja detsamma skulle kunnat anföra hvad af den ärade talaren blifvit omnämndt.

Straxt derefter fiugo vi höra omtalas en slags rättegång mellan *dukater* och *karoliner*. Om dukaten verkligen hade erhållit en sådan spridning, att den till viss grad kunde anses såsom ett internationellt mynt och i större delen af Europa mottogs till sitt fulla guldvärde, så hade det verkligen varit ett skäl att fortfarande låta prägla sådana, äfven om dess anor icke hade varit så gamla att de sträckte sig ända till Gustaf II Adolfs ärorika dagar. Dukatens tid är nu emellertid förbi och det är icke värdt att väcka de döda i deras grafvar eller utgjuta någon saknadens tår; men hvad *karolinen* beträffar, så tror jag knappt, att några mera framstående fördelar genom densammas präglande blifvit vunna.

Mot kommissionens ledamöter riktades äfven med någon skärpa klander därför, att de icke vid förslaget om det nya myntsyttemet tillräckligt vändt sina blickar *utåt*, utan nöjt sig med att skåda öfver de *skandinaviska* länderna. Denna beskyllning tror jag emellertid är temligen ogrundad. Förhållandet är nemligen det, att ju mera man skådat öfver världen, dess svårare har det blifvit att finna någon utsigst för ett internationellt mynt efter den förändrade ställning hela denna fråga erhållit, sedan Tyskland antagit ett från de öfriga europeiska länderna skildt system. Förut fanns det knappt något annat val, om man ville öfvergifva sitt eget myntsyttemet, än att antaga franc-syttemet. Men huru gestaltat sig väl frågan nu? Derom har så mycket blifvit i tal och skrift yttradt, att jag kan fatta mig i största korthet. Antager man franc-syttemet, såsom den ärade talaren syntes önska, så kommer man genom detta att erhålla ett tjugufem-francstykke, hvilket skulle vara att anse såsom ett internationellt mynt, men som är något högre i värde än det tyska tjugumark-stycket, samt i och med detsamma alla deraf härflytande olägenheter. Den reducerade franc'en åter, som är förslagen af Professor Broch i Norge, är ännu blott ett antagande, och det är temligen ovisst, huruvida Frankrike, då det åter börjar inlösa sina sedlar med mynt, hvilken tid icke heller jag tror vara långt aflägsen, kommer att bibehålla sin dubbla standard eller öfvergå till guldmyntfot, i hvilket sednare fall det mycket väl kan hända, att det begagnar tillfället för att sätta ned sitt guldmynt till och med något *under* det af Tyskland antagna. Den nuvarande vigten af guld-franc'en är efter värdeförhållandet 15,50

$\frac{4,5}{15,50}$ fint, eller $\frac{5}{15,50}$ brutto. Men antager man åter värdeförhållandet 1 : 15,81, som åtminstone nu är tänkbart, ehuru man icke vid tiden för kommissionens sammanträde kunde göra en sådan förutsättning, så får man ett mynt, som, i stället för att vara $1\frac{1}{4}$ procent öfver, är $\frac{3}{4}$ procent under det af Tyskland antagna. Huru skulle vi väl då komma att stå med den föreslagna reducerade franc'en? Bättre hade väl då varit att antaga det tyska myntsyttemet, med 10-mark-stycket till enhet och deladt i 10 mark eller hvad man vill kalla räkneenheten.

En annan stat, hvars framtid synes spela en stor rol i denna fråga, är Ryssland. Hvilken ställning detta stora rike framdeles

kan komma att i myntfrågan intaga är icke lätt att förutse. För närvarande står rubeln, hvilken skulle ega ett värde af 282 öre, till ett pris af ungefär 240 öre, naturligtvis med någon förändring i kurs vid olika noteringar. Om också försök nu göras att återföra pappersrubeln till sitt nominela värde, så låter det tänka sig att man på vägen till detta mål får stanna och göra en realisation. Hinner man upp till 260 å 265 öre, så ligger det mycket nära till hands att dela rubeln i tre delar, hvarigenom man erhåller den tyska riksmarken. Jag betviflar icke, att tyska folket har större sympatier för det franska myntet än för det tyska, men man får icke heller förbise, att, under det Ryssland icke har en fots landgräns mot Frankrike, det deremot har så mycket större sådan mot Tyskland, och det kan därför hända att det lemnar franc-systemet å sido och ansluter sig till det tyska, i hvilket fall ansträngningen att höja pappersmyntets värde icke blifver så stor, än att söka uppnå rubelns fulla nominela värde och derigenom kunna ansluta sig till franc-systemet. Att Ryssland för öfrigt, när det skall börja en speciebetalning, sannolikt kommer att välja guldfot, är mycket troligt, icke blott därför, att det å ena sidan har till granne Tyskland, som antagit guldfot, utan äfven därför, att det å andra sidan gränsar till Asien, dit en stark utförsel af silfver vore att befara.

I afseende på hoppet att kunna vinna ett internationellt myntsystem måste man väl medgifva, att, sedan Tyskland ställt sig på den ståndpunkt det gjort, utsigterna i den vägen äro synnerligt små, så länge somden anda af split, som nu är rådande i Europa, icke hunnit sätta sig och tanken på en sådan gemensamhet icke med större allvar gjort sig gällande. För att visa, att Tyskland väpnat sig ända till tänderna mot hvarje försök att åstadkomma någon slags öfverenskommelse folken emellan, anhåller jag att få uppläsa några rader ur motiven till den nya tyska myntlagen. Det heter der i öfversättning: "Från försöket att åstadkomma ett internationellt mynt måste man alldeles afstå. Den närvarande ställningen låter icke förmoda, att en öfverenskommelse angående ett dylikt mynts vikt och finhet så snart skall kunna uppnås, helst i en sådan öfverenskommelse utom Europas hufvudnationer äfven Amerikas Förenta Stater i hvarje fall måste delta. Tager man således någon hänsyn till en internationel myntförening måste under alla omständigheter den nationela myntreformen fördröjas. Helt och hållet oafsedt svårigheten att åstadkomma en öfverenskommelse angående ett gemensamt mynt, uppställa sig mot antagandet af ett så kalladt verldsmynt så viktiga betänkligheter, att, oaktadt allt det intagande, som tanken på ett gemensamt, öfver hela den civiliserade världen utbredd myntsystem för menniskoanden onekligen medför, man knappt tors tänka på uppnåendet af detta ideal-tillstånd i myntväsendet." Sedan derefter genomgåts desärskilda punkter, som en dylik öfverenskommelse måste innehålla i afseende på det internationela myntets finhet, medium, slitningsgräns, slitna mynts invexling och den noggranna kontrollen öfver myntverken, anföres ytterligare ett skäl, hvars underhållighet synes mig vara alldeles tydlig, men som på samma gång visar, att man

sökt upp allt, som syntes kunna innebära ungefär denna uppmaning till hela världen: Tala aldrig med oss om den saken. Det säges nemligen litet längre ned: "Vidare är det ett genom de båda sista årtiondenas erfarenhet fullständigt bestyrkt faktum, att det, oaktadt stränga förbud, är omöjligt att ur cirkulationen utestänga pappersvalutorna från grannländer, som hafva ett öfverensstämmande myntsystem. Då ett internationelt myntsystem blifvit antaget, hotas sålunda hvarje enskild stats penningcirkulation att blifva utsatt för de olägenheter, hvilka äro en följd af ett grannlands alltför stora banksedels- eller värdepappers-emission. Att en sådan fara icke är så obetydlig, visar en blick på bank- och finansförhållandena just i de länder, med hvilkas myntsystem vårt skulle bringas i öfverensstämmelse. I Frankrike är det tvångskurs på banksedlar och i Österrike, som lämpat sina guldmyntningar efter franc-systemet, har pappersvalutan ännu icke kunnat återuppbringas till pari. En internationel myntförening med den europeiska kontinentens nationer på de vilkor, som för närvarande kunna erhållas, saknar garantier, som icke kunna undvaras, och hotar att göra den enskilda deltagande statens mynt- och värdepappers-politik beroende af beslut från grannstaterna, på hvilka hon i sin ordning icke har någon inverkan." Jag behöfver icke påpeka, huru oriktigt detta sista resonnement i sjelfva verket är, ty deraf att man antager ett främmande lands *mynt* såsom cirkulationsmedel, behöfver alls icke följa, att man också såsom cirkulationsmedel erkänner dess *sedlar*. Det anförda visar likväl att man icke vill höra talas om någon öfverenskommelse i denna väg, och med den ihärdighet, med hvilken de preussiska statsmännen visat sig fullfölja sina syften, torde det dröja icke blott de tio år, den med Danmark och Norge afslutade konventionen skulle omfatta, utan mycket längre, innan man kan tänka på en sådan internationel myntförening.

En annan anmärkning gjordes också deremot, att kommissionen icke bibehållit den gamla svenska benämningen riksdaler i stället för krona. Med afseende derpå har redan en föregående talare svarat, att, vid den tid kommissionen sammanträdde i Köpenhamn, man icke vågade förutsätta att det nya myntets värde skulle blifva alldeles lika med den gamla riksdalerns. För min del hade jag alltid tänkt mig en mellangift af omkring en procent, och hvad beträffar bekvämligheten i afseende på Riksbankens sedlar, så, om man också icke på dem behöfver ändra *benämningen*, behöfver man dock ändra den nuvarande bestämmelsen om inlösning med 12-lödigt silfver i fall guldfot antages. Då dessutom, i följd af guldfotens antagande, vissa förändringar måste vidtagas åtminstone i afseende på de smärre sedlarne, hvilket åter torde föranleda vissa förändringar i hela sedel-systemet, så läser icke den framställda anmärkningen förtjena något afseende.

Slutligen måste jag upptaga ett par anmärkningar, som blifvit gjorda med afseende på skiljemyntet. Den ena anmärkningen var den, att här icke såsom i den latinska myntkonventionen fastställts det maximum af skiljemynt, som finge utgifvas, beräknadt efter antalet innebyggare i de kontraherande länderna. Det är med särdeles

nöje jag i denna fråga anför ett yttrande af Professor Broch, hvarest han förklarar, att kommissionen gjort ganska rätt, då den icke fastställde ett sådant maximum. Jag tror också, att det finnes andra sätt att förekomma ett alltför stort utgifvande af skiljemynt, hvilka hafva kraftigare verkan än fastställande af ett sådant maximum. I detta afseende bör uppmärksamhet fästas angående bestämmelsen om silfvermyntens billonering eller undervärde, som vid de större mynten icke är mera än $\frac{2}{3}$ af hvad den är enligt latinska myntkonventionen; och om man vidare betänker, att det erfordras icke så obetydligt med koppar för att gifva ett större parti skiljemynt dess rätta kopparhalt, äfvensom att myntningskostnaden är rätt anseelig, så tror jag icke att det för staten finnes någon synnerlig frestelse att i alltför stor skala låta mynta och sprida skiljemynt. Den gjorda jemförelsen med en bank, som skulle ega obegränsad rätt att utgifva sedlar, endast under förbehåll om deras inlösen, kan icke vara riktig, såvida staten icke uppträder såsom låneanstalt och utlemnar lån i skiljemynt åt hvar och en som ställer erforderlig säkerhet. Men då skyldigheten att mottaga skiljemynt är inskränkt inom ett ganska måttligt belopp, något mindre till och med än det som är fastställt inom de länder, som tillhöra den latinska myntkonventionen, synes det som vore all anledning till farhågor genom otillbörligt utgifvande af skiljemynt aflägsnad.

Den andra anmärkningen gällde, att ju större område skiljemyntet hade att cirkulera öfver, dess större blefve också faran för att detsamma blefve förfalskad. Med områdets storlek har man väl här menat antalet af de personer, som begagnade skiljemyntet. Om vi förut måst hafva skiljemynt för fyra millioner människor och vårt skiljemynt hädanefter komme att användas af ytterligare fyra millioner, så skulle visserligen risken för förfalskning blifva fördubblad, men då den hittills visat sig vara särdeles obetydlig, så torde denna fördubbling icke föranleda någon särdeles stor våda, och Sverige i detta afseende således icke komma i mycket sämre ställning än förut. Tyskland måste hålla skiljemynt för fyratio millioner människor och risken är der följaktligen fem gånger större än den här skulle blifva. I Frankrike är förhållandet ungefär detsamma. I England med dess ett par och trettio millioner är risken fyra gånger så stor, i Ryssland tio gånger så stor. På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga, vill det synas som man icke behöfver göra sig någon oro härutinnan.

Friherre Sprengtporten: Efter den långa och sakrika öfverläggning, som här egt rum, skall jag icke besvära Kammaren med något längre anförande, utan begagnar endast tillfället att förklara, att då jag för min del hyser vissa betänkligheter i afseende på så väl gagneligheten som i viss mån beträffande verkställbarheten af den konvention, hvarom i första punkten är fråga, och då jag jemväl gör rättvisa åt de anmärkningar, som här blifvit framställda, så förenar jag mig med de talare, som yrkat återremiss af denna punkt.

Många ledamöter hördes nu ropa på proposition.

Herr Wallenberg: Friherre Skogman hade anført motiven till den tyska myntordningen, såsom bevis att man i Tyskland icke vill veta af att något annat land ansluter sig till det nya tyska myntsystemet. För min del förstår jag icke dessa motiv på samma sätt, utan jag betraktar dem endast såsom en ursäkt för att Tyskland sjelf uppställt ett alldeles nytt system. Men åtgärden föranledes deraf att man fort ville komma ifrån de sju äldre gängse räknesätten i Tyskland och det är i alla fall rimligare att ett rike med minst fyratio millioner människor och oerhörda resurser uppställer ett eget nytt myntsystem, än att tre smärre stater, som icke tillsammans räkna mer än $7\frac{1}{2}$ millioner människor, *också* försöka att förvåna världen med ett nytt myntsystem, i stället för att, såsom klokheten bjuder, *ansluta sig till något redan förut bestående af tabrikare nationer antaget.*

Men det var emellertid icke huruledes man tyder motiveringen i det tyska myntförslaget, som föranledde mig att ånyo begära ordet, utan skedde det med anledning af Herr *Werns* yttrande, deruti han behagade sammanblanda två särskilda punkter af mitt förra yttrande. I den ena begärde jag att den af Riksdagen på grund af Kongl. proposition antagna lag af den 31 Juli 1868, angående prägling af karoliner, *icke* måtte onödigtvis upphävas. I den andra tillät jag mig uttala en framtidstanke, som icke är ny, angående de chancer som den internationella myntfrågan kunde ega. En hvar torde lätt inse den väsendtliga skilnaden emellan dessa båda frågor. Det är klart att om jag på det spekulativa området kastar en blick in i framtiden, så får sådant icke förblandas med hvad jag yttrat angående det faktiska förhållandet, att vi länge haft och ännu hafva ett internationelt guldmynt, hvilket Herr Finansministern icke synes kunna fördraga, änskönt det icke på något vis kan sägas stå i vägen för hans kända planer.

Herr Finansministern har likväl anført: "Det vore långt från mig vilja anderskatta den sträfvan efter ett internationelt mynt, som låg till grund för den åsigten, och ehuru jag nu ej kan omfatta densamma, anser jag dock möjligt att den framtid kan komma då det ännu en gång kan vara på sin plats."

Huru står detta yttrande tillsammans med hans handlingssätt? Inser man icke att allt det arbete, som blifvit nedlagdt på utvecklingen af den internationela myntreformen, kan anses bortkastadt, när man nu ej vill tillåta att det *enda* internationela mynt vi hafva må få fortfarande finnas till? Man afbryter icke en sådan frågas utveckling, ifall man verkligen anser, att den ännu en gång kan komma på dagordningen.

Men det af mig nu citerade yttrande skyndar Herr Finansministern att sjelf vederlägga då han anför: "I denna fråga kan mycket sägas, och jag vill ej motsäga hans påstående, att man skulle kunna tänka sig avslutandet af en konvention, enligt hvilken, om Sverige insisterade derpå, det skulle för Sverige fortfarande vara *tillåtet* (?) att utmynta karoliner. Men jag frågar, hvartill skulle det tjena och hvilken risk skulle det ej medföra?" Vidare heter det: "Det vore onekligen ett fortsatt sträfvan-

de efter något som man i princip öfvergifvit.“ Här hafva vi öppet framlagdt att det varit möjligt för Sverige att få en myntkonvention samt *derjemte* att fortfarande “tillåtes“ utmynta karoliner, men Herr Finansministern har aldrig kunnat fatta, hvartill ett internationelt mynt kan tjena! Dess funktioner äro för honom lika obekanta, som för mig “risken“ att utmynta karoliner. Han har “i princip“ öfvergifvit all internationel sträfvan; bortkastat all tanke på en gagnande samfärdsel i myntväsendet med andra länder, utom tvänne af våra tre grannländer. Uti hans sträfvan ligger såsom yttersta mål *Sveriges isolering*, hvilken jag beklagar. Det internationela myntet, som vi haft, har varit till gagn för handel och sjöfart och skulle med hvarje år mer och mer hafva blifvit det, och ehuru hvad som länder dessa intressen till fördel icke nu anses vara af någon vikt, så borde väl åtminstone det, som är till *nytta* för handeln och sjöfarten, men icke till *skada* för någon, ej behöfva undanrödjas. Det väcker dessutom mindre uppseende, att vi nu upprätta ett litet skandinaviskt myntsystem, om karolinen får stå kvar såsom representant för den riktiga tanke, som helt nyligen varit de begge statsmakternas. Det nya myntet man ämnar låta prägla kan nog vara bra här *hemma*, men lyckas aldrig erhålla något prägelvärde i främmande länder, ty systemet blir för obetydligt att kunna blifva mera allmänt bekant, och lättfattliga jmförelsepunkter mellan dessa nya mynt och de uti det öfriga Europa gängse guldmynthen saknas helt och hållet.

Såsom sitt sista ord i frågan om karolinernas utdömande anför Herr Finansministern “att det skulle kunna blifva en god spekulation att mynta karoliner der myntningskostnaden är så ringa och skicka ut dem till Frankrike“. Myntningskostnaden är icke högre i Frankrike än den varit här; den är *lägre* i Belgien, der man kan utmynta guldmünt till 1 pro mille och ommynta sådant guldmünt, der halten icke behöfver ändras, för den ringa kostnaden af 0,5 pro mille. Dessa uppgifter har jag från en af de sakkunnigaste, den utmärkte vetenskapsmannen *Stas*, som under en följd af år varit inspektör öfver myntverket i Brüssel. Det blir således för mig outgrundligt både att det skulle blifva “en god spekulation“ att hitföra guld, för att låta utmynta karoliner och skicka ut dem till Frankrike, samt att slagskatten nu behöfde höjas till 3! pro mille. Visserligen anför Herr Finansministern, att slagskattens höjande afsett “ingalunda att skaffa staten någon fördel utan tvärtom för att *bereda den enskilde en fördel* genom säkerheten att slagskatten ej kan sättas *högre* än i konventionen“. På sådana skäl kunde man ju sätta slagskatten till hvilken siffra som helst och man får då tacka för att, om ingen annan grund för tillökningen af 67 procent kan uppgifvas, den siffran ej blef tillskuren ännu högre.

Herr Finansministern tillägger icke liqvider med guldackor någon vikt, då han kan tala om att man, istället för att liqvidera dermed, bör kunna *i tid* aflemna dem till utmyntning, för att kunna liqvidera med mynt. En upplysning, som just visar hvad jag påstått, att genom införandet af 2 hufvudmynt uppkomma olägenheter och prejeri. Bristen på en noga definierad *myntenhet* borde både kunna erkännas

och

och arhjälpas, utan att derigenom någon rubbning uti det föreslagna myntsystemet behöfde ega rum.

Då yttranden här blifvit fällda om förhållandena i Frankrike och särskildt framhållits, att Frankrikes banksedlar nu gå med tvångskurs, så förtjenar det att jemväl uppgifvas, huru stort det *agio*, som nu der existerar mellan banksedlar och guldmynt, är och jag kan i detta afseende upplysa, att den sista noteringen var $\frac{1}{10}$ procent, som innehafvare af franska banksedlar måste erlægga för att bekomma motsvarande guldmynt. Besinnar man att under två års tid hafva oerhörda penningesummor blifvit af Frankrike utbetalda och att i öfrigt handel och industri der lidit af kriget, så bör det väcka beundran att banksedlarne fortfarande åtnjuta ett så stort anseende, änskönt de icke vid anfordran invexlas. Jag kan för öfrigt icke instämma i den tonart, som genomgår många af de yttranden, som blifvit här fällda angående detta land. Den vittnar om fullkomlig brist på sakkännedom. Det är en sanning att Frankrike gjort förluster på krigets skådeplats och i följd deraf dess stora politiska inflytande för tillfället minskats. Men på det *ekonomiska* området har franska nationen visat en lifskraft och en hederskänsla, som icke lemna något öfrigt att önska, men ganska mycket för andra att afundas och eftersträffa.

Herr Finansministern har om den latinska myntkonventionen yttrat, att "hela systemet var förfeladt" samt framhållit att den nu föreslagna konventionen vore bättre, då den bestämde att man kunde återsända öfverflödigt skiljemynt. Jag ber att få upplysa att precis samma rättighet har man enligt den latinska myntkonventionen och att i intet hänseende är det nu föreliggande förslaget bättre hvarken genomtänkt eller nedskrifvet. Då emellertid Herr Finansministern medgifver att "man kan komma att göra invändningar mot för stort utsläppande af skiljemynt", så har jag genom detta benägna medgifvande fått rätt deruti, att *någon begränsning*, någon siffra, som icke fick öferskridas, borde hafva varit i den föreslagna myntkonventionen intagen. Jag anhåller fortfarande om återremiss.

Talrika rop på proposition hördes ånyo.

Herr Rydqvist: Jag vet alltför väl, från hvilket håll de rop på proposition, som nu höras, komma, men jag har ingenting att förebrå mig, ty jag har icke förr än nu kunnat erhålla ordet, och min framställning om öfverläggningens uppskjutande till aftonens plenum har ej vunnit afseende. En fråga af den omätliga vikt, som denna, hvilken icke så obetydligt berör hvarje svensk medborgares intressen, skulle i hvarje annat land upptaga 2, 3, 4 måhända 10 parlamentssessioner; här åter blir man otålig och ropar på proposition, om den icke blifvit slutligen afgjord på första dagens förmiddag. Jag beklagar i sanning, att en sådan begränsning af diskussionen skall vilja göra sig gällande, och vill för min del förklara, att en mängd högst beaktningsvärda omständigheter rörande denna fråga ännu icke blifvit vidrörda, och icke heller, i anseende till tidens kort-

het, kunna komma under ompröfning, ehuru de deraf äro högeligen förtjenta.

Under sådana förhållanden finner jag mig nödsakad att fästa uppmärksamheten allenast vid några få af de många viktiga frågor, som här borde moget öfvervägas, och vill då först och främst tillse, huruvida det för Sverige, som, alltsedan det fick verkligt mynt, haft silfvermyntfot, nu må anses vara absolut nödvändigt att antaga, snart sagdt, hvilket myntsystem under hvilka vilkor som helst, för att genast kunna öfvergå till guldmyntfot. I detta hänseende tillåter jag mig nämna, att faran för dröjsmål ännu någon tid med ombyte af myntsystem icke bör anses vara så alldeles öfverhängande, då man antager, att ännu i denna stund det finnes endast $192\frac{1}{2}$ millioner menniskor, som begagna guld till myntfot, under det att 72 $\frac{1}{2}$ millioner räkna i silfver. Här af vill det synas, som om det icke öfverallt i hela världen ansåges så vådligt att ännu begagna silfver till värdemätare. Då man vidare under långliga tider haft silfver till myntfot och ämnar öfvergå till ett annat myntsystem, grundadt på guld, är det väl något, som man i alla händelser nogha bör tänka på, hvilket system man skall välja. Här deremot synes man fästa obetydlig vikt vid denna fråga. För några år sedan påyrkades, riksdag efter riksdag, dels genom enskilda motioner, dels genom Kongl. propositioner, ändring i 72 § Regeringsformen, på den grund, efter hvad som allmänt då utsades, att man önskade antaga franc-systemet, för hvilket man då för tiden hade de mest starka sympatier. Denna åsigt gjorde sig gällande till och med på våren 1870, och min fulla öfvertygelse är den, att hade 72 § Regeringsformen då icke haft den ordalydelse, som den hade, så skulle man hafva försökt förmå oss att då genast antaga franc-systemet. Inträffade så emellertid samma år de kända krigsförhållandena, och genast kastade man franc-systemet öfver bord. Nu åter har man omfattat ett alldeles nytt system, det skandinaviska, bygd på helt andra grunder, och af beskaffenhet i öfrigt, att, hvilka förtjenster detsamma i vissa hänseenden må kunna tillerkännas, förtjenster, hvilka jag för min del ingalunda vill underskatta, men icke heller öfverskatta, hvarken dess fördelar eller olägenheter ännu blifvit med tillbörlig sakkännedom, grundlighet och opartiskhet beaktade och framlagda i det offentliga. Hufvudsakliga skälet, hvarför Sverige nu egentligen borde besluta sig för antagandet af detta system, skulle vara att söka i de olägenheter, som uppstå derigenom, att de danska och norska silfvermynten äro $\frac{10}{100}$ procent sämre än det svenska, och därför i vissa delar af vårt land uttränga det sednare. Dessa olägenheter kunna visserligen icke bestridas, men de drabba väl egentligen endast gränsbefolkningen eller hufvudsakligen Malmöhus län, till någon ringa del Bohus län samt delar af Wernland och Jemtland; men sedan Sammansatta Utskottet i sitt betänkande, som för öfrigt är stiliseradt med mycken advokatorisk skicklighet, framhållit dessa olägenheter för nämnde provinsdelar såsom mycket behjertansvärda, kommer Utskottet på sidan 46, då det är fråga om att konvertera efter värdeförhållandet 1:15,81, till ett helt annat resultat. Utskottet säger då, att en förlust af $\frac{1}{2}$ eller till och med ett helt öre på riksdalern är

en bagatell och anser under sin värdighet att beakta en sådan förlust. Samma procentsiffra, som Utskottet, då det gäller hela riket, anser vara en småsak, förklarar Utskottet deremot, då det gäller hufvudsakligen Malmöhus län, hela riket böra förena sig om att undandröjda. I öfrigt äro olägenheterna af skiljaktiga mynt för inbygggarne i provinser, gränsande intill främmande länder, omöjliga att förekomma till dess ett universelt, eller fullt internationelt myntsystem kan komma att göra sig gällande, hvarpå man åter sannolikt ännu i sekler torde få vänta. Och hvilka äro väl *våra* olägenheter i detta hänseende, jemförda t. ex. med Hollands, hvad angår dess myntförhållanden till Belgiens och Tysklands, eller Belgiens till Tysklands och Hollands? Att ej tala om de hvarandra angränsande ländernas olika mått- och vigtsystem, hvilka utan all fråga i det stora hela föranleda vida större olägenheter och förluster, än de olika mynten.

Vidare anser jag mig böra något uppehålla mig vid den punkt, som handlar om skiljemyntet. Som bekant är, har Utskottet, i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, tillstyrkt, att allt skiljemynt för de tre länderna skulle vara lika och till visst belopp utgöra lagligt betalningsmedel i alla tre länderna. I denna del anhåller jag att få citera ett kort stycke ur 1870 års myntkomité's utlåtande, lydande som följer: "Deremot vilja komiterade uttala den åsigten, att dessa internationela öfverenskommelser icke böra utsträckas längre än till sjelfva guldmynt-systemet. De äro möjliga och lämpliga i afseende på utprägling och invexling af de *verkliga* mynten samt å dessas giltighet såsom betalningsmedel, derfore, att dessa mynt icke skola gälla för något annat eller mer, än som svarar mot den myckenhet ädel metall de innehålla och emedan de af det skälet både kunna och böra öfverallt finna användning. Men de äro hvarken lämpliga eller behöfliga med afseende å de mynt, som i hvarje guldmyntsystem måste användas såsom fyllnadsmynt och som bytesmedel för den mindre handeln, och hvilka icke kunna erhålla karakteren af verkligt mynt, samt för ett land sådant som Sverige icke behöfva afpassas för andra än landets egna behof". Så yttrade sig, som sagdt, 1870 års myntkomité, i hvilken två ledamöter af denna Kammare, efter hvad bekant är, voro medlemmar, men hvilka i denna del icke varit af skiljaktig mening. I öfrigt har under diskussionen blifvit upplyst det kända förhållande, att i de så kallade latinska länderna tillerkänner 1865 års myntkommission icke ens *guldmyntet*, än mindre silfvermynten *tvångskurs* i de andra konventionsländerna, eller egenkapen att der vara lagligt betalningsmedel. Och om *bronsmynt* nämnes ej ett ord i nyssnämnda konvention. Här åter skulle både silfver- och bronsmynten erhålla tvångskurs: en hvar skulle vara skyldig, antingen han ville eller icke, till visst belopp i liqvid emottaga svenska, norska eller danska dylika mynt. En sådan myntkonvention, hvars vådor en hvar lätteligen torde kunna inse, och hvars like naturligen icke finnes i hela den kända världen, vill åtminstone jag för min del icke godkänna.

Om jag också skulle vara ensam om den mening, som jag nu går att framlägga, måste jag likväl yttra den, för att få den i proto-

kollet antecknad. Den rörer frågan om myntets *billonering* eller på svenska *försämring*. Sverige har visserligen flera gånger under de sednare århundradena, i likhet med andra länder, för nöds skull måst göra myntförsämringar, men för min del kan jag icke med min röst bidra till att vi nu 1873, under aldeles motsatta finansiella förhållanden, skulle försäma vårt silfvermynt med 6 å 10 procent. I afseende å denna fråga förekommer i Utskottets betänkande en motivering, som synes mig, lindrigast sagdt, besynnerlig. Jag skall emellertid icke nu uppehålla Kammaren med att ingå i någon vederläggning deraf, men jag kan icke underlåta att påpeka, att Utskottet slutar med det yttrande, att det så kallade skiljemyntet skall betraktas icke efter det *myntvärde* det har, utan efter dess *prägelvärde*, på samma sätt som *banksedeln*. Vore detta resonnement riktigt, så vore det ock fullkomligt likgiltigt, huru mycket fint silfver ett myntstycke innehöle. Efter den föreslagna konventionen skulle en riksdaler eller krona innehålla 141,15 korn fint silfver; men lika gerna kunde det då, efter Utskottets förmenande, innehålla allenast hälften, fjerdelen eller sjettedelen deraf, då det endast är *prägeln*, som gifve skiljemyntet värde. Eljest hade jag föreställt mig, att om man å icke egde ett mynt, som har ett världsvärde efter prägel, hvilket allenast är förhållandet med den engelska sovereign'en och den spanska piastern, så fick man i allt fall i alla länder, utan undantag, ungefärliga värdet af det fina guld eller silfver, som innehölls i det mynt som utbjöds, och att således t. ex. om ett myntstycke med prägeln 1 R:dr innehöle 6 ort finsilfver, men ett annat myntstycke med samma prägel allenast 1½ ort dylikt silfver, så egde det förre, i jämförelse med det sednare, *städse* 4 gånger högre värde. Hittills hafva vi haft och hafva ännu i vårt land full valuta för vårt silfvermynt, från speciedalern ända ned till tioöret, i de 75 procent fint silfver, som det innehåller. Hundra riksdaler i silfver innehålla nemligen 200 ort tolfödigt eller s. k. myntsilfver, det vill med andra ord säga 150 ort sextonödigt eller fint silfver; och dessa 160 ort finsilfver äga, efter ett sedan länge och ännu gällande pris af 66 R:dr 67 öre per skålpund, ett värde af jemnt 100 R:dr. *Prägelvärdet* i vårt nu gällande svenska silfvermynt är således fullt lika med *metallvärdet*; prägeln vitsordar därför en *sanning*, ej en *osanning*, och reser jag med detta mynt till hvilket land som helst i världen, vore det ända till Kina eller Japan, så finnes det öfverallt vexlare eller guldsmeder, af hvilka jag alltid får tillbaka, åtminstone i det närmaste, värdet af finsilfret, det vill här säga: i det närmaste myntstyckenas *prägelvärde*. Men det får jag deremot icke, om jag eger ett mynt, som innehåller sex å tio procent mindre finsilfver än prägelvärdet angifver. Det är dessutom, efter min åsigt, så mycket mera obehöfligt och obehörigt att nu på detta sätt försäma vårt silfvermynt, som till och med de talare, eller åtminstone flere af dem, hvilka i allo försvarat konventionen, uttryckligen hafva förespeglat möjligheten af att vi redan inom tio år härefter kunde komma att åter antaga ett nytt myntsystem, vare sig det franska eller det tyska. Sedan vi deprecierat vårt navarande silfvermynt, finge vi då nöjet att, efter en kort tids förlopp, utmynta ännu ett tredje slags silfvermynt; och skulle utvexlin-

gen från Riksbanken ännu en gång inställas, ny realisation beslutas — hvilket väl låter tänka sig — finge innehafvarne af det nya silfverskiljemyntet för många millioner oförskyldt lida 6 å 10 procent förlust på skilnaden emellan prägel- och finsilfvervärdet. Slutligen, och för att med ett exempel visa, hvartill ett så beskaffadt steg, som det här föreslagna, skulle kunna föranleda, vill jag antaga, att konventionen icke komme till stånd, utan att den blefve förkastad t. ex. af Norge, i hvilket fall jag förmodar, att den komme att förfalla, då det är tre länder, som ingått densamma; men att det oaktadt både Danmark och Norge, eller ett af dessa länder införde decimalsystemet och i öfrigt antoge de utmyntningsgrunder för silfvermyntet, som här blifvit framställda. Ett sådant förhållande låter ju tänka sig, och jag frågar då, om Sverige, med bibehållande af 75 procent finsilfver i sitt mynt, i sådant fall skulle vilja utbyta, utan mellangift, sin silfverriksdaler mot en billonerad dansk eller norsk krona? Jag hemställer till hvar och en, om han till pari skulle vilja emottaga ett mynt, som är 6 å 10 procent sämre än vårt eget? Med dessa anmärkningar tror jag mig till fullo hafva visat, hvad våda det kan medföra att onödigtvis göra en myntförsämring, och då Kammaren icke lärer vilja åhöra några flera erinringar och betänkligheter i sak beträffande den föreslagna konventionen, är väl lämpligast, att jag redan nu afstår från ordet.

Herr Nordström: Då det vill synas, som om debatten nu nalkades sitt slut, anhåller jag att få göra en hemställan i ämnet. Uppenbart synes det mig vara att, då de ur olika synpunkter nu framställda skäl för och emot myntkonventionen till sin vikt med hvarandra jämföras, skäl för den mening, som afstyrker konventionens antagande, nu väga relativt mest; och behöfver man icke fördjupa sig i mynt- och finansvetenskapens historia, för att öppet uttala detta. Uppenbart synes det mig ock vara, att af de tre, nu till pröfning framlagda lagförslag, myntlagen aldräförst bort tagas under diskussion och afgörande, dernäst den så kallade konverteringslagen, och slutligen, i den händelse att de två förstnämnda blefve godkända, frågan om myntkonventionen, eller huruvida det vore nyttigt för vårt samhälle att ingå på den konvention, som har till ändamål att inom de tre skandinaviska rikena införa ett till standard, skrot och korn, skiljemynt och benämningar gemensamt myntsysteem. Att i serien af de tre lagförslagen myntkonventionen erhållit första numret, torde ej kunna betraktas annorlunda än såsom en tillfällighet, eller måhända såsom en följd af den courtoisie, man ofta plägar egna åt internationala frågor; men om, sedan konventionen blifvit antagen, det hände, att Kammaren funne sig, till följd af behörigt afseende på bestämmande rättsgrunder, icke kunna till alla delar gilla konverteringslagen, hvad betyder då antagandet af myntkonventionen? För att undvika ett sådant kollisionsfall, hemställer jag vördsamt, att denna konvention, derest den ansåges böra bifallas, antoges tillvidare endast under förutsättning, att äfven konverteringslagen vinner bifall, och att deremot, derest den sednare skulle falla, ej heller den förra finge såsom definitivt antagen anses.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan, dels af *Herr Nordström*, att densamma skulle bifallas, dock med det förbehåll, att jemväl de öfriga båda lagarne blefve af Riksdagen antagna; och dels slutligen att Utskottets merberörde hemställan skulle återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades talrika och starka Ja jemte åtskilliga Nej, förklarade sig hafva funnit Ja öfvervägande.

Efter det votering äskats, hemställde Herr Grefven och Talmannen, att återremiss af Utskottets hemställan skulle utgöra kontraposition vid voteringen, och då dervid svarades många Ja, blandade med Nej, förklarade sig hafva funnit Ja öfvervägande.

Till följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som bifaller Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets å sidan 24 af betänkandet N:o 1 gjorda hemställan om antagande af den utaf Kongl. Maj:ts med Norge och Danmark afslutade myntkonvention, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas denna hemställan.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—87.
Nej—14.

Den vidare föredragningen af Betänkandet uppsköts till eftermiddagens sammanträde.

Anmälades och bordlades från nedannämnde Utskott samt Andra Kammaren ankomna Utlåtanden, Memorial, Betänkanden och Protokollsutdrag, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 62, i anledning af väckt motion om förmedling till $\frac{1}{2}$ mantal af nyhemmanet Österskog, $1\frac{3}{4}$ mantal kronoskatte i Högstrums socken Runstens härad af Calmar län;

N:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om pension för förre Häradsskrifvaren H. Larsson;

N:o 64, i anledning af erhållen återremiss å en del af 12:te punkten utaf Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10;

N:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga förslag om höjande af aflöningen för åtskillige vaktbetjente;

Lag-Utskottet:

N:o 28, i anledning af Andra Kammarens återremiss i vissa delar af första punkten i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 17, innefattande förslag till förordningar angående dels ändring i vissa delar af kyrkolagen med dertill hörande författningar, dels främmande trosbekännare och deras religionsutöfning;

N:o 29, i anledning af återremiss af andra punkten i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 15, rörande ett tillägg till 52 § i gällande legostadga;

Andra Kammararen:

N:o 210, med delgifvande af Kammararens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 22, angående väckt förslag om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om indragning af Kongl. Krigs-hofrätten m. m.;

Första Kammararens Tillfälliga Utskott:

N:o 5, angående väckt fråga om utsträckning af pensionsrätten för folkskolelärare;

N:o 6, med anledning af Andra Kammararens genom protokollsutdrag delgifna beslut angående sättet för folkskoleinspektörers tillsättande;

N:o 7, angående ifrågasatt revision af lagstiftningen rörande sprängämnen tillverkning, vård och försäljning.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Den 19 April, e. m.

Lördagen den 19 April 1873.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen samt protokollet för den 5 dennes f. m.

Fortsattes föredragningen af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Betänkande N:o 1, angående antagandet af en för Sverige, Norge och Danmark afslutad myntkonvention samt dermed sammanhängande lagar.

Förslag till Lag om Riksmünt.

§§ 1 och 2.

Biföllos.

§ 3.

Herr Nordström: Jag kan icke inse, hvarför man nödvändigt skall införa benämningen "krona", då på annat ställe är gifvet tillkänna, att riksdaler och krona skola i värde anses vara detsamma. Hvarför skall man då göra en ändring i namnet, då sjelfva väsendet är oförändradt? Jag skulle önska få af vederbörande upplysning om, på hvilka grunder denna namnförändring ansetts vara nödig.

Herr Statsrådet Wærn: Namnet "krona" har blifvit i konventionen antaget derföre att man ansåg benämningen riksdaler lätt kunna gifva anledning till förvecklingar, då i Norge finnes ett mynt, speciedalern, som vanligen kallas daler, och i Danmark rigsbanksdalern plägar benämnas rigsdaler, samt äfven i Sverige vi haft flera slags riksdaler. Af denna orsak har man antagit ett nytt namn och jag ber att få erinra, att detta namn finnes intaget i konventionen, hvarföre det numera torde vara omöjligt att i detta afseende göra

någon förändring, äfven om man vore af samma åsigt som Herr Nordström.

Herr Nordström: Huruvida allt som nu i konventionen förekommer egentligen der bort hafva sin plats, må nu lemnas derhän. Bestämmelser angående skrot och korn och myntens underafdelningar borde väl der intagas, men namnet borde hvarje stat för sig ega rätt att bestämma. Att det i Norge anses behöfligt att antaga namnet *krona*, eller annat namn på motsvarande valör, har sin förklaring deri, att norrmännen nu icke hafva annat än specien såsom räkneenhet, och om de för framtiden vilja förändra sitt myntsystem, med antagande af en annan enhet, är det naturligt, att de önska få ett nytt namn på det mynt, som skall blifva enheten; men detta utgör väl icke något tillräckligt skäl för oss att förändra namnet på vår myntenhet, som väl stricte taget är räkneenhet, men dock i den allmänna samfärdseln inom landet gör tjänst både såsom mynt- och räkneenhet.

Friherre von Schwerin: Den nu gjorda anmärkningen förefaller mig vara af ganska ringa vikt. Jag tror det vara likgiltigt, hvilken benämning man antager, blott myntet blir lifaktigt; och jag hoppas, att detta skall komma att lefva länge och blifva till glädje för de skandinaviska länderna.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§§ 4—8.

Biföllos.

§ 9.

Herr Nordström: Jag har icke kunnat i handlingarne finna någon förklaring, hvarför slagskatten skall på tjugo-kronestycken vara $\frac{1}{4}$ procent och på tio-kronestycken $\frac{1}{2}$ procent. Sjelf inser jag icke heller grunden för denna olikhet, ty att 10-kronestyckena sannolikt komma att utmyntas till större antal, kan väl icke utgöra något skäl för olikheten i slagskatt. För min del ville jag derföre afstyrka att mera än $\frac{1}{4}$ procent får uppbåras såväl för 20- som för 10-kronestyckena i slagskatt.

Friherre Skogman: Den kommission, som var samlad i Köpenhamn, ansåg, att $\frac{1}{4}$ procent vore tillräcklig, men Statskontoret har varit af en annan åsigt, hvarom finnes att läsa på sidan 13 i dess utlåtande, der det heter: "Sedan alla svårigheter numera torde kunna anses vara öfvervunna, synes det sannolikt, att den föreslagna myntningsafgiften skall komma att någorlunda betäcka myntningskostnaderna, om utmyntningen blir så stor, att operationerna kunna fabriksmessigt ordnas och utmyntningen af 20-dalersstyckena kommer

att uppgå till minst dubbelt så stort antal som den af 10-krondalersstyckena, men icke om sistnämnda myntsort i öfvervägande antal blifver att utmynta och icke heller om så högst obetydliga guldpartier skola, hvar för sig, behandlas, som Riksbanken hittills för utmyntning aflemnat." Det är på grund häraf som en förhöjning i slagskatten blifvit gjord. Såsom en jemförelse kan jag meddela att i Frankrike är myntafgiften 6 francs och 60 centimer för kilogram myntguld af $\frac{9}{10}$ hvilket utgör föga mer än $\frac{1}{2}$ procent, och att i Tyskland utgör samma afgift 4 mark per half kilogram eller omkring $\frac{3}{10}$ procent vid myntning af 20-marksstycken, men hälften högre för 10-marksstycken. Då jag således icke kan finna myntskatten vara för högt tilltagen, får jag anhålla om bifall till paragrafen.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jemte det jag anhåller att få instämna med den siste ärade talaren, vill jag erinra derom, att det redan är bestämdt genom den på förmiddagen antagna konventionen, huru stor slagskatten eller myntningskostnaden skall vara, och att man således icke numera kan i detta hänseende göra någon ändring.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§§ 10—13.

Biföllos.

§ 14.

Herr Rydqvist: I den föregående eller 13 § säges, att myntstycke af guld, silfver eller brons, som blifvit vanständt eller genom skafning, filning, borring, tillödning eller annan olaglig åverkan af hvad slag som helst skadadt, skall hafva förlorat sin egenskap af lagligt betalningsmedel, och i den 14:de, att guldmynt upphör att vara lagligt betalningsmedel i förhållande till statens kassor när det genom *nötning* förlorat mer än 2 procent. Här talas således blott om *nötning*, men det finnes också andra sätt att depreciera ett guld- eller silfvermynt, hvilka icke omtalas hvarken i den 13:de eller 14:de §, och det är genom kemisk process. En skicklig guldsmed eller annan i kemi förfaren person kan genom syrelösnigar borttaga betydligt af vigten och göra det så, att när myntet torkat, kan man icke upptäcka någon förändring af myntstycket. Jag har velat fästa uppmärksamheten på detta, då jag sjelf varit vittne till att förgyllning af en silfverpjäs verkställdes med ett par dukater genom en dylik kemisk process. Min erfarenhet sträcker sig visserligen icke längre än till användandet af endast tvänne dukater, men om i stället 100 dukater användes, så hade silfverpjesen naturligtvis kunnat förgyllas på mycket kort tid, utan att dukaterna, när de torkat, synbarligen undergått någon förändring. Jag tror derföre icke att det är tillräckligt att uti paragrafen endast omtalas *nötning*.

Friherre Skogman: Den punkt, mot hvilken den sednaste ta-

laren yttrade sig, var egentligen 13 §, som redan är afgjord, men då hans anmärkning rör en ganska vigtig omständighet, skall jag söka med några ord besvara denna anmärkning. Det är en sanning, att guldmynt kunna genom anfrätning minskas till sin vigt, utan att åverkan är synlig; men jag tror icke man kan påstå, att sådant icke skall vara afsedt i den 13:de §, ty der står "eller annan olaglig åverkan af hvad slag som helst", kan väl deri få ingripas äfven anfrätning. I Tyskland finnes icke någon sådan inskränkning och icke heller någon minimigräns för myntets emottagande i statens kassor, men, då en sådan åverkan kan drivas långt, utan att den är lätt att upptäcka, har det ansetts lämpligt att här införa en bestämmelse, hvarigenom allmänheten får en varning till att gifva akt på de mynt, som gå i rörelsen. Jag anhåller om bifall till punkten.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§§ 15, 16, och 17 samt slutmeningen.

Biföllos.

2:dra punkten eller Utskottets å sidan 38 förekommade hemställan.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, att denna hemställan blifvit besvarad genom Kammarens öfverlagförslaget fattade beslut.

Svarades Ja:

Förslag till Lag om öfvergången till det nya myntsystemet.

§ 1.

Grefve Hamilton, Henning: I slutet af den nu föredragna 1 § i förslaget till lag om öfvergången till det nya myntsystemet göres det ett förbehåll af den rätt emot Riksbanken, som tillkommer innehafvare af dess å silfver lydande sedlar. Det är ganska riktigt, att den som har en sedel utfärdad af Riksbanken, hvilken sedel skall vid uppvisandet inlösas med silfver efter gifna bestämmelser, måste också få silfver, när han presenterar en sådan sedel. Anledningen till detta stadgande är naturligtvis den angelägenhet Riksdagen bör hafva att uppehålla Riksbankens kredit, så att det icke under någon förevändning kan sägas, att Riksdagen gjort en förändring, som i någon mån minskar deras rätt som innehafva Riksbankens förbindelser. Men om Riksdagen har skyldighet att uppehålla krediten för det verk, som är af Riksdagen ensam garanteradt, synes det mig, som skulle samma skyldighet åligga Riksdagen i afseende på de förbindelser, som äro garanterade af både Riksdagen och Konungen, nemligen Riksgälds-kontorets. Det är möjligt att min tvekan om det föreliggande förslagets verkan i detta hänseende ej har någon praktisk betydelse, men jag bör likväl icke dölja den.

Största delen af Riksgälds-kontorets obligationer äro utgifna i utländskt mynt vare sig i preussiska thaler eller pund sterling eller till en betydlig del i mark. I afseende på inlösen af dessa obligationer kommer den myntförändring vi här göra icke att hafva något inflytande, ty hvad pound beträffar betalas de med pounds och vidkommande thaler- och mark-obligationerna måste vi betala dem med tyska mark, antingen vi vilja eller icke, då vi måste underkasta oss den konverteringslag, hvarigenom markens förhållande till thalern blifvit bestämd. Ett annat förhållande eger rum med det ringare antal obligationer, som äro utgifna i svenskt mynt och uti hvilka finnes utsatt, huru mången riksdaler specie, som motsvara det förskrifna beloppet af riksdaler riksmünt. För att undanröjda en ovisshet om deras lydelse har jag här en sådan obligation å 5,000 R:dr, om någon önskar se den. Om nu obligationen är utlottad, sedan lagen blifvit antagen och konverteringen kommer i gång, så förefaller det väl sannolikt, att det för innehafvaren, som presenterar obligationen i Riksgäldskontoret till inlösen, skall vara en fördel att i stället för den bestämda silfverkvantiteten få ett motsvarande antal kronor, nemligen under förutsättning att silfverpriset fortfar att falla i förhållande till priset på guld, men att så skall ske, är icke alldeles visst, och det är åtminstone tänkbart, att vid den tidpunkt, då denna obligation presenteras till inlösen, förhållandena kunna vara sådana att obligationsinnehafvaren kunde vara bättre belåten med att få betalning i den silfverkvantitet, staten utfäst sig att till honom utgifva, än att få ett antal kronor, motsvarande det förskrifna antalet riksdaler riksmünt. Om han då tvingas att i stället mottaga kronor, har staten icke uppfyllt sina förbindelser. Frågan är då, huru något sådant skall kunna förekommas, då man vill göra en konvertering, hvilket jag tagit mig friheten beteckna såsom en något våldsam åtgärd. Man kan icke fortfara att prägla specier, för att kunna ända till fram på 1900-talet verkställa likvider i silfver, om den, som presenterar en dylik förfallen obligation, vill hafva silfver. Detta sätter jag icke i fråga; men man har en möjlighet att göra honom rätt, och detta på ett sätt som står i analogi med det förhållande, som eger rum med vaxlar, som, förskrifna i främmande mynt, skola inlösas i Stockholm. Om en vaxel utställes på ett kontor i Stockholm till att inlösas, är innehafvaren af denna vaxel icke berättigad att få främmande mynt, utan svenskt mynt efter dagens kurs; och jag tror att, om staten vill fullgöra sina förbindelser mot fordringsegarne och icke kränka deras rättigheter, borde ett sådant tillägg införas, att, om icke innehafvare af förfallen obligation, för hvilken silfver är utfäst, åtnöjer sig med betalning i ett mot det förskrifna riksdalertalet svarande antal i kronor, bör han vara berättigad att erhålla betalning efter den mellan silfver och guld för dagen gällande kurs.

Jag hemställer till Utskottets ledamöter, som säkerligen inträngt djupare än jag i denna fråga, och som förmodligen tänkt på detta förhållande, att någon af dem ville yttra sin mening, huru den betänklighet, jag här anført, skulle kunna undanröjdas; eljest anser jag mig böra yrka återremiss, för att Utskottet må taga i öfvervägande

om icke det af mig föreslagna sätt kan antagas eller något annat utfinnas, hvarigenom man blifver betryggad att icke någon kan beskyllda svenska staten att icke vilja fullgöra de förbindelser som den genom vederbörande verk åtagit sig.

Friherre Skogman: Den fråga, som blifvit väckt af den sednaste ärade talaren, är af en ganska genomgripande betydelse. Likväl tror jag att för närvarande dess teoretiska betydelse är större än den praktiska, ty, utan att våga förutspå något hastigt sjunkande af silfrets värde, jemfördt med guldets, är det dock antagligt, att ännu lang tid värdeförhållandet kommer att ställa sig snarare något oförmånligare än för närvarande, och att således en inlösen med kronor, enligt det uppgifna förhållandet af krona till riksdaler, icke skulle medföra förlust för obligationsinnehafvaren. Jag erkänner, att det är omöjligt att med något slags visshet kunna förutsäga, huru detta värdeförhållande kan gestalta sig vid slutet af detta århundrade, ty detta beror bland annat på upptäckten af nya guldager eller nya malmgångar innehållande silfver, och man kan derom ingenting med bestämdhet veta. Men det synes mig vara tydligt och klart, att, om den rättigheten skall medgifvas obligationsinnehafvare att få ut sina fordringar i silfvermynt enligt den möjligen högre kurs silfvermyntet kan få, så böra de äfven afstå från rättigheten att få ut sina fordringar i guldmynt; och man bör då förklara, att dessa obligationer under alla förhållanden skola inlösas med silfver, så att någon optionsrätt icke lemnas innehafvarne. För min del tror jag, att på det hela taget den bestämmelse, som här är införd, är till förmån för obligationsinnehafvarne, och i alla händelser undvikas på detta sätt de nästan ändlösa svårigheter, som skulle uppstå, icke blott vid slutliqviden af obligationerna, utan äfven vid liqviderandet af hvarje förfallen kupong. När dessa kuponger hvarje halfår inlösas, skulle särskilda bestämmelser erfordras, och jag tror, att detta skulle medföra stora besvärligheter, äfven om medelpriset å silfver komme att hålla sig nära till hvad det nu är. Frågan huruvida sådana förbindelser, som lyda å äldre mynt, skola hafva sväfvande värde, är en hufvudfråga vid hvarje myntreform. Jag har redan såsom ledamot af 1869 års komité uttalat mig för en med ens skeende konvertering hufvudsakligen på den grund, att jag tror, att det vore en orättvisa mot en fordringsegare, som har en fordran på grund af en förbindelse utställd af gäldenären i landets då gällande mynt, om denne fordringsegare skulle kunna åläggas att taga emot liqid i detta mynt, sedan det upphört att vara lagligt betalningsmedel man och man emellan och således icke eger den kraft, som den hade när förbindelsen utställdes, nemligen att man dermed kunde hvar som helst köpa sina förnödenheter och betala sina skulder. Jag nekar icke, att betänkligheter kunna uppstå mot en sådan konvertering, men jag har efter långvarigt begrundande kommit till den öfvertygelsen att de olägenheter eller orättvisor, som deraf kunna härflyta, äro obetydliga emot dem, som skulle följa af det sväfvande värdet å mynten. Erkänner man den framställda grundsatsen för Riksgälds-kontorets obligationer, måste densamma tillämpas

äfven i andra förhållanden eller, med andra ord, hela den öfriga massan af förbindelser måste erhålla ett sväfvande värde. Men härvid framställer sig nödvändigt en betänklighet nemligen i afseende på in-tecknade förbindelser. Förutom de uppsägbara förbindelser, som finnas förskrifna till hypoteksinrättningar, finnas in-teckningar till mycket betydliga belopp ställda på uppsägning. Nu är det naturligt, att, om dessa skola betalas efter silfvervärdet och detta befaras komma att sjunka, skola innehafvarne af dessa förbindelser skynda sig att uppsäga dem, för att, om icke indrifva sin fordran, åtminstone söka förmå gäldenären till en omsättning i det nya myntet, för att såmedelst skydda sig mot silfrets prisfall. Men en uppsägning i så stor skala, som detta skulle blifva, komme att skada våra kreditförhållanden på ett vida mera betänkligt sätt än de jemförelsevis obetydliga förluster, som till följd af en fast konvertering möjligen skulle tillskyndas endera parten, ovisst hvilkendera. Min åsigt i detta ämne finnes utvecklad i mitt särskilda yttrande till myntkomitéens betänkande, och det torde nu vara öfverflödigt att derpå vidare inlåta sig. Den som närmare intresserar sig för saken skall der finna skäl framlagda, hvilka tala för den af mig föreslagna enkla metoden, hvarigenom man befrias från allt inflytande af kursvexlingarne och deraf härflytande missnöje och oro i landet. Hvad Riksbankens sedlar beträffar, skulle icke något särskildt förbehåll blifvit gjordt, om icke i afseende å deras inlösen finnes särskildt stadgad i grundlagen. Då ingen annan lagstiftning kan ändra grundlagens bud, måste detta undantag gifvas för Riksbankens sedlar, ehuru jag tror, att denna särskilda bestämmelse kommer att i praktiskt hänseende blifva af så godt som ingen betydelse. Man ser nemligen af revisionsberättelserna om Riksbanken, att i bankens kassor årligen in- och utgå genom insättningar på kreditiv och upp- och afskrifningsräkning m. m. åtskilliga hundratals millioner R:dr och således mångdubbelt mer än hela sedelstocken. Det skall således icke dröja länge, förrän de flesta nu utelöpande Riksbankens sedlar vända tillbaka till banken och der qvarhållas, hvaremot i stället de nya sedlarne lydande å guld komma att utsläppas. Säkerligen skall man komma att förvåna sig öfver den hastighet hvarmed de äldre sedlarne blifva ombytta. Några belopp komma naturligtvis att ligga kvar i gamla skåp och lådor, men att den, som en gång kommer att presentera dem till inlösen, skulle yrka på en liquidation i silfver, anser jag föga troligt. Ty hvarföre skulle han yrka derpå? Han bör väl heldre vilja hafva mynt eller sedlar som kunna användas för de dagliga behofven, än silfver som upphört att vara lagligt betalningsmedel. Det skulle visserligen kunna inträffa, att en spekulant samlade större belopp af gamla sedlar för att i händelse af silfverprisets stegrande få dem inlösta med silfver. Men i ett sådant företag blefve det vida förmånligare att taga ut silfret, icke i form af mynt, utan i form af plantsar, och det står bankstyrelsen fritt att sätta priset på plantsar något lägre än hvad myntet är värdt, såvida icke banken funne för sig fördelaktigare att göra sig af med det prägade myntet, som icke kan användas annat än till nedsmältning för att användas till billoneradt skiljemynt eller till försäljning.

På grund af allt hvad jag haft äran andraga, hoppas jag att man icke skall hysa några betänkligheter mot att antaga den nu föredragna paragrafen, öfvertygad som jag är att den af Grefve Hamilton gjorda anmärkning är af vida mera formel beskaffenhet än af betydelse för de verkliga förhållandena emellan borgenär och gäldenär.

Jag anhåller om bifall till paragrafen.

Herr statsrådet Wærn: Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten på att, huru intressant det ämne än må vara, som blifvit diskuteradt af de båda föregående talarne, är det derom icke fråga i den nu föredragna 1 §, utan der talas om huru guldet skall komma i rörelsen, derigenom att guldmynt snart skola utmyntas och genom Riksbanken tillhandahållas, och huru silfret skall komma ur rörelsen genom att banken qvarhåller detsamma. Det har icke varit omtanken om landets kredit, som föranledt tillägget att banken skall utgifva silfver, när innehafvaren af derå lydande sedlar så påkallar, utan detta är en följd af grundlagens bud. Af denna anledning har man här infört stadgandet att om någon med Riksbanksens sedlar i hand vill för desamma erhålla silfver, så har han dertill rätt, men för öfrigt innehåller paragrafen, såsom sagdt, endast att i den mån guld hinner utmyntas skall det tillhandahållas, och i den mån gammalt silfver inflyter, skall det af banken qvarhållas. Jag kan således icke för närvarande ingå på det ämne, som af de båda föregående talarne blifvit afhandladt, då detsamma icke tillhör den paragraf som nu är i fråga. Jag inskränker mig därför till att anhålla om bifall till den nu föredragna paragrafen.

Friherre von Schwerin: Den anmärkning, som af Grefve Hamilton blifvit gjord mot denna punkt, hade varit mycket lätt att förekomma, om 3 § varit ställd först, hvilken innehåller, att en krona skall vara lika med en riksdaler. Grefve Hamilton medgaf nemligen att, i afseende på våra förbindelser till utländska stater, vi måste betala efter den konvertering dessa länder kunna hafva gjort; och hafva de varit berättigade att konvertera sina lån i guld, måste äfven vi här i Sverige hafva rätt att göra detsamma och förklara en krona lika med en riksdaler. Detta hvad den teoretiska sidan af frågan beträffar. Jag vill nu ingå något på den praktiska. Det förefaller mig klart att ingen kommer att fordra betalning i silfver, ty han kan endast uti industrien använda silfvermynt, som är demonetiseradt, och han får då omsätta det i verkligt mynt, och detta är en dubbel omgång, som jag tror ingen vill underkasta sig. Jag tror därför, att det är utan all vidare betydelse, om silfverpriset stiger eller faller, ty hvar och en torde väl helst vilja få sina fordringar i det mynt, som kan användas såsom lagligt betalningsmedel. Jag yrkar bifall till paragrafen.

Herr Wallenberg: Med anledning af den här uppkastade frågan vill jag icke yrka någon ändring i paragrafen, men jag begagnar detta tillfälle att fästa Utskottets uppmärksamhet på det

önskvärda uti, att man uppsäger alla Riksgälds-kontorets å silfver lydande förbindelser inom viss tid, och att de, som icke då anmäls, måtte förklaras ovilkorligen komma att i det nya myntet betalas. Jag anser att detta går ganska väl för sig, då man anser en öfvergång från den ena till den andra valutan kunna ske utan en noggrann evaluation; men att lemna denna fråga ofärdig kan föranleda trassel och obehag, enär det alldeles icke är säkert, att icke sådana fluktuationer kan blifva en fördel för en fordringsegare att begära betalning i att det. Jag anser således, att denna fråga icke bör skjutas åsido, silfver. tror icke, att den nu föredragna paragrafen behöfver någon men jag utan anhåller jag om bifall till densamma.

Herr Nordström: De talare, som näst efter Herr Grefve Hamilton hade ordet, hafva sökt visa, att det, efter deras åsigt, väl skulle låta sig göra, att arrangera de svårigheter, som i § skulle kunna framkalla. De hafva velat följa ett ackommodationssystem, eftersom de funnit det lämpligt och utan tvifvel äfven ansett vara rätt; men uppmärksamheten torde böra fästas på, att det rätta i lagstiftningsväg bör bedömas ur två hufvudsynpunkter: den ena angår rätt i afseende å formernas vederbörliga iakttagande, den andra rätt i det materiela, som skall utgöra det objektiva föremålet för lagstiftningen. Hvad nu det rätta i formelt hänseende vidkommer, torde icke någon, som egnat ett allvarligt öfvervägande åt detta ärende, kunna neka till, att den fråga, som i konverterings- eller öfvergångslagförslaget förekommer, är af civillags natur. Enligt våra grundlagar skulle följaktligen förslaget derom, inman det af Regeringen framlades för Riksdagen, bort hafva öfverlemnats till Högsta Domstolen. och dess utlåtande i saken meddelats Riksdagen. Af hvilket skäl man förbigått denna föreskrift, känner jag icke, men därför att det icke är mig bekant, vet jag icke heller något, som här skulle hindra mig att vidblifva den i lag bestämda formela rättsständpunkten; och måste jag därför nedlägga min reservation mot den formela behandlingen af ärendet, förbehållande mig att vid den 3:dje § få upptaga den materiela delen af frågan till pröfning. Jag inskränker mig därför nu till att förklara, att jag anser denna lag, i brist af lagenlig preliminär behandling, icke hafva bort föreläggas Riksdagen till pröfning förr, än Högsta Domstolens utlåtande kunnat bifogas.

Grefve Hamilton: Uti sitt nyss afgifna yttrande har chefen för Finans-departementet anmärkt, att den fråga, som af mig framstälts, berörde ett ämne, som egentligen icke kunde anses tillhöra den paragraf, som nu är föredragen. Jag vill gerna medgifva detta, men som jag ej kan finna, att den fråga, jag framkastat, tillhör någon annan paragraf i denna lag, har jag velat väcka densamma vid det tillfälle, då åtminstone något jemförligt med hvad jag autydde förekom. Någon bevisning i sak mot hvad jag i mitt förra anförande uttalade innehöll ej det yttrande chefen för Finans-departementet afgaf, och jag kan således i öfrigt förbigå detsamma.

Den förste talaren, som yttrade sig näst efter mig, ingick deremot i bedömandet af sjelfva saken och sökte dervid till en början framhålla det obehöfliga i att införa en bestämmelse i den syftning jag antydt. Jag tillåter mig i anledning deraf återkalla i minnet, att jag också började mitt förra anförande med ett medgifvande, att frågan hade mera en *teoretisk* än en *praktisk* betydelse. Jag väckte den samma endast derföre, att jag ansåg det vara en skyldighet för hvarje riksdagsman att tillse att, så vidt på honom ankomme, svenska staten ej underlåte att uppfylla hvarje förbindelse den ingått. Talaren yttrade vidare, att i den närmaste framtiden man med skäl kunde antaga, att en person, som hade en fordran i silfver, med särskildt afseende å möjligheten af silfrets fallande värde, heldre skulle mottaga sin likvid i guld än i silfver. Men jag tillåter mig dervid anmärka, att de obligationer, om hvilka jag talat, ej med visshet förfalla förr än år 1912 och att, under den långa tid, som förflyter ifrån nu och intill dess, sådana förhållanden kunna inträffa, att innehafvaren skulle finna det med sin fördel mera förenligt att få det i obligationen angifna silfvervärdet i stället för ett mot det föreskrifna riksdalertalet svarande antal kronor; och detta sistnämnda har ej blifvit förnekadt och torde ej heller kunna förnekas. Hvad samme talare yttrade derom, att man skulle riskera en stor uppsägning derföre, att hypoteksbanken och hypoteksföreningarne hade betydliga belopp utgifna, som skulle uppsägas, i händelse man ej vore säker på, i hvad mynt likviden komme att ske, tror jag att ej dermed någon synnerlig fara skulle vara förbunden, emedan, så vidt jag vet, hvarken hypoteksbanken eller hypoteksföreningarne, med undantag af en enda utaf dessa sistnämnda, hafva några uppsägbara obligationer; och uppgå enligt hvad jag vill erinra mig, dessa uppsägbara obligationer ej till något betydligt belopp, åtminstone ej så betydligt att någon risk af deras uppsägande kan uppstå.

Om emellertid de personer, som under loppet af flere år egnat sig åt denna fråga, anse det vara rättsenligt att vidtaga en sådan åtgärd, som den, hvilken nu är på väg att af Riksdagen godkännas, och om de vilja taga på sitt ansvar att ej i någon måtto statens kredit derigenom skadas, anser jag mig ej böra, för min del, yrka någon förändring i paragrafen, utan måste åtnöja mig med att hafva uppfyllt min pligt, hvilken jag ansett vara att väcka en fråga, som synts mig vara af den art, att den förtjenar tagas i öfvervägande. Minst af allt kan jag likväl vika för det skäl, som af en föregående talare anförts, att en annan makt har kunnat vidtaga en sådan åtgärd, som att förklara att thaler skulle utbytas mot mark, ty en sådan makt, som ingen kan tvinga att göra annat än hvad den själf behagar, kan göra åtskilligt, som ej vore att tillstyrka för en mindre stat.

Hvad jag nu i denna fråga yttrat, må endast stå såsom en reservation, och jag skall ej framställa något yrkande.

Herr Ekman, Johan Jakob: Då jag nu anhåller om bifall till den föredragna paragrafen, vill jag till en början hafva uttryckt, att frågan, huruvida förlust eller fördel kan komma att tillskyndas obli-

gationsinnehafvaren, om hans obligation inlöses med silfver- eller med guldmynt, icke synes böra inverka på frågan och dessutom ej låter sig nu afgöra, då detta är beroende af det förhållande, som eger rum vid den tidpunkt obligationen förfaller.

Hvad jag särskildt tillåter mig påpeka är, att den omständighet, att obligationsinnehafvaren är fordringsegare af *staten*, ej kan göra någon skilnad mot om han vore fordringsegare hos en enskild. Jag har ingen särskild ömhet för *staten* i detta fall, ty *staten* kan mycket väl förlora, om sådant vore rättvist och billigt, men då omöjligen fordringsegaren hos *staten* kan hafva bättre rätt än den, som har fordran hos en enskild person, utan samma rätt bör gälla i ena som andra fallet, kan jag för min del aldeles icke finna, att denna fråga kan behandlas utan i sammanhang med de frågor, som förekomma i 3 §. Vi hafva ännu ej bestämt den konverteringskurs, som skall fastställas. Skulle den konverteringskurs, som i 3 § föreslås, blifva antagen äfven för långa förbindelser, är, enligt min tanke, genom ett sådant beslut dessa obligationsinnehafvares öde afgjort, ity att de väl skola ställas i samma förhållande som andra fordringsegare. Jag anhåller om bifall till den nu föredragna paragrafen.

Herr Nordström: Till ytterligare bevis uppå, att konverteringslagen, såsom jag i mitt föregående anförande yttrade, har egenskapen af civillag, anhåller jag få erinra om innehållet af lagen om myntbestämningen den 1 Mars 1830, i anledning af den då beslutade realisationen, i hvilken lag man läser: "Vi — — göre veterligt, att, sedan Rikets Ständer till Oss i underdånighet öfverlemnad ett förslag till lag angående myntbestämningen, hvilket förslag Vi i nåder funnit godt antaga, så hafva Vi velat berörda *lag* härigenom till allmän efterrättelse kungöra" etc. Lagens ändamål var att bestämma grunden så väl för invexlingen af Riksbankens sedlar från föregående tider, som för inlösen af dess öfriga förbindelser, som då med bankosedlar fullgjordes. Vidare må här erinras om *lagen* för Rikets Ständers bank af samma dag (den 1 Mars 1830), som innehåller ytterligare bestämmelser om realisationen, och uttryckligen förklarar, att densamma, "*såsom allmän civillag*", ej må annorlunda ändras, än på sätt i Regeringsformens 87 § är stadgad. Då ingingo förslagen från Riksdagen, som, oaktadt dess maktfullkomlighet öfver Riksbanken och dess förvaltning i öfrigt, likväl icke i afseende å grunden för afbetalning af dess förbindelser till enskilda personer, eller emellan dessa inbördes, uteslutande egde en sådan, utan var och är i sådant hänseende underkastad civillagen, hvilken i 2 och 3 §§, 9 kap. Handelsbalken uppställer de hithörande positiva rättsgrunderna.

Likasom nyssnämnda två *lagar* då, så har ock nu den vid detta tillfälle af regeringen framlagda s. k. konverteringslagen, eller "Lag om öfvergången till det nya myntsystemet", till ändamål att fastställa en myntbestämning med hänsyn till så väl det framtida värdet af det blifvande nya myntet i förhållande till det äldre, ännu tills vidare gångbara, eller, om man så vill, tvärtom, som ock till hvad för framtiden skall vara "lagligt betalningsmedel", och huruledes förbindelser, lydande å äldre myntsorter, må kunna med det nya myntet afliqvi-

deras. Men, som frågan, huruvida en gäldenär, vid afbetalning af sin gäld till borgenären, må förklaras berättigad att afliqvidera den med mindre, eller förligtad att gifva mer, än han emottog, onekligen hör till privaträttens område och på det närmaste berörer de i detta afseende allaredan i Handels-balken bestämda grunderna, måste väl och hvarje lagförslag, som häruti vill göra någon, om än så obetydlig, ändring, behandlas såsom grundlagen om civillagstiftning föreskrifvit. Uti ett troget iakttagande af lagbestämda former ligger ett fast värn för samhällets lagbundna ordning, och ett mäktigt skydd mot lidelsernas försök att uppnå målet genom öfverrumpling, det må vara stort eller litet, godt eller icke godt, detta mål.

Friherre Skogman: Jag begärde ordet endast för att rätta en missuppfattning, till hvilken jag tror att ett par föregående talare gjort sig skyldiga. Det är mig ingalunda obekant, att de af hypoteksbanken och hypoteksföreningarne upptagna lån och af dem utfärdade obligationer ej äro uppsägbara, med ett ringa undantag hvad en hypoteksförening beträffar, hvars på uppsägning ställda obligationer år 1871 uppgingo till ett belopp af 2,827,250 R:dr. Hvad jag tog mig friheten yttra var att, utom dessa hypoteksbankens och hypoteksföreningars ouppsägbara lån och obligationer, finnas uti den allmänna rörelsen eller liggande hos enskilda personer och i kassor handlingar utställda i form af vanliga skuldförbindelser, till betydliga belopp. Dessa förbindelser skulle sannolikt uppsägas, i händelse innehafvarne' komme att befara något sjunkande af värdet i det mynt, å hvilket de voro ställda. Och utan att kunna exakt angifva siffran, torde man träffa något så när det rätta, då man antager, att dessa förbindelser representera ett belopp af mer än 100 millioner. Om dessa uppsägas någorlunda samtidigt och efter 3 å 4 månaders förlopp förfalla, kan jag ej föreställa mig annat, än att allvarsamma förvecklingar skulle uppstå. Det är en sådan betänklig tilldragelse man måste söka förebygga genom en ovilkorlig omsättning af alla sådana förbindelser i det nya myntet. Det var detta jag i mitt förra anförande åsyftade. Jag vet visserligen, att bestämmelserna härom egentligen tillhöra 3 §, men den fråga, som här af Grefve Hamilton blifvit väckt, står i sådant omedelbart sammanhang med de i nämnde paragraf intagna föreskrifter, att man knappast kan yttra sig öfver denna fråga, utan att beröra nämnde paragraf.

Herr Rydin: Den talare, som hade ordet näst före den siste, yttrade, att det lagförslag, som här föreligger till antagande eller förkastande, vore af civillags natur och att alltså ett förbiseende af grundlagens bestämmelser egt rum, i ty att icke Högsta Domstolens tankar deröfver inhemtats.

Till ledning för bedömandet af denna fråga tillåter jag mig återföra i minnet förhållandena med de båda lagar, som utgäfvos 1830, den ena angående myntbestämningen och den andra angående Rikets Ständers Bank, af hvilka den förstnämnde torde få anses vara utaf fullständig samma art och beskaffenhet, som det förslag, hvilket vi nu behandla. I myntbestämmningslagen säger Kongl. Maj:t, — utan

att någorstädes i lagen angifves dess natur — i ingressen endast helt kort, "att sedan Rikets Ständer till oss i underdånighet öfverlemnadt ett förslag till Lag angående myntbestämningen, hvilket förslag VI i nåder funnit godt att antaga, så hafve VI velat berörda lag härigenom till allmän efterrättelse kungöra". Men i lagen för Rikets Ständers Bank finnes uttryckligen förklaradt i 7 § att denna lag må, "såsom allmän civillag, ej annorlunda ändras, än på sätt i Regeringsformens 87 § stadgadt är". Och denna bestämmelse har synbarligen sitt upphof deri, att man befarat, att, då lagen var en banklag, möjligen någon villrådighet skulle kunnat uppkomma huruvida den borde såsom civillag anses. Och på det att densamma måtte så betraktas, har man funnit sig böra uttryckligen förklara denna lag vara en civillag och skola såsom sådan stiftas. Hvad deremot myntbestämmningslagen angår, finnes, såsom jag redan antydtt, der ej någon sådan förklaring, och redan den omständigheten, att en dylik bestämmelse saknas i en så pass likartad, samtidigt utgifven lag torde visa, att meningen ej varit att denna sistnämnde skulle betraktas såsom — och ej är — en civillag.

Öfvergår jag emellertid, utan att fästa afseende på denna särskilda omständighet, till ett skärskådande af dessa båda lagars *innehåll* och deras deraf beroende natur, finner jag, att myntbestämmningslagen — som hufvudsakligen förordnar huru beskaffadt det mynt bör vara som skall gå man och man emellan och som derigenom väsendtligen sammanhänger med de bestämmelser, som gifvas i 79 § Regeringsformen, i hvilken sägs huru det skall sig förhålla med rikets mynt, eller att Kongl. Maj:t ej är berättigad att utan Riksdagens samtycke göra någon förändring i dess skrot eller korn — berör statsrättsliga och ej civilrättsliga förhållanden. och jag tillåter mig härvid fästa uppmärksamheten på att det finnes åtskilliga andra lagar, som äro af en sådan beskaffenhet, att de likasom denna skola stiftas af Konung och Riksdag gemensamt, men dock ej äro af civillags natur. Så är förhållandet med kommunallagen, beväringenslagen, med flera; dessa lagar äro af offentlig rätts natur, till följd hvaraf Högsta Domstolen ej öfver dem behöfver höras. Lagen för Rikets Ständers Bank innehåller deremot, till skilnad från myntbestämmningslagen, föreskrifter om de garantier, som Banken skall bereda i de förhållanden, hvori Banken kommer till enskilda personer, och denna lag reglerar Bankens skyldigheter och enskilda medborgares rättigheter, och berör således rent civilrättsliga förhållanden. När man nu dertill lägger, att, på sätt jag ofvan oförmålt, lagstiftaren, oaktadt lagens innehåll sålunda är af civilrättslig art, ändock ansett sig böra uttryckligen förklara, att nämnda lag bör betraktas såsom varande af civillags natur, så synes det mig klart, att en sådan lag som myntbestämmningslagen, som blott rör myntets beskaffenhet och huruledes banksedeln skall inlösas med mynt, hvarken vid dess stiftande betraktas såsom en civillag eller någonsin bör och kan såsom sådan betraktas, och att likaledes det nu föredragna lagförslaget ej är af civilrätts natur. Jag anser således grundlagens bud ej hafva i någon mån blifvit trädt för nära, derigenom att Högsta Domstolen ej

blifvit öfver det föreliggande förslaget hörd, och anhåller om bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Nordström: Jag är den nästföregående talaren förbunden för hans goda vilja att söka sprida ljus öfver våra statsrättsliga frågor; men ber honom derjemte hålla mig ursäktad, att jag icke kan biträda eller följa hans argumentation. Han har med prejudikater sökt visa, att förut åberopade två lagar af 1830 icke blifvit formelt behandlade såsom civillagar; men utom det att beviset såsom sådant icke är fulständigigt, kan man, i betraktande af grundlagarnes djupa betydelse, väl icke gerna biträda en mening, som antager af misstag eller förbiseende tillkomna prejudikater hafva makt att upphäfva eller ändra sjelfva grundlagens stadganden. Om det gäller att stifta en lag, som har till ändamål att bestämma, huruledes en gäldenär må kunna genom användande af ett nytt efter förändradt skrot och korn utprägladt mynt liqvidera en skuldförbindelse, grundad på försträckning i en äldre myntsort, utan afseende på värdet de två myntsorterna emellan vid förfallodagen, eller huruvida borgenären dervid erhåller mer eller mindre än han försträckte, så hemställer jag, om ej denna lag hel och hållen angår ett privaträttsligt förhållande, och således, såsom berörande försträckningsaftalets rätt och följder äfvensom den lag vidkommande detta ämne, som allaredan finnes, måste anses tillhöra civillagstiftningens område. Om det nya myntets blifvande skrot och korn har ju Kammaren nyss fattat sina beslut vid behandlingen af *förslaget till myntlag*, som på grund af 79 § Regeringsformen skulle underställas Riksdagens pröfning. Den nu föreliggande konverteringslagen deremot, hvilken ock ganska riktigt icke blifvit med myntlagen sammanblandad, berörer fordringsrätten och har ett annat ändamål, nemligen att bestämma, med hvilken kraft och verkan det nya myntet må få användas såsom "betalningsmedel" vid afliqvidering af skuldförbindelser af hvad slag som helst, lydande på det äldre myntet, och måste därför behandlas efter hvad i 87 § Regeringsformen är stadgadt. Jag tviflar icke på, att den ärade talaren, sedan han hunnit göra sig närmare förtrogen med dessa så olika rättsförhållanden, skall från den plats, han utom Riksdagen intager, bidraga till utbredande af kunskap om det rätta i hithörande samhällsangelägenheter.

Herr Statsrådet Wærn: Till de skäl, som finnas intagne i Utskottets betänkande och de, som anförts af den talare, som näst före den siste hade ordet, vill jag, i anledning af hvad den siste talaren yttrat, angifva huru denna fråga blifvit betraktad af Högsta Domstolen sjelf, när densamma hördes öfver myntbestämmningslagen. Högsta Domstolen yttrade derom, att den fann sig "icke ega anledning till anmärkning vid innehållet af ifrågavarande lagförslag, hvars antagande egentligen synes bero af det beslut Kongl. Maj:t täckes fatta vid pröfningen af Rikets Ständers åberopade särskilda skrifvelse angående myntbestämningen i det hela".

Således ansåg Högsta Domstolen frågan om myntbestämningen ej

vara af civillags natur; och torde alltså härmed den siste talarens påstående i detta hänseende få anses vederlagdt.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§ 2.

Bifölls.

§ 3.

Herr Nordström: Den nu föredragna tredje paragrafen, jemte de från densamma härflytande 4, 5 och 6 §§, utgör den materiella hufvudfrågan i denna lag. Den innehåller: 1) att det nya myntet *genast* skall vara lagligt betalningsmedel (i enlighet med myntlagens föreskrifter om vilkoren för dess omloppsbarhet m. m.) 2) att, då förbindelser, lydande å äldre myntsorter, skola med nytt mynt gäldas, skall *en krona räknas lika med en riksdaler riksmynt*, och 3) att *efter samma förhållande* alla nu gällande mynt och Riksbankens å silfver lydande sedlar, så länge dessa fortfara att vara lagligt betalningsmedel, äfven skola emottagas i betalning för belopp, utfästade eller utsatta i det nya myntet. Det nya myntet består af *hufvudmynt* i guld, och *skiljemynt* i silfver och brons, med halt, vikt, valör och fördelning i enlighet med myntlagens bestämmelser. Myntvigtens enhet skall vara det franska grammet, och räkneenheten *en krona*, fördelad i 100 öre. Blir myntkonventionen mellan de tre skandinaviska rikena vederbörligen antagen och fastställd, skola ock de efter samma system utmyntade norska och danska mynten gälla och emottagas såsom laga betalningsmedel i Sverige. Sådana äro hufvudpunkterna i det nya systemet; och då nu mynt efter detta nya system *genast*, d. v. s. i den mån de hinna utmyntas, skola såsom lagligt betalningsmedel gälla, följer deraf, att de utan afseende på skuldförbindelsers aftalade *innehåll* och myntens värde vid *förfallodagen*, måste vid inlösen af förbindelserna i betalning emottagas.

Kasta vi nu en blick på hvad vår allmänna lag uti ifrågavarande hänseende stadgar, så finna vi i 9 kap. Handelsbalken § 2, att 1) det som försträckt är skall å förelagd tid *i samma slag, jemngodt, och till fulla återgäldas*, och 2) i § 3 att, om gäldenären icke kan skaffa *samma slags mynt*, eller varor, som utläntes, ankommer det på fordringsegaren, att antingen vänta, eller ock taga fyllnad i annat slag efter ty, som det utlänste *vid förfallodagen* högst gäller. Likaså stadgar värl nu gällande, den 23 Augusti 1851 utfärdade *vexellag* i § 38, att *vexel* skall betalas i det myntslag, hvarå den lyder; men, om det myntslag ej är inom landet gångbart, må *vexelsumman* gäldas uti inländskt mynt efter högsta *vexelkurs* på betalningsorten, eller närmaste *vexelplats*, vid den tid *liquid* sker, och således *vid förfallotiden*. Enligt båda dessa lagar är det alltså en principiell regel, att *fordringsbeloppet* skall betalas i det slags mynt, hvarå *förbindelsen* lyder, eller om det ej kan ske, efter hvad det högst gäller *å förfallodagen*. Enahanda grundsatser äro äfven gällande i andra länder,

dock att, om uttryckligt förbehåll är i förbindelsen gjordt om dess betalning i den der utsatta myntsorten, detsamma bör efterföljas. I de länder i vestra Europa, der den franska Code Civil är antagen, gäller utan förbehåll som regel, att det i skuldförbindelsen utsatta penningbeloppet *numeriskt* skall återbetalas, och att, om myntstyckena under tiden till halten eller nominalvärde undergått antingen höjning eller minskning, det likväl är det försträckta, numeriska beloppet i det mynt som har kurs *vid förfallodagen*, hvarmed gälden får afbetalas. Är förskrifningen åter ställd på tackor af metall (lingots) eller på varor skall, utan afseende på priset, lika godt och lika mycket af samma slag till fullo återgäldas. Den emellan förstnämnda och vår lags stadgande förekommande skiljaktighet förtjenar att uppmärksammas. Principen i ofvan anförda stadgande i vår lag är densamma, till hvilken man i nyare tider äfven i andra länder återkommit; och då man betänker, i hvilket tillstånd statens drätselverk i tiden närmast före vår allmänna lags införande sig befann, och huruledes de välbekanta Görziska finansoperationerna och mynttecknen mot slutet af Carl XII:s regeringstid nära nog kunde sägas hafva varit af en tvingande nödvändighet påkallade, måste det anses lända lagstiftarne af år 1734 till heder, att de, det oaktadt, redan då såsom lag fastställde den rättvisans grundsats, som uti anförda paragrafer af Handelsbalken uttalas.

För att nu öfvergå till det föredragna förslaget till "konverteringslag", eller "lag om öfvergången till det nya myntsystemet", torde en gång för alla den erinran få göras, att mina anmärkningar icke afse frågan om *guldstandardens* införande; denna standard är redan genom bifall till nya myntlagen beslutad, och det på goda skäl i och för sig. De afse ej heller liqvider af de skuldförbindelser, som efter nya myntlagens utfärdande förskrifvas i de nya myntsorterna; de afse egentligen skuldförbindelser, af hvad slag som helst, från den föregående tiden och som lyda på det äldre, ännu i lagenlig cirkulation varande myntet, samt gäldenärers och borgenärers vid afbetalningen af dessa förbindelser på ännu ej upphäfd eller till ändring föreslagen lag grundade rättigheter och skyldigheter.

Enligt nyss anförda paragrafer i 9 kap. Handelsbalken skola dessa förbindelser inlösas med samma slags mynt, hvarå de lyda, eller, om det ej kan ske, efter högsta priset å samma slags mynt vid *förfallodagen*; men enligt det nu framlagda förslaget skulle deremot ett fast pris eller kursförhållande mellan det gamla och det nya myntet, *nu genast*, en gång för alla, fastställas, att gälla äfven vid inlösen af förbindelser, lydande på myntsorter efter det nuvarande, äldre myntsystemet; och som det nya systemets hufvudmynt (tjugokrone- och tio-kronestycken) skulle slås efter *guldnot*, och efter *silfvernot* endast högre skiljemynt, (eller från valören 10 öre uppåt till och med två kronor), uppstår deraf den följd att man sålunda komme att fastställa en fix kurs emellan guld och silfver, oberoende af det agio emellan dessa ädla metaller, som i följd af mångfaldiga olika omständigheter likväl på världsmarknaden framdeles kunde, likasom hittills, visa sig vara mycket föränderligt. Der en dubbelstandard varit antagen, har sådant tidtals varit åtföljdt af icke så få olägenheter.

Det fixa priset eller den fasta kursen, uttryckes genom föreskriften, att *en krona* (efter det nya systemet) *skall räknas lika med en riksdaler riksmynt* (efter det gamla); och som en krona tillika skulle blifva *räkneenhet*, men utmyntas endast af silfver, blir frågan om den finsilfverhalt, en krona bör innehålla, en fråga af icke ringa betydelse. Enligt förslaget, skall *en krona*, likasom nu en riksdaler riksmynt, delas i 100 öre; men af en handlingarne bilagd, af två ledamöter af Vetenskapsakademien utarbetad tabell, utvisande det föreslagna nya silfvermyntets förhållande till det gamla, inhemtas, i hvad angår finsilfver-innehållet, att, då en riksdaler riksmynt i silfver innehåller 6,376 gram, en krona komme att innehålla 6,00 gram, och således då värdet i riksmynt efter finsilfver-innehållet för en riksdaler utgör 1,00, uppgår det för en krona endast till 0,94, det vill säga en skillnad af 6 procent mellan en riksdaler riksmynt och en krona, och likväl skall den sednare räknas lika med den förra. Utskottet har ock (sidan 22 i Betänkandet) ansett sig böra öfver detta förhållande afgifva någon förklaring, och yttrar då, att "det nya silfvermyntet icke är att jemföra med det gamla silfvermyntet, utan skall till sin ekonomiska natur jemföras med *banksedeln*", eller med "ett statens löfte att för detsamma gifva en viss quantitet guld". Förklaringen kan vara god för den, som vill tro derpå; andra finnas, som tro att banksedelväsendet härmed intet har att skaffa, och att, om två sårskilda mynt skola antagas lika i värde, måste de ock hvardera innehålla lika stor vikt af den fina metall, hvaraf de äro utmyntade.

Hvad åter konverteringskursen, eller värdeförhållandet mellan guld och silfver, eller, närmare på saken, mellan de nya hufvudmynten af guld och dem af silfver angår, synes det vara bestämdt efter proportionen 1 : 15,813; hvilket följer deraf, att, då *ett tio-kronstycke* skall innehålla 4,03258 gram fint guld, skulle tiondedelen deraf, som är *en krona*, och skall i värde anses lika med *en riksdaler riksmynt*, hvilken innehåller 6,376 gram fint silfver, utgöra 0,40322 gram fint guld, och alltså *ett gram fint guld* motsvara 15,813 gram fint silfver. Jemfördt med den i franska myntsystemet antagna och fastställda proportionen mellan guld och silfvermynt, eller 1 : 15,50, en proportion, som äfven Tyskland vid sin myntreform år 1871 antog, utvisar således berörda värdeförhållande, att silfrets värde komme att beräknas lägre, än hvartill det hittills dels legalt, dels efter kurs eller medelberäkningar af dess marknadspris i nyare tider, i förhållande till guldets uppskattats och noterats; och naturligt framställer sig härvid den ganska viktiga frågan: finnas för denna af Regeringen föreslagna operation tillfyllestgörande skäl? Det under diskussionen både på förmiddagen och nu i afton mest accentueradt framhållna skäl, detsamma, till hvilket äfven Utskottet nästan ständigt under olika uttrycksformer i sitt betänkande återkommer, är *silfrets befarade sjunkande pris, i förhållande till guldets*, ett sjunkande, som man efter företeelserna i nyare tider vill anse nästan såsom afgjort konstateradt och af herehanda orsaker föranlett. Måhända skall det ej anses alltför öfverflödigt att granska dessa utsagor något närmare, med ledning af de upplysningar, som Soetbeer, en af Tysklands mest aktade och tillförlitliga författare i myntpolitiken, uti en, i anledning af tyska

myntreformen, år 1872 under titel: "Die Hamburger Bankvaluta" utgifven skrift meddelat.

Han beräknar guld- och silfverproduktionen år 1846 hafva uppgått till 125,700 respektive 1,780,000 skålpund, att hafva vuxit under åren 1849—60 i medeltal till 400,400 respektive 2,067,700 skålpund, och under åren 1861—70 i medeltal till 401,500 respektive 3,008,000 skålpund, de två sistnämnda beloppen i värde uppskattade till 186,700,000 respektive 90,240,000 Reichsthaler. Medeltalet i procent af det producerade guldet och silfret utgjorde således under åren 1849—60 respektive 75,9 och 24,1, och under åren 1861—70 respektive 67,4 och 32,6. På grund af silfverpriset i London (per uns standard silfver) och Londoner-vexelkursen i Hamburg beräknar han vidare värdeförhållandet mellan de ädla metallerna under årsföljden 1845—1871, och upplyser i afseende derå, att detta värdeförhållande, uttryckt i medeltal, för åren 1845—50 uppgick till 1:15,83, och efter Londoner-vexelkursen i Hamburg till 1:15,71, för åren 1851—55 till 1:15,41 och 1:15,35, för åren 1856—60 till 1:15,29 och 1:15,27, för åren 1861—65 till 1:15,41 och 1:15,39, för åren 1866—70 till 1:15,55 och 1:15,50, och för år 1871 till 1:15,59 och 1:15,53. Här af visar det sig att visserligen fluktuationer i detta värdeförhållande under årsföljden 1845—1871 förekommit än öfver, än under den franska, legala proportionen 1:15,50; men efter mitt omdöme kan man likväl deraf ej med någon visshet sluta, att silfverpriset fortvarande kommer att sjunka, eller att den nu föreslagna proportionen 1:15,83 borde för all framtid, eller åtminstone för den närmare framtiden, uppställas såsom bestämmande regulator af vårt silfvermynts värdeförhållande till de nya mynten efter guldfot, och för likviden af skuldförbindelser, lydande på äldre myntsorter, med det nya myntet. Betraktar man förhållandet under tiden från 1872 års början till och med Februari innevarande år, visar det sig väl, att medelsiffran af fluktuationerna under år 1872 (högsta priset i Februari eller 1:15,46; lägsta i November eller 1:15,85) uppgår till 1:15,65, och under Januari och Februari detta år till i det närmaste 1:15,76; men äfven detta antyder dock, att den föreslagna proportionen 1:15,83 i själfva verket är en accommodationssiffra, utan fast basis och således till värdet utsatt för fortsatta fluktuationer både öfver och under.

Vid frågan om silfrets med så mycken säkerhet påskadda sjunkande pris, må man för ett säkrare bedömande deraf ej heller alldeles förbise, hvad andra i myntpolitiken förfarne män tillgjort, för uttrönande af silfvercirkulationens storlek jemförd med guldcirkulationens bland jordklotets till någon grad af kultur komna bebyggare. De hafva kommit till det resultat, att silfvercirkulationen kan antagas vara förherrskande hos omkring 560 millioner, att omkring 92 millioner räkna i francs, omkring 39 millioner i sovereigns och omkring 80 millioner (helt och hållet eller delvis) i gulddollars. Icke heller må härvid förglömmas den förkärlek, de asiatiska folken hafva för betalning med silfver. Det var ju den som, efter Chinas och Japans öppnande för världshandeln, vållade den stora silfverexport från Europa, som den tiden åstadkom så många finansiella förveck-

lingar; och att den ännu fortfar, finner man deraf, att i Brittiska Indien under åren 1861—1870 utmyntades i silfver ett värde af 73,892,895 pund sterling och i guld 500,799 pund. Härtill kommer, att i följd af Rysslands eröfringar och inträngande i Central-Asiens höjder och dalar, ett nytt fält för veridshandeln med tiden kommer att öppnas, som högst sannolikt äfven skall bidraga till ökande af behovet af silfver såsom bytesmedlare och värdemätare. Man skall kanske invända, att det nu sagda innefattar mera suppositioner än bevista fakta. Ja väl; men hvilka äro då de fakta, med hvilka man från andra sidan tror sig kunna styrka ett fortgående sjunkande af silfrets pris; äro icke äfven de endast suppositioner, hvilkas bevisande kraft icke vinner i styrka af det, som om guld- och silfverproduktionen under årsföljden 1849—70 ofvan blifvit anfördt, och hvartill, för jemförelsens skull, kunde läggas att denna produkt år 1800 beräknades utgöra 44,800 skålp. i guld och 180,000 skålp. i silfver. Blevne nu, såsom det vill synas, silfret inom en kortare tidsrymd i de europeiska staterna allt mer demonetiseradt, skulle visserligen derigenom för en tid ett relativt öfverflöd på silfver uppkomma; men äfven handeln står icke stilla, äfven den utsträcker sina gränser och sina balars varierande innehåll, och hvad som för en tid är mindre behöfligt och mindre efterfrågadt kan sålunda åter vinna marknad och ökad efterfrågan. Det gafs en tid, ännu ej för fullt två tiotal år tillbaka, då en motsatt ström genomlopp suppositionerna, då man förmodade att de nya guldupptäckterna i Kalifornien, Australien, en del af Siberien m. m. och i allmänhet upptäckten af guldsand i floderna skulle komma att nedtrycka guldets pris i den allmänna marknaden, under inverknigen af hvilken tro Holland till och med öfvergaf guldfoten och införde i stället silfverfoten, och då man dermed jemför den nu så mångfaldigt uttalade tron på silfrets framtida sjunkande i pris, kan man deraf på historisk grund bedöma, huru liten i sjelfva verket den tillförlitlighet är, som åt dessa suppositioner kan egnas.

En ärad talare bland de föregående anmärkte, bland annat, huru praktiskt och viktigt det skulle vara, att nu en gång för alla bestämma en fast konverteringskurs för uppgörelser af förbindelser, lydande på äldre myntsorter, genom betalning medelst de nya mynten, äfven om dervid det stricte rätta ej så noga komme att iakttagas, och tillade han derjemte, att det eljest kunde hända att borgenärerna sökte tvinga gäldenärerna att omskrifva sina förbindelser från silfver till guld, eller ock uppsade sina förbindelser till inbetalning. Allt detta skulle emellertid kunna vara tänkbart endast under förutsättning, att det icke funnes rätt, lag och domare i landet, som förstode att trygga aftalets helgd enligt dess ordalydelse; och hvad det påpekade praktiska vidkommer, må det väl medgifvas, att åtskilligt kan vara praktiskt för en tid, ehuru det ej är rätt; men på andra sidan är det alldeles visst, att hvad som är rätt, förblir ock praktiskt för alltid. Hvad som enligt vår nu gällande lag för bedömande af ifrågavarande angelägenhet är rätt, det har i det föregående blifvit anfördt, och denna lag stadgar, att, om "gäldenären icke kan anskaffa samma slags mynt, som utlättes, skall väl borgenären taga

fyllnad i annat slag, men efter ty *som det utlänta vid förfallodagen högst gäller*“. Skall, om det nu framlagda förslaget till konverteringslag antages, det anförda stadgandet från 9 kap. Handelsbalken likväl oförändradt kvarstå såsom en ropandes röst i öknen och till påminnelse om, huru rätteligen förhållas *borde* enligt nämnda, för allas materiella rätt så viktiga paragraf, börande man härvid icke glömma, att både staten, kommuner, korporationer, bolag, äfvensom enskilde, hafva skuldförbindelser utelöpande, hvilkas förfallodagar inträffa först efter ett och annat *tiotal af år*, då silfverpriset kan hafva undergått fluktuationer, som nu ej kunna beräknas.

Jag tillåter mig erinra om, huruledes jag under förmiddagsdiskussionen denna dag i ämnet föreslog, att myntkonventionen icke skulle definitivt antagas förr, än konverteringslagen blifvit pröfvad och godkänd. Det behagade eder icke då, mine Herrar, att gilla detta förslag, och torde derföre jag hållas ursäktad, om jag nu, vid granskningen af konverteringslagen, som innehåller de ömtaligaste punkterna, förblifver vid mitt sätt att betrakta den ändamålsenligaste gången af förevarande ärendens behandling. Jag har icke uttalat mig mot en öfvergång till *guldfot*, ehuru jag anser saken icke vara så brådskande, att ej en bättre konjunktur för en universellare anslutning hade kunnat afbidas. Hvad jag nu önskar, det är, att hithörande lagar måtte ställas i harmoni med sig sjelfva; men en ny lag, som stadgar att man skall ega rätt att, efter en, en gång för alla bestämd konjektural kurs, med guld inlösa sina skuldförbindelser i silfver, står icke i harmoni med den redan existerande äldre lag, som förklarar, att de skola inlösas efter den kurs, som den föreskrifna myntsorten vid förfallodagen högst gäller; och derför är det, som jag föreslår, att saken måtte *återremitteras*, för att undergå förnyad revision, och förslag på samma gång uppgöras till nödig ändring af den äldre lagen, derest en fast konverteringskurs ansåges oundviklig, denna likväl då stödd på mera solida och sakenliga grunder, än den nu föreslagna.

Herr Wallenberg: Då jag vid många föregående tillfällen för denna Kammare redogjort för mina åsikter i myntreformfrågan, torde det icke hafva fallit ur minnet, att jag alltid tänkt mig densamma i öfvergången sådan, att ingen borde vinna och ingen förlora på en sådan reform. Jag hade tänkt mig, att man icke skulle afklippa möjligheten för gäldenärerna att betala i det äldre myntet, men på samma gång utsätta en viss termin, efter hvilken det icke skulle vara tillåtet att ingå nya förbindelser annat än i det nya myntet. Den åsigt, jag hyser, är dock icke allmänt rådande och det torde icke löna sig att söka göra den gällande.

Den tredje paragrafen, sådan den här lyder, synes mig i allt fall vara i ett sådant otillfredsställande skick, att jag tillåter mig deremot göra några erinringar. I första punkten förekommer: “Det nya myntet skall genast vara lagligt betalningsmedel i enlighet med myntlagens bestämmelser; och skall dervid, då förbindelser lydande å äldre myntsorter med nytt mynt gäldas, en krona räknas lika med En Riksdaler Riksmünt“. Der är det således lemnadt åt debitor att

välja, om han vill betala i det gamla eller nya myntet; creditor har deremot ingen rätt att fordra betalning i det nya myntet, utan valet är helt och hållet fritt för gäldenären. Skall man besluta sig för en hastig öfvergång och göra den med en viss raskhet, bör man dock göra den med en alldeles otvetydig klarhet; men det finner jag icke här. Den andra punkten lyder sålunda: "Efter samma förhållande skola ock alla nu gällande mynt och Riksbankens å silfver lydande sedlar, så länge de fortfara att vara lagligt betalningsmedel, mottagas i betalning för belopp utfästade eller utsatta i det nya myntet". Detta anser jag vara ett inrymmande af en dubbel standard, hvilket jag tror vara onödigt och för långt gånget. Såsom vi veta, kan det icke komma i fråga medgifva aflysning af vissa slags Riksbankens sedlar förr än efter 50 år från deras utgifningsår. Men det är allmänt känt, att ett och annat rätt betydligt belopp gamla banksedlar kan hålla sig undan under åratals, utan att komma i den stora strömfåran, som sätter in i Riksbanken. Nu anser jag, för min del, orätt, att en person, som exempelvis år 1875 utfäster en förbindelse i det nya myntet, skall efter 10 å 15 år vid förfallodagen kunna göra fordringsegaren det omak att liquidera honom med banksedlar, lydande å silfver. Jag tror derföre, att det varit bäst, om denna paragraf helt och hållet vore borta.

Emellertid anser jag icke lönt att göra något yrkande; men jag har härmed velat uttala mina åsikter i detta fall om det otillfredsställande skick, hvori denna paragraf befinner sig.

Herr von Gegerfelt: Då jag såsom ledamot af Lag-Utskottet haft förtroende att deltaga i det Sammansatta Utskott, som behandlat denna fråga, anser jag mig skyldig att, i anledning af den näst siste talarens uppträdande i denna fråga, yttra några ord. Om jag vid behandlingen i Utskottet hade funnit den föreliggande paragrafen innehålla något, som jag ansett strida mot hvad som är rätt, hade jag sannemligen icke underlåtit att deremot göra mina anmärkningar, och, om min stämma icke blifvit hörd, skulle jag i sådant fall hafva reserverat mig.

Hade jag, såsom den siste talaren, ansett, att denna paragraf innefattar något, som kunde hänföras till stiftande eller förändring af civillag, skulle jag icke heller hafva underlåtit protestera emot den form, hvori frågan nu blifvit behandlad. Jag ber om ursäkt, att jag oakadt den värde talarens djupa lärdom och höga vetenskapliga anseende måste vara af olika mening med honom; men, likasom han, anser jag det vara min pligt att uttala mina åsikter, och jag underkastar mig med lugn den tillrättavising som kan blifva töljden deraf.

Förevarande lag har icke tillkommit på grund af den lagstiftningsrätt, som är bestämd i § 87, utan i § 79 Regeringsformen, som afser ändring i bestämmelserna om rikets mynt.

När Konung och Riksdag på grund af sistnämnde paragraf bestämma, att rikets mynt icke skall såsom hittills bestå af den eller den metallen utan af en annan, är i och med detsamma sagdt att

det nya myntet skall vara lagligt betalningsmedel, hvilken egenskap tillkommer hvarje mynt som ej särskildt angifves vara konventionelt.

När någon förskrifver en skuld, förskrifver man vanligtvis icke ett visst belopp af silfver eller guld, utan man förskrifver sin skuld i rikets gångbara mynt. Lagstiftande makten är öppet att bestämma, hvad som är rikets lagliga mynt. Vid förändring deri bör naturligtvis all möjlig försigtighet iakttagas, så att ej enskildas rättsförhållanden rubbas, men i formelt hänseende är lagstiftande makten icke förhindrad att vidtaga de åtgärder, som äro af behovet påkallade.

Det har jemväl blifvit af samme talare anmärkt, att stadgandet i denna tredje paragraf skulle göra ändring i 9 kap. 2 och 3 §§ Handels-balken af 1734 års lag. Dessa lagrum lyda:

2 §. "Det, som försträckt är, skall å dag förelagd, till borgenären eller hans ombudsman, eller till den hans rätt innehafver, i samma slag, jemngodt och till fullo återgäldas".

3 §. "Kan ej den, som gälda bör, skaffa samma slags mynt eller varor, som utlättes, stånde till honom, som försträckte, hvad han heldre vänta vill, eller taga fyllnad i annat slag, efter ty som det utlänste vid förfallodagen högst gäller".

I § 38 Vexellagen stadgas vidare:

"Vexel skall betalas i det myntslag, hvarå den lyder. Är det mynt inom landet ej gångbart, då må vexelsumman gäldas uti inländskt mynt, efter det värde etc." — — —

För min del kan jag icke uppfatta dessa lagstadganden annorlunda, än att allt i riket gångbart, såsom lagligt betalningsmedel erkändt mynt anses för "samma slags mynt". Likasom det ej nu kan ifrågasättas att ej den som förskrifvit ett visst belopp i riksdaler enligt gällande civillag skulle få betala med specier, riksbanks-sedlar, öresmynt och inom lagbestämda gränser jemväl med kopparmynt, bör det ej heller kunna ifrågasättas, att om Konung och Riksdag med den rätt 79 § Regeringsformen medgifver besluta att, i stället för nuvarande silfvermynt skola präglas guldmynt af motsvarande valörer, dessa guldmynt icke skulle kunna begagnas till infriande af äldre förbindelser förskrifna i rikets gångbara mynt.

Om denna åsigt är riktig, så har icke någon ändring i 9 kap. 2 och 3 §§ Handels-balken egt rum genom den paragraf, som nu utgör föremål för behandling.

För öfrigt får jag nämna, att då jag, för min del, understödt denna förändring, det varit mindre med afseende å silfrets förmodade fallande pris, utan fastmera med anledning af den vexling deri som med afseende å dess allmänna demonetisering är att emotse. Att meningarne om rätta grunderna för konverteringen äro mycket delade, är en känd sak; men man vet också, att mycket ansedde vetenskapsmän så väl här som i främmande länder hylla den åsigt, som ligger till grund för ifrågavarande lag, och jag tror därför, att man icke är berättigad att fälla någon absolut fördömelse öfver densamma.

Herr Rydqvist: Denna paragraf gifver anledning att afhandla dels frågan om det värdeförhållande, efter hvilket konverteringen

här föreslagits skola ega rum, dels frågan om den fasta konverteringen. Hvad nu den förra af dessa frågor beträffar, så är, enligt hvad myntkommissionen uppgifvit och man ej har skäl att betvifva, förhållandet följande, nemligen att, efter ett värdeförhållande af 1 : 15,81, blir en guldkrona värd 11 shillings $\frac{1}{2}$ penny sterling, 13 francs 89 centimer, 11 tyska mark 25 pfennige, 7,5 mark banko samt 2 amerikanska dollars 68 cents. Herrarne behagade således finna, att dessa relativa värdeförhållanden icke äro just särdeles uppmuntrande för utbyte af guldkronor emellan Sverige och främmande länder. Omvänt blir ett pund sterling lika med 1,816 guldkrona, och således ett pund värdt 18 R:dr 16 öre. Jag ber, att någon af närvarande Herrar Bankofullmäktige ville upplysa, när en så hög kurs egt rum. Enligt de sista kursnoteringarne, eller under innevarande månad, på Stockholms börs, då skeppningen nyss börjat och ännu ej kommit i gång i de norra orterna, och vid hvilken tidpunkt af året alltid kursförhållandena äro mera ofördelaktiga, än eljest, har kursen på London å kort sigt varit 17,97, å 18,00, men en så hög kurs som 18,16 kan jag åtminstone ej erinra mig. Vidare blifva efter det antagna värdeförhållandet mellan guld och silfver 20 francs värda 1,440 guldkrona, och således 100 francs värda 72 riksdaler; men kursen på kort sigt å 100 francs har under denna månad varit 70,75 å 70,85, och jag tror ej att på långliga tider en kurs af 72 francs varit gällande.

Hvad åter angår den fasta konverteringen, så är allmänt bekant, att för 2 $\frac{1}{2}$ år sedan den dåvarande myntkomitéens pluralitet, hvaribland Herr J. J. Ekman, förordade upp- och afgäld för att undvika stöttestenen i 9 kap. 2 och 3 §§ Handels-balken, hvaremot minoriteten, hvaribland Friherre Skogman, förordade en fast konvertering en gång för alla och tillstyrkte omsättning i guldmynt, efter nya myntfoten, enligt värdeförhållandet mellan silfver och guld under de sednaste 5 å 10 åren. Utskottet åter har, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, tillstyrkt fast konvertering och det efter värdeförhållandet 1 : 15,81 mellan guld och silfver, under det att den holländska myntkommissionen nyligen föreslagit till antagande en konvertering efter relationen 1 : 15,50 eller 2 procent lägre. Under det att man således för icke fullt 3 år sedan ansåg, att värdeförhållandet mellan guld och silfver under de sista 5 å 10 åren borde läggas till konverteringsgrund, har Utskottet nu stödt sitt förslag på noteringarne å Londons börs under de sista 5 månaderna, och derförutan föreslagit, att denna, en gång för alla fastställda konvertering skall blifva gällande jemväl för alla privaträttsliga förbindelser. I afseende på denna sednare fråga ber jag att få uppläsa följande ur 1870 års myntkomité's betänkande: "I vår lag är den allmänna rättsgrund-satsen i afseende å infriande af förbindelser eller återgåldande af försträckt gods uttryckt sålunda, att det, som försträckt är, skall i samma slag, jemngodt och till fullo återgåldas, hvartill kommer såsom en ytterligare bestämmelse, att, om den, som gälda bör, ej kan skaffa samma mynt eller varor, som utläntes, stånde till honom som försträckte, hvad han heldre vänta vill eller taga fyllnad i annat slag efter thy som det utlanta vid förfallodagen högst gäller."

“Den romerska lagen, som ock stadgar, att skuld infrias genom betalning af det man skyldig är (solutione ejus quod debetur), tillägger likaledes, att betalning genom vara af annat slag än den försträckta (aliud pro alio) icke kan ske utan med försträckningsgifvarens samtycke.

“Den fordringsrätt, som på grund af dessa och dylika stadganden tillkommer försträckningsgifvaren, kan naturligtvis icke afse något annat än den försträckta varans kvantitet och kvalitet. Dess af andra omständigheter beroende förändring i värde kommer lagen alldeles icke vid; lagen tillförsäkrar fordringsegaren att återfå det försträckta i samma slag, jemngodt och till fullo, men den tillförsäkrar honom icke, att denna jemngoda och till fullo återgifna vara skall ega samma värde i förhållande till andra varor, som den försträckta varan egde, när hon gafs i försträckning. Tillämpas nämnda grundsats på förbindelser lydande å till exempel en viss kvantitet silfver, så måste den enkla slutföljden deraf blifva, att en sådan förbindelse skall inlösas med silfver, och med hvarken mer eller mindre, hvarken finare eller gröfre silfver, än som utfästadt var. Dess infriande med till exempel guld, eller med hvilken annan vara som helst än den utfästade, kan icke ske utan med begifvande af honom, som gaf försträckningen. Och då denne medgifver silfrets omsättning i “vara af annat slag“, eger han fordra, det omsättningen sker efter thy som silfret å förfallodagen högst gäller“.

Detta resonemang anser jag för min del vara stödt på gällande svensk lag och omöjlig kunna, genom hvilken advokatyr som helst, bortdemonstreras, hvarför jag ock hoppas och förmodar, att den ledamot af Kammaren, som uttalade dessa principer inom myntkomitéen, Herr J. J. Ekman, nu skall understödja mig i denna min åsigt.

Beträffande i öfrigt frågan om 9 kap. 2 och 3 §§:s Handelsbalken gällande kraft i hvad som rör den så kallade fasta eller en gång för alla fixerade konverteringen för privaträttsliga förbindelser af alla slag, så har denna fråga af Herr Nordström blifvit så tydligt och klart utredd, att jag ej längre skall uppehålla mig dervid. Jag vill likväl till hvad han yttrat lägga, att om statsmakterna anse sig, oaktadt dessa alldeles oförtydbara stadganden i allmänna lagen, kunna besluta, icke allenast att penningeförbindelser af alla slag, förskrifna i silfver, skola gäldas i guld, utan ock att, äfven om de icke förfalla till likvid förr än 40 eller 50 år härefter, skall ändock betalningen erläggas efter det nu oåterkalleligen fixerade värdeförhållandet mellan dessa metaller; så kunna statsmakterna naturligtvis med lika stor, eller lika liten, laglig rätt nu dekretera, att penningeförbindelser af alla slag, förskrifna i silfver, skola gäldas i koppar, i jern eller hvilken vara som helst, efter ett nu fastställt värdeförhållande emellan silfver och sistnämnda varor. Ty allmänna lagens stadganden i 9 kap. 2 och 3 §§ Handelsbalken måste, derest ifrågasvarande 3 § i förslaget till lag om öfvergång till det nya myntsystemet godkännes, anses vara, om än icke i laga ordning, upphäfd, åtminstone hvad angår förbindelser å mynt.

Det torde emellertid förtjena uppmärksamhet, att af de flere

hundra millioner utelöpande förbindelser under benämningen af obligationer af Riksgälds-kontoret, Allmänna hypoteksbanken, Hypoteksföreningar med flera, som äro förskrifna i *riksdaler silfverspecie enligt 1830 års myntfot*, ett betydligt antal och till betydliga belopp innehafvas af utländingar, hvarföre ock dessa obligationers pris noteras på några börser till exempel Hamburgs. Att vilja tvinga, till en början, dessa obligationsinnehafvare att mottaga liquid i annat mynt, än det förskrifna, och efter ett långt före betalningstiden bestämdt värdeförhållande mellan guld och silfver, kan dock möjligen blifva betänkligt nog.

På dessa skäl påyrkar jag för min del afslag på denna paragraf.

Herr Statsrådet Wærn: Jag anhåller att i denna viktiga fråga, som redan något berördes vid diskussionen om § 1, nu få yttra några ord. Min öfvertygelse har, alltsedan denna fråga först väcktes och sedermera under dess behandling, öfverensstämt med de åsikter, hvilka af Friherre Skogman och Statsrådet Bergström inom myntkomitén i deras reservationer uttrycktes, och hvilka nu af Utskottet kort och bestämdt uttalats, eller att, då det ligger i begreppet af mynt, att detsamma är lagligt betalningsmedel äfven i privaträttsligt hänseende, så äro statsmakterna, på grund af den dem i 79 § Regeringsformen tillerkända rätt att bestämma om rikets mynt, befogade att sätta ett nytt mynt eller betalningsmedel i stället för ett gammalt, jemväl vid förbindelser af privaträttslig natur. Man har påstått, att denna paragraf skulle stå i strid med 9 kap. 2 och 3 §§ Handelsbalken och dervid fäst sig särskildt vid det der förekommande uttrycket "samma slags mynt". Jag är lika mån som någon om lagens helgd, men jag anser, att man ej kränker lagen genom den föreslagna paragrafen, ty då det mynt, hvare en föreskrifning skett, till följd af statsmakternas beslut upphört vara lagligt betalningsmedel vid den tid, då förskrifningen skall infrias, så är det icke längre samma slags mynt, utan har blifvit ersatt med ett annat, som i sin ordning blifvit föremål för samma omvårdnad om upprätthållandet af dess värde, som staten vid förskrifningstiden skänkte det gamla myntet, med hvilket det derföre bör anses vara af samma slag. Erkännes ej detta, emedan myntet är af olika metall emot förut, så inträder lagens stadgande om "fyllnad i annat slag efter ty som det utlånta vid förfallodagen högst gäller" och derom kæn, såvida den lag vi nu gå att stifta fortfarande förblir gällande, intet tvifvel uppstå, ty enligt densamma gäller en riksdaler riksmünt högst en krona. Det är en verklig *myntbestämning* vi gå att göra, och den måste såsom sådan erkännas.

Öfvergången till guldmünt är nödvändig för landets väl, visserligen med hänsyn till silfrets fallande värde, men ännu mera i följd af sannolikheten af dess hädanefter mycket vexlande värde. Med all aktning för den talare, som åberopade de 565 millioner af jordens innevånare, hvilka fortfarande begagna silfver såsom hufvudmynt, påstår jag att dessa millioner till större delen äro från oss allt för aflägsse boende eller, derest de finnas i vår närhet, äro allt för fåtaliga för att i oss rörande förhållanden kunna bevara ett stadigt värde

åt silfret, såsom myntmetall. Många bland dem komma ock efter all sannolikhet snart att öfvergå till guld, och det är förenadt med stor risk att vara den siste som det gör.

Hela denna reform hvilat derpå, att åt myntet måste bevaras ett stadigt värde, och jag vågar att, såsom bevis på angelägenheten häraf, åberopa just det resultat, hvartill man sett sig tvungen komma, då man utgått från en motsatt synpunkt, eller den att eganderättens helgd fördrade att i vårt nu gällande silfvermynt afgifna förbindelser skulle vara underkastade de vexlingar i värde, som blefve en följd af silfverprisets stigande eller fallande på världsmarknaden. Vi hafva sett huru pluraliteten inom myntkomitéen i enlighet med denna åsigt förordade en konvertering med upp- och afgäld för långa förskrifningar. Den ansåg att man en gång hvart år skulle bestämma myntvärdet efter föregående årets värdeförhållande mellan silfver och guld. Man kunde tänka sig något sådant, då silfret under 5 å 6 år stod vid nära nog samma pris och man ännu ej insåg den verkliga betydelsen af silfrets fall i pris. ej visste huru hastigt det kunde inträffa och hvilka stora vexlingar det på kort tid kunde undergå. Hvilka praktiska olägenheter och stora orättvisor komitéens förslag nu, med det ständigt vexlande silfverpriset, skulle medföra finner man lätt. Så t. ex. skulle vi nu, om detta förslag blefve lag, i följd affjölårets pris, böra bestämma ett ganska högt silfverpris. under det vi måste erkänna, att det nuvarande priset är ganska lågt. Ett annat år skulle ett motsatt förhållande inträffa, och vi måste erkänna att den, som på dessa oupphörligt föränderliga olikheter uti det i lag stadgade silfvervärdet blefve lidande, med skäl skulle anse sig vara så mycket mer af statsmakterna förnärad i sin rätt, som de lagstadgade förändringarne icke ens hade förtjensten att öfverensstämma med de faktiska vexlingarne i silfverpriset. En talare bakom mig ansåg det ej vara rätt att låta galdenären välja att betala antingen med det gamla eller nya myntet, men så länge det ena såväl som det andra är lagligt betalningsmedel kan jag ej finna annat än att galdenären bör ega denna rätt.

Hvad beträffar samme talares önskan, att det i sista punkten af denna paragraf förekommande stadgande angående de å silfver lydande sedlar måtte uteslutas, så anser jag detta stadgande böra, såsom fullt konsekvent, bibehållas. ty så länge de gamla sedlarne äro lagligt betalningsmedel, måste de kunna såsom sådant användas. I den rätt, man nu eger, att inkalla förslitna sedlar, har paragrafen ej velat ingripa; och detta är anledningen till de der förekommande orden: "så länge de fortfara att vara lagligt betalningsmedel".

Jag anhåller om bifall till den nu föredragna paragrafen.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den paragraf, som för närvarande är under öfverläggning, är, efter mitt förmenande, af den största vikt för landet, och den är det jemväl för representationens anseende. Det har sagts här, att paragrafens antagande kräfdes för landets väl, men efter min tanke kan landets väl icke kräfvat någonting,
Riksd. Prot. 1873. 1 Afd. 3 Band.

som ej stämmer öfverens med landets lagar, och min öfvertygelse är att denna paragraf icke öfverensstämmer med gällande civil-lag. Det är icke någöndera statsmakten tillåtet att stryka ett streck öfver öfverenskommelser, ingångna enskilda samhällsmedlemmar emellan: sådan skulle emellertid effekten blifva af denna lags antagande. Herrarne behöfva blott se på den tabell. Ut-skottet fogat vid sitt betänkande, för att hafva ett ovedersägligt bevis på detta förhållande. Huru går det då med den stora mängden små fordringsegare, som ej hafva större fordringar än 20 riksdaler? De hafva dock äfven rätt att åtnjuta lagarnes skydd. Tabellen ut- visar, att vår nuvarande riksdaler är lika med en riksdaler finsilfver. under det att deromt en krona i skiljemynt ej innehåller mera silf- vervärde än 94 öre. Det blir således helt enkelt en förlust af 6 procent på alla sådana små fordringar. Man säger att detta ej gör någonting, ty man gifver åter ut det sämre myntet för lika mycket, som man tagit emot det; men skall då ej detta sämre mynt inverka något på värdet af hvad man får för detsamma? Är det endast, när frågan gäller tullsatser, som det förhåller sig så? Jag tror sålunda, att man med denna tabell kan ådagalägga, att den stora mängden af små fordringsegare får vidkännas en förlust å kapitalet. Huru det skulle förhålla sig med förvandlingen till guld vid liqvider är omöj- ligt att på förhand veta, men, vill man här dekretera, att, oberoende af den prisskilnad, som kan komma att ega rum, den ena statsmak- ten nu skall sätta ett fixt värde, hvarefter alla liqvider skola verk- ställas, så kan det blifva till fördel för den ene och till nackdel för den andre. Det blir ett lotteri, ett mycket stort lotteri, under det att lotterier äro förbjudna här i landet; men när de dekretas af endera statsmakten, så äro de kanske berättigade?

Detta ur nyttans synpunkt, men ser jag saken ur rättens syn- punkt, så står det kvar, att det aftal, som två kontrahenter ingått, har den ene rätt att fordra uppfyllt af den andre, och ett maktspråk får ej förändra deras ömsesidiga ställning. Jag kan ej inse nödvän- digheten af denna paragrafs antagande för genomförande af förän- dringen, utan tror jag, att, om paragrafen inskränktes till den första meningen: "Det nya myntet skall genast vara lagligt betalnings- medel i enlighet med myntlagens bestämmelser", så är det allt hvad som behöfves. Då undgår man att rubba enskilda aftal, man undgår att dekretera omöjligheter, såsom att 10 eller 20 år härefter samma värdeförhållande skall ega rum mellan guld och silfver som nu. Det står då den enskilde fritt, som så vill, att säga upp sin fordran eller att låta skrifva om den i det nya myntet, och staten kan ju alltid å sin sida lemna sina fordringsegare de fördelar, som den anser lämp- ligt. Jag anhaller om bifall till paragrafen, med uteslutande af allt hvad som förekommer efter orden: "myntlagens bestämmelser".

Hr Nordström: Världens ursäkta, mine Herrar, att jag ej lyss- nar till de enstaka ropen om proposition i en sak af den vikt, som denna, der missförstånd ännu synes förekomma om vissa hithörande viktiga punkter. Af de yttranden, som efter mig afgifvits i ämnet så väl af chefen för Finans-departementet, som af ordföranden i

Lag-Utskottet. finner åtminstone jag det vara klart, att dessa två ärade ledamöter af Kammaren icke uppfattat, hvarom diskussionen egentligen rört sig. *En* är likväl uppenbart frågan om myntens skrot och korn; *en annan*, frågan om befogenheten att med andra myntsorter inlösa skuldförbindelser, som lyda på äldre myntsorter; erhållande denna sednare fråga särskild vikt, derest förbindelsernas förfallodagar inträffa jemförelsevis längre in i framtiden, och likväl en konverteringskurs långt förut blifvit fastställd, utan afseende på hvad framtiden kan innebära. Om den förra frågan handlar 79 §:s Regeringsformen stadgande, att Konungen, hvilken värden af myntregalet tillkommer, icke må göra ändring i rikets mynt till skrot eller korn, vare sig till höjning eller afslag, utan Riksdagens bifall. Till denna § är det föreliggande förslaget till *ny myntlag* att hänföra; men det är allaredan en pröfvad sak, och derom har jag nu alldeles icke talat. Hvad jag nu talat om, det är uteslutande den andra frågan, eller om den i strid med de oförändradt bibehållna 2 och 3 §§ 9 kap. Handelsbalken stående nya konverteringslagen för inlösen af äldre skuldförbindelser i silfver med det tillämnade nya myntet. Att skilnaden emellan dessa två frågor är väsendtlig, borde icke hafva undgått den skarpsinnige Lagutskotts-ordförändens uppmärksamhet, derest han kommit att gifva akt derpå. Ingen har rimligtvis kunnat bestrida statens rätt att, efter omständigheterna, förändra sitt myntsystem, eller att från silfverfot öfvergå till guldfoot; men hvad inverkan en sådan förändring rättsenligt skall kunna utöfva på statens och enskildes äldre skuldförbindelser, som först i en framtid skola, enligt aftalet, inlösas, har intet att göra med myntens skrot och korn, utan med den till privat- eller civilrätten hörande lagen om aftalets förbindande kraft. Äfven Hr chefen för Finans-departementet synes icke hafva fattat detta, då han till genmäle på mitt föregående anförande begynte tala om förändringar i myntens skrot och korn och derjemte om åtskilligt annat, som icke hörde till tvistefrågan. Nu hoppas jag emellertid, att skilnaden mellan berörda två frågor skall framstå klar äfven för nämnde mina två ärade motståndare, och förnyar härmed den hemställan, jag i mitt nästföregående anförande gjorde.

Friherre Skogman: Jag har att besvara ett par frågor, som blifvit här ställda till mig. Den ena var, huruvida någonsin så hög kurs varit på sterling, som 18,16. Den andra rörde frågan om beräkningen af silfrets värde för att komma till den siffra, som borde läggas till grund för konverteringen. I afseende å den förra frågan skulle jag kunna hänvisa till kursen för ett antal år sedan, då, om den ej precis var 18,16, dock 18,15 betaltes för korta vaxlar i pund sterling. Dessa vaxlar voro dragna på 15 dagar, och man får följaktligen lägga till ett par öre för a vista vaxlar. Det är emellertid förhållandet att dessa kurser voro beroende på en felaktig kurs på Hamburger Banko, eller 133 $\frac{1}{2}$ riksdaler per 100 mark; derigenom uppstod en oriktig kurs på alla andra utländska valutor, hvilkas kurs alltid beräknades med tillhjälp af kursen på Hamburger Banko. När så, efter en tid af trångmål, kom en lyckligare tid, och det blef öfverflöd af vaxlar på börsen, begagnade sig Bankofullmäktige af

tillfället att bringa ned kursen på Hamburger Banko till hvad den borde vara, eller 132,17, hvarigenom kursen å alla de öfriga valutorna sattes ned i förhållande derefter. Skulle man hafva satt kursen på sterling noga efter hvad pundet skulle vara efter beräkning af silfverpriset i London, som var 59 $\frac{1}{4}$ pence per oz. st. s., skulle det blifvit 18,12 $\frac{1}{2}$ eller ganska nära 18,16, men tillgången på vaxlar har under sista hösten varit särdeles stor, och dessutom är man härvidlag ej alldeles fristående, utan till en viss grad beroende af kursen på andra håll. För att visa huru det kan hända, att kurserna understundom ställa sig betydligt lägre än parivärdet på det mynt, de afse, ber jag att få nämna, att, under det, räknadt efter guldhalt, ett pund sterling är lika med 20,43 Tyska mark, så har ända sedan Februari, då silfverutmyntningen i Hamburg upphörde, kursen icke varit uppe öfver 20,27, men väl nere till 20,20 och derunder, som är den sista noteringen. Således kursen fullt en procent under parivärdet, beräknadt som det bör vara enligt metallhalten i myntet.

Hvad beträffar den andra frågan, eller hvarföre jag frångått den åsigt, jag uttryckt i det särskilda yttrande, som finnes vidfogadt myntkomitéens betänkande, att nemligen bestämma silfverpriset efter medeltalet för en längre tid, så är den motsägelse, som synes ega rum mellan denna längre och den nu föreslagna kortare, mera skenbar än verklig. Jag ansåg då, att en längre tid vore behöflig för att man skulle kunna frigöra sig från de tillfälliga höjningar eller sänkningar, hvilka periodiskt pläga inträffa i London, så att man ej vid öfvergången vore beroende af en tillfällig stegring, som lätt uppstode genom t. ex. en felslagen bomullsskörd i Förenta Staterna under det Ostindien samtidigt finge en rik dylik, under hvilka omständigheter en betydlig kvantitet silfver tages i anspråk för Orienten, hvarigenom naturligen förorsakas en höjning i priset. Att jag för öfrigt vid tiden för myntkomitébetänkandets afgifvande var oviss om längden af den tid som erfordrades, synes äfven. Efter de tilldragelser, som inträffat under den sednaste tiden, ställer sig hela den skala, på hvilken silfvervärdet mätes, något annorlunda, och, som jag redan påpekat, finnas just ej några utsigter för handen att under den närmaste framtiden någon förhöjning skall ega rum till silfrets förmån, äfven om jag ej beller tror att någon betydande sänkning skall inträffa. Det har då varit nödvändigt att välja ett annat medel för att komma till det mål, jag ville vinna, eller ett så noggrannt bestämmande af silfrets värde som möjligt. Att den tid, som nu föreslagits, blifvit väl kort, är ett missöde, som jag ej kan hjälpa, men som jag icke tror vara af någon synnerlig vigt.

En talare på andra sidan salen har sagt, att menige man skulle blifva lidande på det nya myntet, att alla sådana, som hade små fordringar, utsattes för en stor orättvisa, då nemligen alla, som hade mindre fordringar än 20 riksdaler, vid betalning i det nya billonerade skiljemyntet förlorade något mer än 5 procent. Jag vill ej vidare fästa mig vid den anförda siffran, men den borde dock sättas något lägre, ty, om beloppet är under 20 men öfver 10 riks-

daler, kan alltid en del betalas med ett 10-kronestycke i guld, och förlusten bör då endast beräknas på den mindre summan som öferskjuter 10 R:dr. Jag tror emellertid, att hela resonnementet beror på en begreppsförblandning, ty man skulle ju då kunna med lika mycket skäl säga att den som fått en sedel på en riksdaler, ej fått någonting alls. Det ena som det andra myntets värde lär väl vara i detta afseende beroende på den köpkraft, det eger. Jag ber för öfrigt att i afseende å denna punkt få återropa Statskontorets yttrande rörande densamma. Statskontoret anser att billoneringen för silfvermyntet bort utgöra ända till 10 procent.

Statskontoret yttrar, och då det i allmänhet ej visat sig särdeles undfallande för myntkommissionens förslag, vet jag ej hvarföre man i denna punkt skulle misstänka det för någon speciel förkärlek för detsamma: "Det påstående, som man hört framkastas, att den medellöse arbetaren skulle blifva lidande genom att utbekomma sin dagslön i mynt med undervärde, förtjenar intet afseende, ty arbetaren får för sina billonerade myntstycken fullt lika mycket af alla lifsförnödenheter, af allt hvad han vill köpa, som om han hade fullvärdt guldmynt att erbjuda, liksom han för bankernas sedlar erhåller lika mycket som för guld- och silfvermynt, ehuru de förra för sig icke hafva ringaste värde." Öfver denna sak tror jag ej att man behöfver hysa något stort bekymmer. Fortfar den fattige arbetaren att samla, kommer han snart nog öfver 10 kronor, då han kan utbyta skiljemyntet mot ett guldmynt, som fullkomligt har det värde, hvarpå det lyder; han kan sålunda samla krona efter krona. Behöfver han deremot för anskaffande af förnödenheter använda en krona, så skall han få se, att han för 10 stycken af dessa något för lågt metallvärde egande mynt får precis lika mycket som om han komme med ett guldmynt å 10 kronor. Jag kan således ej tro, att några stora lidanden för honom skola uppstå; först när han vill resa utomlands till länder, som ej äro innefattade i myntkonventionen, kan något obehag möta honom, men det bör ej vara någon svårighet för honom att förut få sitt skiljemynt utvexladt.

I afseende å sjelfva hufvudfrågan kan jag ej förneka att svårigheten att slita densamma ligger just i den omständigheten att den formela rätten kommer att få sitta emellan. Frågan blir huruvida man vill gifva den formela rätten eller de verkliga förhållandena den största betydelsen. När man vill hafva ett nytt myntsystem ligger det i sakens begrepp att man måste upphäfva det äldre, naturligtvis först efter någon preskriptionstid, under hvilken det måste fortfara innan det nya hunnit blifva färdigt. Att jemte det nya systemet, fotadt på guld, bibehålla det gamla silfvermyntsystemet är omöjligt, så vida man har för afsigt att guldmyntet skall blifva en verklighet. Man skulle genom ett försök att bibehålla det gamla myntet motarbeta sjelfva den sak, för hvilken man underkastat sig besvär och till en viss grad äfven uppoffringar, äfven om detta besvär och dessa uppoffringar vid det nu föreslagna systemet för Sverige äro de minsta möjliga. Om vi tänka oss att det för ett fullt noggrannt fullgörande af äldre förbindelser vore nödvändigt att fortfarande utmynta silfvermynt efter det gamla systemet, så skul vi

hafva två fullständigt skilda mynts-system, det ena gällande för alla äldre förbindelser, men ej för nyare, det andra tvärtom; det skulle vara nödvändigt, att se på en förbindelses datum för att veta hvarmed man skulle betala den, naturligtvis med undantag af de sannolikt talrika fall då borgenär och gäldenär kommo öfverens om att taga det ena eller andra myntet. Det är utan tvifvel en sanning, att på en stor del af de under sednare åren här i landet utfärdade obligationer står vid andra kanten af papperet utom summan i riksdaler äfven summan i nuvarande silfvermynt, men jag tror dock ej, att någon har satt dit den sista siffran annat än för att gifva obligationen bättre kredit och trygga obligationsinnehafvaren för möjligen uppkommande förlust derigenom att Riksbanken upphörde att invexla sina sedlar, hvarigenom obligationsinnehafvaren skulle hafva blifvit nödsakad att mottaga oinlösbara banksedlar i stället för en fordran på silfver. Att någon vid nedskrifvandet tänkt på att dermed skydda sig mot den förlust, som skulle kunna drabba honom genom en öfvergång till guldfot, tror jag sannerligen ej, åtminstone är det otänkbart i afseende å de äldre obligationer, som äro utfärdade långt innan fråga uppstått om införande af guldfot här i landet. Mig synes således den omständigheten att värdet äfven finnes uttryckt i silfver icke hafva den stora vikt, man velat gifva derät. Deremot synes mig den frågan vara af stor vikt, om en fordringsegare en viss tid efter sedan ett mynt blifvit aflyst skall kunna icke desto mindre tvinga gäldenären att betala i detta mynt och ej i något annat, samt tvärtom, om gäldenären skall kunna tvinga fordringsegaren att mottaga betalning i aflyst mynt, hvilket i fordringsegarens hand väl icke är värdelöst, ty det har ju alltid sitt metallvärde, men som dock för hans dagliga behof icke är fullt användbart. Visserligen är det sannt, att slutet af § 6 innehåller en bestämmelse om att dessa äldre mynt fortfarande komme att af Riksbanken invexlas, men om man icke hade Riksbanken, på hvilken man kunde lägga denna skyldighet, skulle det ju kunna hända en fordringsegare att han vid likvid påtvingades ett mynt, som han ej kunde i sina alldagliga köpslut använda utan att för hvarje gång särskildt träffa aftal derom. Den paragraf af 9 kap. Handelsbalken, som här blifvit anförd, kan påtagligen tydas på mer än ett sätt. För min del, och utan att neka det en sådan här bestämmelse alltid till en viss grad blir en godtycklig uppgörelse, en kompromiss, är jag dock fullkomligen öfvertygad att allas materiela rätt bättre skyddas genom det föreslagna konverteringssättet än genom ett alltför noga vidhållande af lagens bokstaf i ett fall, som knappast var förutsedt af lagstiftaren. Vill man nu göra en verklighet af det nya mynts-systemet, blir det en nödvändighet att något frigöra sig från den blott och bart formela upprättningen af denna paragraf. Man kan dervid stödja sig på öfvertygelsen derom, att någon allvarsam skada ej tillfogas någondera kontrahenten; omöjligt är att nu afgöra hvilken af dem, som blir den lidande. På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag vördsamt anhålla om bifall till förevarande paragraf.

Herr Bergstedt: Jag anhåller att få med några ord fortsätta

hvad jag på förmiddagen tog mig friheten yttra angående värdeförhållandet mellan guld och silfver, kelt detta ämne utgör hufvudföremålet för denna lagparagraf. Först ber jag då att få hänföra mig till hvad den siste ärade talaren yttrat rörande dessa saker. Han sade helt nyss, att han icke trodde, det någon betydligare rubbning i värdeförhållandet mellan guld och silfver i den närmaste framtiden skulle inträffa, och kort förut yttrade han, det han ansåge, att annu för långa tider förhållandet skulle ställa sig något litet fördelaktigare för guld än för silfver.“ Det är mig särdeles kärt att af honom höra ett sådant sätt att betrakta förhållandena, då Utskottet deremot grundat sin bevisning på den förmodan, att silfret kommer att sjunka så betydligt, att det är nödvändigt att snart öfvergå till guldstandard nära nog till hvad pris som helst. Utskottet säger nemligen på sidan 42: “Ännu så sent som 1871 var också detta värdeförhållande (1 : 15,50) så bestämmande för myntpolitiken, att den tyska regeringen lade detsamma till grund för konverteringen, och t. o. m. för året 1872 har medeltalet af silfverprisen ännu varit så högt som 60 $\frac{1}{16}$ pence pr oz. st. s., d. v. s. en relation af omkring 1 : 15,64, i början af året t. o. m. som 1 : 15,47.“ Jag tror så mycket mindre att Tysklands regering baserat sin konverteringskurs på Londonbörsens sista silfverpriser, som både Tyskland och Holland, efter hvad jag på förmiddagen sökt visa, af gammalt haft sina guldmüntarifferade mycket högre än nu senast blifvit för Tyskland beslutet och för Holland föreslaget. Saken lär väl snarare böra förklaras så, att båda länderna trott sig i det latinska myntförbundets lagstadgade värderelation finna en trygghet mot plötsliga fluktuationer. eller just den “fallskärm“ på hvilken en ärad talare på förmiddagen hän-syftade.

Emellertid är jag öfvertygad om, att det för Tyskland kommer att medföra stora svårigheter, att det bestämt guldsiffran så lågt som till 15,50, och jag tror, att Tyskland skulle finna sig mycket lyckligare, om det antagit Hamburgerbankens konverteringssiffra omkring 15,67. Jag hemställer dock till Herrarne, om I kunnen tro, att någon annan nation på kontinenten skulle vara beredd att omfatta en så beskaffad siffra som den här föreslagna 15,81?

Utskottet yttrar i sitt betänkande, att silfvervärdet är mycket osäkert, men att guldvärdet deremot är mera konstant. Detta är en iras, som jag icke kan fatta, ty silfret har icke någon annan värdemätare än guldet och guldet ingen annan värdemätare än silfret. Då dessa båda metaller äro hvarandras mätare, kan den ena omöjligen vara mera konstant än den andra.

Något, som också förefaller mig högst besynnerligt i Utskottets argumentation, är de många *om*, som der förekomma, dessa hypotetiska försatser, som Utskottet framställer: “*om* staten eller riksbanken redan betalat eller framdeles få betala för ett uns guld omkring 15,81 uns silfver o. s. v.“, och vidare: “*om* silfverpriset under den närmaste framtiden håller sig omkring den punkt, der det för närvarande står, 59 $\frac{1}{16}$ à $\frac{3}{4}$ pence, eller *om* det faller ännu mera, så måste det för staten medföra förlust etc.“, hvilka alla hypotetiska *om* Ut-

skottet emellertid genom ett slags magisk volt förvandlar till absoluta som. för att deraf draga sina osvikliga konkusioner. Sedermera fäller Utskottet ett yttrande, som jag ber att få uppläsa. "För innehafvare af silfvermyntet åter skulle sådant innebära en vinst. till hvilken de väl strängt taget icke kunde anses berättigade. Tio svenska riksdaler innehålla 63,7614 gram fint silfver, och en hvar, som nu efter silfvervärdet vill utbyta denna summa mot guld, kunde därför beräkna, efter nyss angifna medelvelation: 4,038 gram fint guld, det vill säga 10 kronor + 1,5 öre, och så stor allena skulle då den uppgäld vara. han rättvisligen borde ega att fordra mellan det gamla och det nya myntet. Någon större fördel kan han icke anses berättigad att fordra, någon förlust derutöfver kan staten icke anses skyldig att bära. då det ju icke är genom *dess förvällande*, som värdet har sjunkit å metallen i det gamla myntet och dermed ockå detta mynts eget värde i förhållande till det nya. Den enda förutsättning, hvarunder staten kunde anses skyldig att lägga ett högre silfverpris till grund för sin konvertering, vore den, att några sannolikhetssskäl kunde förebringas för denna metalls snara stegring i värde, eller för en återgång till det gamla värdeförhållandet". Genom hvems förhållande är det väl då, som det gamla myntets metallvärde sjunkit och hvem är derföre ansvarig? Efter den grundsats, som Utskottet här uttalat, skulle det vara genom deras förvällande, som hafva att emottaga liqvider af staten, således dels statens fordringsegare och dels embetsmännen, som af staten åtnjuta löner. Kan man dock säga, att det är genom deras förvällande, som priset på silfret inträffat, och att det är deras skyldighet att taga ett mindre mynt i betalning i stället för ett större? Utskottet förutsätter således, att det är statens rättighet att repartisera utmyntningskostnaden på statens fordringsegare och löntagare, och detta är ett åskådningssätt, som jag icke för någon del kan gilla.

På sidan 46 förekommer också ett högst märkvärdigt resonnang. Utskottet säger, att det är mycket svårt att bestämma den rätta relationen mellan guld och silfver, och att rättvisans grund är ytterligt vacklande, och derföre resonnerar Utskottet som så, att vi böra omfatta denna konverteringssiffra af 15,81. Man har visserligen, säger Utskottet, en liten skilnad att taga vara på, men denna är så liten, att man icke kan taga vara på den. Här resonnerar Utskottet alldeles som om myntet icke hade någon annan uppgift än att tjena till förmedlare af detaljhandeln. Utskottet säger, att det skulle blifva så mycket "krångel och besvär" att taga vara på den halva procent, som mellangiften skulle utgöra, men detta gäller endast, som sagdt, öres-affärens. Har jag åter att taga vara på denna obetydlighet på ett belopp af tusen riksdaler, så går det lätt för sig, och kommer jag upp till hundratusen R:dr, så är det ännu mycket lättare att taga vara på kursskilnaden. Jag anmärker biott såsom något märkligt och såsom något, som öfverraskat mig, denna fullkomliga glömska i Utskottets argumentation af att myntet äfven har andra funktioner än att förmedla bytet vid den lilla handeln.

Går jag vidare, förekommer också å sidan 48 en tirad, som jag anhåller att få uppläsa, men förut måste jag likväl göra den an-

märkning, att både den skandinaviska myntkommissionen och Utskottet ordagrant citerat stadgandet i 9 kap. 2 § Handelsbalken, att det som försträckt är skall i samma slag, jemngodt och till fullo återgäldas, ehuru hvarken kommissionen eller Utskottet ansett sig böra anförä hvar detta stadgande igenfinnes, en uraktlåtenhet som synes mig vara icke alldeles tillfällig. Var det kanske olägligt att påminna om *Sveriges rikets lag* och 2 § 9 kap. af dess Handelsbalk? Det af mig antydda stället i Utskottets betänkande lyder på detta sätt: "Det är sålunda, enligt Utskottets åsigt, intet annat än en ovilkorlig och omedelbar följd af allmänna lagens grundsats i detta hänseende, att förbindelser lydande å *mynt* måste gäldas i *samma slag*, d. v. s. med *mynt*, eller att staten, då den utbyter silfvermyntsystem mot guldmyntsystem, förklarar det nya guldmyntet för lagligt betalningsmedel äfven i förhållande till förbindelser lydande å silfvermynt". Denna argumentation har öfverraskat mig, men jag skall nu icke säga något vidare derom, än att mynt här definieras såsom något heterogent mot allting annat, t. ex. varor. Ordföranden i Lag-Utskottet har gifvit en helt annan definition på orden *samma slag*, som här förekomma, då han sagt, att mynt är af två slag, *inländskt* och *utländskt*, och att fordringsegaren utfått sin fulla rätt, om han erhåller sin fordran i inländskt mynt, utan afseende på om detta mynt är det som var lagligt betalningsmedel, då förskrifningen utgafs eller ett helt annat. Det blir dock en ringa olikhet för fordringsegaren, om han får mynt, som är prägladt inom riket eller utom detsamma, i fall dessa mynt äro af alldeles samma värde, men en ganska stor olikhet om han i stället för ett högre inländskt mynt måste mottaga ett lägre inländskt: det är en anmärkningsvärd motsägelse, som den ärade ordföranden tillåtit den, som stiliserat betänkanudet, att göra, då i betänkanudet mynt uppställes såsom *ett slag eo ipso* och såsom motsats mot *alla andra slag* af ting.

På följande sida säges om öfvergången från silfver till guldmyntsystem, att den icke kan "medföra någon rubbning af annan art i enskildes eganderätt, än den som skulle vållas af en genom Konung och Riksdag beslutad nedsättning eller förhöjning i nu gällande silfvermynts vikt och halt, hvaraf kunde följa, att den som fått förskrifning å tusen R:dr, nu bestämda till 20 skålpund toltlödigt silfver, finge mottaga betalning i tusen nya riksdaler, då bestämda till 19½ skålpund elfvalödigt silfver eller 20½ skålpund trettonlödigt silfver". Ja, något sådant kan verkligen inträffa, men endast under två förutsättningar: den ena, att en *mala pides* skulle finnas, som svenska staten knappast tillåtit sig på de sista tre århundradena, en förutsättning som möjligen förr i världen på Gustaf Wasas tid, då man icke var så noga, och då Konungen själf sade att det icke var lämpligt "att lägga för mycket fläsk i kålen", kunde ega tillämplighet, men som jag tror icke sedermera skulle hafva blifvit af båda statsmakterna accepterad: det andra alternativet, som beklagligtvis inträffat, icke en, utan flera gånger under det sista århundradet, är *bankrutt*, nemligen i form af *realisationer* som för nöds skull blifvit för Riksbanken tillåtna. Några dylika förutsättningar böra dock under nuvarande lyckliga ekonomiska förhållanden och med den stränghet i allmänna tänkesättet angående dessa frågor, hvilken på

sednare tider gjort sig gällande, icke nu behöfva antagas. Nu yttrar Utskottet vidare, att det nya myntet *eo ipso* är lagligt betalningsmedel och icke kan vara något annat, och att det följaktligen är ett mynt, som kommer att verka med civillagens hela tyngd. Då frågar jag: har myntet ingen annan uppgift än att vara "lagligt betalningsmedel" och har det icke funnits något mynt, som icke varit lagligt betalningsmedel? I afseende på dessa frågor svaras, på den förra att myntet väl äfven har uppgiften att vara värdemätare, och på den sednare att Utskottet äfven förbisett den omständigheten, att det funnits europeiska mynt, som varit värdemätare, men icke lagligt betalningsmedel, till exempel det först nyligen aflysta mark Hamburger-banko.

På mig har detta och mycket annan gjort ett intryck af smärtfullt tvifvel, huruvida det kan vara rätt att på sådant sätt behandla allmänt medborgerliga intressen. Jag har hört högt bildade och lagfarne män förfäta den satsen, att denna lag är af civillags natur och därför ovilkorligen borde behandlas enligt § 87 Regeringsformen. Är det så — och jag vågar icke afgöra det — då är en betänklig ringaktning begången mot de lagstadgade former, på hvilka både våra politiska och våra medborgerliga rättigheter äro beroende. Det skulle därför glädja mig, om denna Kammare, åtminstone såsom ett medgivande af att saken är tvifvelaktig, beviljade en återremiss.

Grefve Mörner, Oskar: Såsom ledamot af Sammansatta Utskottet har jag trott det för mig vara icke blott en rättighet utan äfven en skyldighet att i denna viktiga fråga yttra några ord. Här har blifvit återopadt stadgandet i 9 Kap. 2:dra och 3:dje §§ Handelsbalken, att gäldenären skall återbeta det han lånat vid förfallotiden i samma slag, jemngodt och till fullo, och att, derest gäldenären icke kan anskaffa samma slags mynt, det står borgenären fritt att välja antingen han heldre vill vänta eller emottaga betalning i annat slag efter vid förfallodagen högst gällande pris. Grunden till detta stadgande kan jag icke finna vara något annat, än att man derigenom velat förekomma sådana missgrepp af den styrande makten, hvilka under Carl XII:s tid gjorde sig gällande, då mynttecknen utgäfvos och förklarades vara lagligt betalningsmedel. Om jag ansåge, att förhållandena nu liknade dem, som egde rum vid eller så nyss föregått antagandet af 1784 års lag, så skulle jag icke kunna godkänna detta konverteringsförslag, hvilket, jag erkänner det, blifvit af mig i Utskottet stillatigande antaget. Men i fråga om lagstiftningsåtgärder af förevarande beskaffenhet, anser jag dock, att man i anseende till deras beroende af civillagens innehåll bör göra afseende på den praxis, som gjort sig angående verkan af denna lag gällande, och sådant desto mera ju längre tid lagen varit i bruk, och ser jag då tillbaka så finner jag, att i Sverige en realisation egde rum 1776 efter några års förberedning. Jag känner icke så noga de förhandlingar, som föregingo den slutliga behandlingen af denna realisation, men det vet jag, att derigenom blef en daler silfvermynt, som ursprungligen var $\frac{3}{4}$ R:dr Specie. nedsatt till $\frac{1}{2}$ Specie. Konverteringen skedde

följaktligen då efter den grund, att det skulle gå sex daler på en R:dr specie. Hvad rättsgrund man hade för sina beräkningar vet jag icke, men denna konverteringslag blef antagen utan att 1734 års lag ansågs lägga hinder därför. Sedermera stängdes bankluckan åter 1809 eller 1810, jag minnes icke rätt hvilketdera året. och en R:dr i sedlar förklarades lika med en R:dr i specie. Icke eller då ansågs Handels-balken lägga hinder i vägen för ett sådant åtgörande. Vid den realisation, som slutligen verkställdes 1834, efter att hafva blifvit förberedd vid 1830 års riksdag, hade kursen på bankosedlar, efter hvad jag från mina yngre år minnes, verkligen nedgått, understundom till 144 skilling i bankosedlar för en R:dr specie. Realisationen verkställdes efter 128 skillingar kurs för 1 R:dr specie, och detta gillades utan att Handels-balken ansågs lägga något hinder deremot. Med kännedom härom kunde jag icke antaga annat än att Handels-balken icke heller nu skulle kunna anses lägga något hinder i vägen för en sådan konverteringskurs, som här är föreslagen, i synnerhet som sedan 1776 en ny faktor tillkommit, nemligen 79 § Regeringsformen, som stadgar, att Konung och Riksdag kunna besluta förändring i rikets mynt till skrot och korn vare sig till förhöjning eller afslag. Då jag tyckte mig finna, att den konverteringsgrund, som här är föreslagen, så vidt jag kunde inse, vore med rättvisan under nuvarande förhållanden öfverensstämmande, och då jag för min del icke hyste den ringaste tvekan angående företrädet af en konvertering på en gång eller så kallad fast konvertering framför en konvertering med upp- och afgäld, under hvilket sednare antagande undersökningar i många år måste verkställas; då vidare förlusten under inga förhållanden kunde blifva känbar, och det dessutom vore osäkert, huruvida om förlust egde rum, den komme att drabba fordringsegare eller gäldenär, så ansåg jag klokheten bjuda, att man antog det förslag, som blifvit framställt, och derföre biträdde jag detsamma, liksom jag äfven nu dertill måste önska bifall. Jag kan emellertid icke neka, att under debatten i qväll en omständighet blifvit påpekad, som gör mig något bekymmer, och det är stadgandet, att banksedlar, utgifna på silfver, allt fortfarande skola vara lagligt betalningsmedel. I allmänhet kan man väl antaga, att dessa sedlar under öfvergångstiden komma att i Banken ingå, men om det skulle roa någon att behålla sådana sedlar under flera år och till den tid, då det gamla silfvermyntet icke allenast icke vidare får utmyntas utan då det upphört att vara lagligt betalningsmedel, kan jag icke finna annat än att det skulle vara sedelhafvarens lagliga rätt att påtvinga en fordringsegare sådana sedlar, fastän det mynt, hvarå sedlarne lydde, vore aflyst. Jag kan, som sagdt är, icke neka, att det förefaller mig litet besynnerligt med ett dylikt förhållande, men det visar att äfven med bästa vilja i världen att vara uppmärksam ett förbiseende kan ega rum. Vore det fråga om något af egentlig vigt, skulle jag icke tveka att yrka återremiss för att få ändring, men då ingen skada gerna kan inträffa, och då återremissen kunde orsaka en måhända i andra hänseenden skadlig tidsutdrägt, så vill jag för min del tro, att man gerna kan blunda för saken, låta den gälla för hvad den kan och passera.

Vidlyftigare än som nu skett skall jag icke yttra mig; men jag bör dock kanske i afseende på frågans formela behandling nämna, att äiven jag trodde att Högsta Domstolens utlåtande borde hafva blifvit infordradt. Då emellertid Utskottets ledamöter i öfrigt vore eniga, och jag för min del endast var *dubiös*, så ansåg jag mig icke böra aflemna någon reservation, liksom jag icke eller här finner mig böra drifva den åsigten, ehuru jag icke kan neka, att det kanske hade varit klokast, om Högsta Domstolen verkligen blifvit hörd.

Herr Ekman, Johan Jakob: Det torde icke kunna väntas, att en person i min ställning yttrar sig om den formela behandlingen af denna fråga. Kammararens ledamöter skola säkerligen ock hålla mig räkning för att jag vid denna sena timma yttrar mig så kort som möjligt, och jag skall derföre endast något fästa mig vid dels grunden för konverteringen dels den konverteringssiffra som Utskottet föreslagit.

Hvad nu den förra frågan, grunden för konverteringen angår, så lära vi väl alla vara ense derom, att alla förbindelser af offentligt rättslig natur, såsom skatter, löner och taxor måste betalas efter en fast, en gång för alla bestämd konverteringskurs. Sådana förbindelser åter af privat rättslig natur, hvilka dels i framtiden skola inlösas, dels aldrig kunna till kapitalet infrias, kunna gäldas på tre olika sätt. antingen enligt Utskottets förslag efter en bestämd kurs, eller ock enligt svenska myntkomitéens förslag efter en konvertering med upp- och afgäld, eller slutligen på det sätt, att staten tillhandahåller det slags mynt, som enligt förskrifningen skulle erfordras vid en sådan förbindelses förfallotid. För att nu först fästa mig vid det sista alternativet, att staten skulle tillhandahålla mynt, så är detta en omöjlighet. Vi hafva redan beslutat, att allt präglande af mynt efter det gamla systemet inom viss tid skall upphöra, och det skulle icke heller för fordringsegaren vara någon fördel att få emottaga betalning i ett mynt, som icke är landets egentliga mynt. Beträffande derefter konvertering med upp- och afgäld, så är detta utan tvifvel det i teorien riktigaste, och det vore derföre icke underligt, om jag, som deltagit i myntkomitéens arbeten och då biträdt ett dylikt förslag, äfven nu understödde detta alternativ. Det må vara, att jag då icke tillräckligt blickat in i förhållandena, men så oväntade omständigheter hafva emellertid sedermera inträffat, isynnerhet genom den myntförändring som Tyskland helt hastigt antagit, att de förutsättningar, som myntkomitéens pluralitet antog, beträffande förhållandet mellan de ädla metallerna, hafva blifvit fullständigt rubbade. En stor auktoritet i denna fråga, Professor Broch, har också alldeles frångått de åsigter, han förut uttalat, och yttrar i sitt "Særligt Votum i Myntsagen": Jeg maa erkjende den store Vægt enstemmige Præjudikater under fuldkommen ensartede Forholde over den hele Verden i en sag som denne maa tillægges, og jeg tror derfor, uanseet min egen Mening om hvad der med Hensyn till den teoretiske Retfærdighed kan siges derom, ved nærværende Leilighed at burde bøje mig derfor. Jeg slutter mig altsaa till Kommissionens øvrige Medlemmer i at tilraade Vedtagelse af et Konversionsforhold en gang for alle, uden nogen

senere för Fortfaldsdagen efter daværende Prisorhold mellem Guld och Sølv bestemt Agio.“ Då en person, så framstående som han, kunnat byta om åsigt i detta afseende, så lærer det väl icke kunna klandras, om en person, som icke gör anspråk på att vara framstående alls, handlar på samma sätt. isynnerhet då förändrade förhållanden mellankommit. Jag erkänner ock mycket heldre, att jag vid förra tillfället kunnat misstaga mig, än att jag nu, för att synas vidhålla min förut uttalade åsigt, skulle yttra något, som stode i strid med min nuvarande öfvertygelse. Jag tror således, att vi böra bestämma en viss kurs för konverteringen att gälla för all framtid, ty finge man betala sina förbindelser efter en konvertering med upp- och afgald, så skulle det kunna inträffa att fordringsegaren verkligen erhöle tillbaka något annat än han i förskrifningen betingat sig, ty att i liqid godtgöras efter värdet af en metall, som efter all anledning icke längre vore en lämplig värdemätare, skulle för fordringsegaren kunna innebära en långt större förlust, än om en bestämd konverteringskurs en gång för alla fastställdes. Icke heller galdenären tror jag vara berättigad att klandra en fast konvertering, ty om han också komme att förlora på densamma, så gjorde han likväl icke en *effektiv* förlust, utan ginge endast miste om den vinst han kunnat ernå, om silfret fallit i värde. Det har visserligen af en talare blifvit yttradt, att om den ena metallens värde vore föränderligt, så måste äfven den andra metallen lika mycket vackla i värde, efter de äro hvarandras mätare; men jag tillåter mig dervid erinra, att värdet af de ädla metallerna sins emellan ingalunda bestämmer den enas eller andras förhållande till andra varor och att man således kan köpa relativt mera för den ena än för den andra. Jag kan därför icke annat än fortfarande hysa den öfvertygelse, som af Utskottet blifvit uttalad, nemligen att guldets skall bibehålla sitt värde, på samma gång som det är all anledning att förmoda, att silfret kommer att falla i värde och framför allt att blifva i sitt värde särdeles vacklande.

Öfvergår jag nu till frågan om konverteringssiffran, så har en talare här skarpt klandrat den kurs, som af Utskottet blifvit föreslagen. Han har emellertid icke föreslagit någon annan siffra och visat, att den vore lämpligare, och vid sådant förhållande tror jag, att Utskottet kan anses hafva träffat den rätta siffran, då den föreslagna kursen varit gällande åtminstone under några månader, och det icke synes antagligt, att silfverpriset, åtminstone under den närmaste framtiden, skall stiga eller blifva mera stabelt.

Samme talare yttrade, att han tvekade, huruvida något annat land skulle vilja vidtaga en konvertering efter den kurs, som här af Utskottet blifvit föreslagen. Jag vill i detta afseende blott erinra, att den af mig nyss citerade författaren, Professor Broch, uppgifver, att han är af den mening att det föreslagna konverteringsförhållandet emellan silfver och guld (för Norge 1 : 15,68) är väl lågt för det sednare, och kan jag således väl tänka mig, att talförhållandet 1 : 15,81 icke af honom skulle anses vara för högt, och om detta ock skulle vara händelsen i någon högst obetydlig mån, så får den enskilde lof att i detta fall gifva vika för den allmänna nyttan af den

beqvämlighet, som uppstår vid alla liquider och derigenom, att inga förbindelser behöfva omskrivas.

Jag anhåller alltså om bifall till denna paragraf. Det är så mycket mindre skäl att utesluta den sista delen af densamma som denna står i full öfverensstämmelse med den första delen. Skall en krona gälla lika med en riksdaler riksmünt, så följer också deraf, att en riksdaler riksmünt måste vara lika med en krona; och då konventionen föreskrifver, att vårt nuvarande silfvermynt dels med 1878, dels med 1881 skall hafva upphört att vara lagligt betalningsmedel, men uti § 6 af den nu föredragna lagen föreslås att äfven derefter dessa mynt skola uti riksbanken invexlas efter den uti denna 3:de § föreslagna grund, så ligger det uti sakens natur, att äfven dessförinnan enhvar bör vara berättigad att emot silfvermynt tillvexla sig guldmynt, en rättighet som efter mitt förmenande bör intagas i bankoreglementet, så snart så mycket guld blifvit utmyntadt, att en sådan växling obehindradt kan fortgå.

Hvartill en återremiss skulle tjena förmår jag icke inse, ty då Andra Kammaren redan bifallit denna paragraf, så skulle endast återremissen föranleda Utskottet att hemställa, det äfven Första Kammaren måtte fatta beslut; och detta beslut förmodar jag likaså gerna kan fattas i afton som sedermera.

Jag anhåller om bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Nordström: För att visa, att jag icke ville lägga hinder emot en förändrad redaktion af denna paragraf på fullt tillfyllestgörande grunder, har jag proponerat återremiss. Jag kände icke då, att Andra Kammaren redan antagit denna öfvergångslag, och medgifver nu, att vid sådant förhållande en återremiss skulle vara utan ändamål; och ehuru det icke vore utan intresse att taga under närmare skärskådande den ackommodationslära, Friherre Skogman i sitt sista anförande ansett vara den, som här i allo borde vara bestämmande, vill jag dock med afseende på tiden nu lemna det derhän. Grefve Mörner, Carl Göran, har emellertid föreslagit en förändring af paragrafen, hvarigenom den skulle erhålla följande lydelse: "Det nya myntet skall genast vara lagligt betalningsmedel i enlighet med myntlagens bestämmelser". Allt det öfriga af paragrafen skulle således utgå. Ifall detta förslag vunne Kammarens bifall, blefve derigenom en förbättring vunnin, och man skulle i sådant fall vid alla förbindelser med specifikt utsatt myntsort lättare kunna tillämpa innehållet af 9 kap. Handels-balken.

Grefve Mörner, Carl Göran: De anmärkingar, jag tillåtit mig att framställa, och hvilka jag egentligen framlagt ur den synpunkten, att jag för min del ville fritaga mig från delaktighet i ett beslut, som icke var med rättvisan öfverensstämmande, hafva blifvit bemötta af en talare, som straxt efter mig hade ordet, med den förnämna öfverlägsenhet, som jag icke är ovan att finna Herrar bankkarlar använda mot en sådan *paria* som de anse mig vara i dessa frågor. Jag tyckes här vara en "Saul inter prophetas", men håller dock före, att dessa Herrar böra se till, att de icke sjelfva utsätta

sig för att äfventyra sitt stora anseende. Att läsa innantill är en konst, som jag fått lära för många år tillbaka, och då jag använder den, finner jag i § 12 af den redan antagna lagen, att "Skiljemynnten skola till obegränsadt belopp emottagas till statens kassa. Ingen annan vare pliktig att i en betalning mottaga högre belopp än 20 kronor i 2- och 1-kronestycken, 5 kronor i mindre silfvermynt och en krona i bronsmynt". Det var just med afseende på detta bestämda lagbud, som jag tog mig friheten säga, att sådana fordringsägare, hvilkas fordringar icke gå upp till högre belopp än 20 R:dr. kunna erhålla sin betalning i dessa 1- och 2-kronestycken, hvilka äro 6 procent mindre än det gamla myntet. Detta är en arithmetisk operation, som kan af hvar och en kontrolleras.

Den andra anmärkning, som samme talare anförde, gick ut på att bevisa, att den erinran jag tillåtit mig göra skulle föranleda en fortfarande utmyntning af det gamla silfvermyntet. Detta måtte han dock icke sjelf hafva trott, ty dertill är han bestämdt alldeles för skarpsinnig. Det behöfves nemligen icke utmyntas silfver för att inlösa hvarken de nuvarande eller de blifvande sedlarne. Han påstod äfven, att det var samma förhållande med dessa försämrade kronor som med Riksbankens sedlar. Detta synes mig dock vara ett dåligt yttrande af en bankofullmäktig, ty han måtte väl hafva förtroende till Riksbankens sedlar, på hvilka stå att läsa, att de inlösas "med en fjerdedels Riksdaler i silfver eller 2 ort tolf-lödigt myntadt silfver". Om således liqviden verkställs efter ordalydelsen af förbindelsen, kan icke någon svårighet uppstå, så länge tolf-lödigt silfver kan åstadkommas i landet, och hvarken Kongl. myntet eller någon annan behöfver besväras med någon vidare utmyntning. Samme talare trodde, att hvad förbindelserna innehålla derom, att liqviden skall verkställas med silfver af en viss lödighet, vore ditsatt endast för att gifva bättre kredit åt obligationerna, utan någon vidare mening. Hans tro lemnar jag åt honom sjelf, men hvar och en annan, som kan läsa förbindelsens lydelse, vet också att, så länge lag och rätt gälla i Sverige, utkräfvdes den ock efter innehållet. Här är emellertid fråga om att genom en annan ordning än grundlagen föreskrifver upphäfva hvad lagen bjuder, i det man vill sätta en gräns för dess behöriga tillämpning. Jag hoppas dock, att det icke skall lyckas, äfven om denna paragraf blir antagen, ty det torde ännu kunna hända att här i landet, i trots af en sådan lag, det kan blifva fråga, om att förbindelser skola efter ordalydelsen tillämpas.

Är det nu nödvändigt att vidtaga den förändring, som § 3 i öfvergångslagen innehåller? För min del har jag icke kunnat öfvertyga mig derom. Genom bestämmelsen, att det nya myntet genast är betalningsmedel, är öfvergången gjord, och huru sedermera förbindelser enskilde emellan skola liqvideras, derom få, såvida godvillig öfverenskommelse ej kan träffas, domrarne afgöra, och därför behöfves alldeles icke någon särskild bestämmelse i denna lag.

Två af de talare, som försvarat Utskottets betänkande, hafva dock erkänt, att det icke stode så alldeles helt till med denna paragrafs öfverensstämmelse med 9 kap. Handelsbalken, men, hafva de sagt, beqvämigheten är en tillräcklig grund, hvarför man bör antaga

detta stadgande. Vore det icke rättast att låta hvar och en sjelf bedöma hvad han anser för sig beqvämt? Det torde kunna hända att hvad den ene finner beqvämt anser den andre för sig obeqvämt, och det är icke så alldeles angenämt för en person, som har en större fordran hos en annan, för hvilken han genom aftal sökt betrygga sig en viss liquid, att finna, det man vill tvinga på honom en annan betalning. hvarigenom han till äfventyrs gör en betydlig förlust. Om deremot de enskilde finna med sin fördel förenligt att skrifva om sina förbindelser för att uti dem åstadkomma en förändring, så äro de så väl å ena som andra sidan i sin fulla rätt att säga upp sin skuld. Jag fortsätter min anhållan om proposition på det förslag till förändring i § 3, som jag förut framställt.

Herr Rydqvist: Då jag förra gången hade ordet, begärde jag afslag å denna paragraf. Jag anhåller nu att, med frångående af detta mitt yrkande, få förena mig i det förslag till proposition, som Grefve Carl Göran Mörner framställt.

Herr Bergstedt: Jag anhåller att få återtaga mitt yrkande om återremiss.

Friherre Skogman: Jag skall icke ingå i något besvarande af de, såsom mig synes, alldeles onödigtvis förolämpande uttryck, som Grefve Mörner behagat mot mig begagna, och hvilka jag, uppriktigt taladt, icke tror mig hafva förtjenat. Grefve Mörners förmåga att läsa innantill har jag icke betviflat, men det hade varit önskligt, om han utsträckt denna äfven till § 16 i lagen om rikets mynt, der det heter: "I Riksbanken och dess lånekontor, samt i de kassor förförigt, hvilka Kongl. Maj:t bestämmer, skola skiljemynt och nötta guldmynt till invexling mottagas, och eger en hvar att i dessa kassor få hvilket som helst belopp af sådant guldmynt, som endast till statens kassor äro lagligt betalningsmedel, invexladt med lika stort belopp gångbart mynt, såsom ock att få hvilket som helst med tio kronor delbart belopp af skiljemynt, invexladt med guldmynt."

Jag tror således, att ej för någon tvifvel skall kunna uppstå om, att han, med dessa skiljemynt i hand, äfven om de äro behäftade med något undervärde, är lika säker att få dem utbytta i fullvigtigt guldmynt, som han nu är att få en banksedel invexlad med silfver. I båda fallen är man således fullt ut lika trygg.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande paragrafen och dels af Grefve Mörner, Carl Göran, att densamma skulle erhålla följande lydelse: "Det nya myntet skall genast vara lagligt betalningsmedel i enlighet med myntlagens bestämmelser"; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till paragrafen och, då dervid svarades talrika ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva fannit ja öfvervägande.

§§ 4, 5 och 6.

Biföllos.

3:dje punkten eller Utskottets hemställan å sidan 52.

Herr Grefven och Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, att denna hemställan blifvit besvarad genom Kammarens, i afseende å lagförslaget, fattade beslut.

Svarades ja.

Härefter anmälte sig och yttrade:

Herr Nordström: Jag ber att få anmäla min reservation mot den ärade Kammarens beslut rörande § 3 i lagen om öfvergången till det nya myntsystemet.

Herr Rydqvist: Jag anhåller att få i protokollet antecknad min reservation mot såväl det beslut, som Kammaren fattade i förmiddags rörande konventionens antagande, som äfven mot beslutet i afseende på § 3 i lagen om öfvergången till det nya myntsystemet.

Uppå Herr Grefven och Talmannens hemställan beslöt Kammar-
ren, att de endast en gång bordlagda målen skulle uppföras främst
på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskiljdes kl. 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.